

ОСНОВНА МУЗИЧКА ШКОЛА
"ВЛАДИМИР ЂОРЂЕВИЋ"
Београд, Ватрослава Јагића 5
тел./фах:(011) 3086-445, 2452-561
e-mail: oms.vldj@mts.rs

дел.бр. 293/19.06.2026.

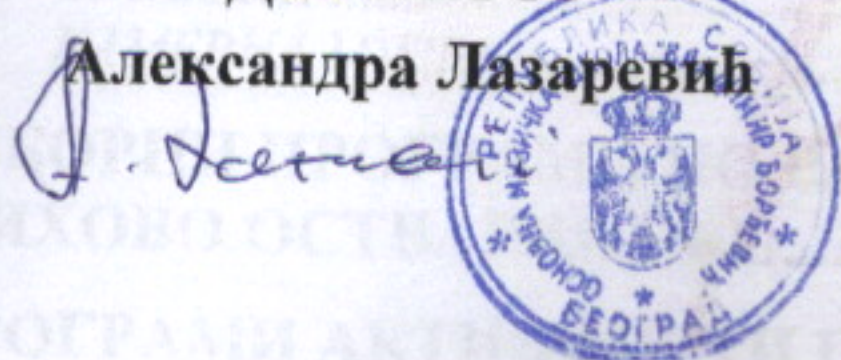
На основу члана 119. став 1. тач. 2. Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС" бр. 88/17, 27/18 – др. закони, 10/19, 27/18 – др. закони, 6/20, 129/21, 92/23 и 19/25), Школски одбор ОМШ "Владимир Ђорђевић" Београд, на седници одржаној дана 19.06.2026. године, донео је

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ОМШ "ВЛАДИМИР ЂОРЂЕВИЋ" БЕОГРАД

2026/2027. – 2029/30.

ДИРЕКТОР

Александра Лазаревић

ПРЕДСЕДНИК ШКОЛСКОГ ОДБОРА

Јелена Рајић

У Београду, 19. јун 2026. год.

САДРЖАЈ

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	5
ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	5
<i>ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА .....</i>	<i>5</i>
<i>НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА ОБРАЗОВАЊА .....</i>	<i>6</i>
<i>НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ЦИЉЕВА ОБРАЗОВАЊА .....</i>	<i>7</i>
<i>НАЧИН ОСТВАРИВАЊА СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА .....</i>	<i>9</i>
<i>ЗАДАЦИ КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ КРОЗ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД .....</i>	<i>10</i>
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	11
<i>НАЗИВ И ВРСТА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА .....</i>	<i>11</i>
<i>ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ .....</i>	<i>11</i>
<i>ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ШКОЛСКИ ПРОГРАМ .....</i>	<i>11</i>
<i>ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ У ОКВИРУ ОДСЕКА ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ .....</i>	<i>11</i>
<i>ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА ОБАВЕЗНИХ ОБЛИКА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА, ИЗБОРНИХ И ФАКУЛТАТИВНИХ ОБЛИКА РАДА .....</i>	<i>11</i>
<i>РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА .....</i>	<i>12</i>
<i>ТРАЈАЊЕ ЧАСОВА .....</i>	<i>12</i>
<i>ИСПИТИ .....</i>	<i>13</i>
ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ	15
ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД	15
ШЕСТОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ	19
<i>КЛАВИР .....</i>	<i>19</i>
<i>ВИОЛИНА .....</i>	<i>43</i>
<i>ВИОЛА .....</i>	<i>59</i>
<i>ВИОЛОНЧЕЛО .....</i>	<i>65</i>
<i>ФЛАУТА .....</i>	<i>80</i>
<i>КЛАРИНЕТ .....</i>	<i>93</i>
<i>ОБОА .....</i>	<i>103</i>
<i>ТРУБА .....</i>	<i>114</i>
<i>ХАРМОНИКА .....</i>	<i>128</i>
<i>ГИТАРА .....</i>	<i>141</i>
<i>СОЛФЕЂО .....</i>	<i>155</i>
<i>ТЕОРИЈА МУЗИКЕ .....</i>	<i>178</i>
ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ	181
<i>КОНТРАБАС .....</i>	<i>181</i>
<i>СОЛО ПЕВАЊЕ .....</i>	<i>191</i>
<i>УПОРЕДНИ КЛАВИР .....</i>	<i>200</i>
<i>СОЛФЕЂО .....</i>	<i>211</i>
<i>ТЕОРИЈА МУЗИКЕ .....</i>	<i>227</i>
ХОР / ОРКЕСТАР / КАМЕРНА МУЗИКА	230
<i>ХОР .....</i>	<i>230</i>
<i>ОРКЕСТАР .....</i>	<i>231</i>
<i>КАМЕРНА МУЗИКА .....</i>	<i>232</i>
ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ	235
ПРОГРАМИ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА / КЛАСАМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ	235
ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ	235
ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ	236
ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ	236

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА	236
ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	243
ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ	244
ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ.....	246
ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	246
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	246
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ.....	247
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ.....	249
ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ	255
ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ/НОТОТЕКЕ	256
ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	258
ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ	259
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈЕ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД.....	261
УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОФЕСИОНАЛИЗАЦИЈЕ НАСТАВНИКА.....	261
ПОБОЉШАЊЕ ФУНКЦИОНАЛНОСТИ ШКОЛСКОГ ПРОСТОРА И ОПРЕМЕ	261
ШКОЛСКИ ПРОЈЕКТИ	261
ПОНЕДЕЉКОМ У ЂОРЂЕВИЋУ.....	261
ВРЕДНЕ РУКЕ ДАРУЈУ ВАМ ЗВУКЕ	262
У СУСРЕТ ПОЛЕТАРЦИМА.....	262
МУЗИЧКИ ЗАГРЉАЈ	263
ЗАЈЕДНО СМО БОЉИ.....	263
МУЗИЧКИ ВРЕМЕПЛОВ.....	263
У СУСРЕТ НОВОЈ ГОДИНИ.....	264
СВЕТОСАВСКА АКАДЕМИЈА	264
У СУСРЕТ ДАНУ ШКОЛЕ.....	264
ПРИМЕЊЕНА МУЗИКА	265
РАДОСТ ДАРИВАЊА	265
БЕЗ ДЛАКЕ НА УВЕТУ	266
ПРВИ КОРАЦИ НА КОНЦЕРТНОМ ПОДИЈУМУ.....	266
УЧЕШЋЕ УЧЕНИКА НА ТАКМИЧЕЊИМА	266
ОРГАНИЗАЦИЈА И РЕАЛИЗАЦИЈА ТАКМИЧЕЊА У ШКОЛИ.....	267
ШКОЛСКО ТАКМИЧЕЊЕ УЧЕНИКА КЛАВИРА	267
ШКОЛСКО ТАКМИЧЕЊЕ ГУДАЧА.....	267
СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ	267
ЗИМСКЕ РАДИОНИЦЕ	267
ПОСЕЂИВАЊЕ КОНЦЕРТА ВАН ШКОЛЕ.....	267
ОДЛУКА О ИЗБОРУ УЧБЕНИКА.....	268

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Полазне основе за израду школског програма

1. Закон о основама система образовања и васпитања
2. Закон о основном образовању и васпитању
3. Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању
4. Развојни план школе
5. Извештаји о раду школе
6. Услови рада школе
7. Образовне потребе ученика, родитеља, локалне заједнице

Школски програм Основне музичке школе „Владимир Ђорђевић“ сачињен је у складу са важећим Правилником о плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање, а у исто време прилагођен је условима рада и ресурсима школе, као и захтевима и потребама локалне заједнице. Праћење остваривања школског програма остварује се кроз самовредновање рада школе, рад стручног актива за развој школског програма, као и кроз праћење и евалуацију наставе.

ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

1. Конкретизација и прилагођавање законом прописаног плана и програма наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање условима и ресурсима школе;
2. Континуиран рад на развоју ученикових музичких способности слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије;
3. Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента, односно својстава људског гласовног апарата (за ученике соло певања);
4. Овладавање техникама свирања на одабраном инструменту за ученике инструменталних одсека, односно овладавање вокалном техником за ученике соло певања;
5. Развијање вештине коришћења различитих елемената музичке изражајности (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације) у стилском и емоционалном обликовању композиција;
6. Оспособљавање ученика за јавне наступе и стицање искуства јавног наступања - самосталног, као и у оквиру ансамбла или групе;
7. Развијање стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
8. Развијање солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
9. Развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
10. Оспособљавање ученика за самостално учење и вежбање;
11. Усвајање правила понашања при слушању и извођењу музике;
12. Усвајање вештине течног читања и писања нота у разним кључевима, као и развој вештине свирања или певања „a prima vista“;
13. Усвајање основних знања из области музичке теорије и историје музике;
14. Изградња навике редовног слушања уметнички вредне музике, развијање и профилирање естетских музичких критеријума;
15. Подстицање физичког, емоционалног, интелектуалног и социјалног развоја ученика;

16. Оспособљавање ученика за активно учешће у васпитно-образовним и културним програмима и културном животу локалне заједнице;
17. Оспособљавање ученика за наставак школовања у средњој музичкој школи, као и за аматерско бављење музиком, на нивоу основношколског знања и искуства;
18. Информисање ученика, родитеља и локалне заједнице о образовним садржајима.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА ОБРАЗОВАЊА

1. Школа поштује право на образовање, и образовање и васпитање чини доступним без дискриминације и издвајања по основу пола, социјалне, културне, етничке, религијске или друге припадности, месту боравка, односно пребивалишта, материјалног или здравственог стања, тешкоћа и сметњи у развоју, за све ученике који положи пријемни испит;
2. Школа омогућава квалитетно и уравнотежено образовање и васпитање, засновано на тековинама и достигнућима савремене науке и прилагођено узрасним и личним образовним потребама сваког детета, ученика кроз индивидуални облик рада, а ученици имају могућност да у оквиру предвиђеног градива сами бирају образовне садржаје који одговарају њиховим образовним потребама и сензибилитету;
3. Школа обезбеђује неговање отворености, сарадње, толеранције, свести о културној и цивилизацијској повезаности у свету, посвећености основним моралним вредностима, вредностима правде, истине, солидарности, слободе, поштења и одговорности и осигурава пуно поштовање права детета и ученика захваљујући континуираном оснаживању запослених (кроз саветодавни рад директора и ПП службе са запосленима и посећивање програма стручног усавршавања) да истрају на поштовању ових принципа;
4. Школа обезбеђује усмереност образовања и васпитања на дете и ученика кроз разноврсне облике наставе, учења и оцењивања којима се излази у сусрет различитим потребама ученика, развија мотивација за учење и подиже квалитет постигнућа (смотре, преслушавања, интерни и јавни часови, пројекти, сарадње, такмичења);
5. Школа обезбеђује једнаке могућности за образовање и васпитање у складу са потребама и интересовањима деце и ученика без препрека за промене, настављање и употпуњавање образовања и образовање током целог живота на тај начин што излази у сусрет потребама ученика када је у питању убрзано напредовање или задржавање ученика у истом разреду у циљу усклађивања трајања школовања или боље припреме за наставак школовања;
6. Имајући у виду све специфичности основног музичког образовања, школа инсистира на благовременом стицању свих знања и вештина, које ће створити базу за касније лакше оспособљавање ученика за рад, усклађено са савременим захтевима музичке професије (за коју се ученици припремају почев од првог разреда основне музичке школе, кроз различите активности кроз које стичу увид у захтеве професије).

Школа својом организацијом и садржајима обезбеђује и:

7. ефикасну сарадњу са породицом кроз редовне контакте са предметним наставницима, ПП службом и директором школе и кроз њихово укључивање у остваривање постављених образовно-васпитних циљева;
8. праћење потреба локалне заједнице (приликом уписивања ученика у школу) и организација надлежних за послове запошљавања (приликом упућивања ученика на даље школовање);
9. разноврсне облике сарадње са локалном заједницом и широм друштвеном средином како би се постигао пун склад између индивидуалног и друштвеног интереса у образовању и васпитању (пројекти, сарадња са институцијама образовања и културе у граду и шире, сарадња са музичким школама у земљи и иностранству, сарадња са високошколским установама, сарадња са институцијама за бригу о деци са посебним потребама, сарадња са институцијама за бригу о старим лицима);
10. ефикасност, економичност и флексибилност организације система ради постизања што бољег учинка (излажење у сусрет образовним потребама ученика, почев од пружања могућности да ученик даје сугестије при одабиру програма, до припреме ученика за наступ на такмичењима, кроз

свакодневни интензиван рад наставника – према указаној потреби, као и додатни рад са ученицима током школских распуста);

11. отвореност према педагошким и организационим иновацијама кроз неговање сарадње са музичким школама на нивоу наставних одсека, кроз организовање мајсторских курсева, организовање консултација са наставницима СМШ, кроз организовање манифестација (такмичења на којима се размењују искуства и прате постигнућа ученика), кроз сарадњу са школама у иностранству у складу са материјалним могућностима школе и локалне заједнице.

У остваривању принципа образовања, школа посебну пажњу посвећује и:

12. правовременом укључивању деце у различите видове предшколског васпитања и образовања (кроз континуирану сарадњу са предшколским установама, као и кроз приређивање концерата и презентација прилагођених потребама циљне групе предшколаца);

13. адекватној припремљености за школско учење и за прелазак на више нивое образовања и васпитања (кроз организовање рада припремног разреда, као и кроз припремање ученика за полагање пријемног испита за СМШ);

14. идентификацији, праћењу и стимулисању ученика са изузетним способностима, и обезбеђивању услова да, без обзира на сопствене материјалне могућности, имају приступ квалитетном образовању (кроз квалитетну наставу и разноврсну понуду ваннаставних активности, кроз које могу да сагледају и на прави начин вреднују своје способности);

15. могућности да деца и ученици са сметњама у развоју и са инвалидитетом, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ образовању, а деца и ученици са здравственим проблемима остварују право на појачан образовно-васпитни рад након повратка са болничког и кућног лечења, радећи на отклањању техничких ограничења за рад наставника у овим условима;

16. смањењу стопе осипања из система образовања и васпитања, посебно деце и ученика из социјално угрожених категорија становништва и удаљених подручја, деце и ученика са специфичним тешкоћама у учењу и подршци њиховом поновном укључењу у систем, у складу са принципима инклузивног образовања;

17. каријерном вођењу и саветовању запослених и ученика усмереном ка личном развоју појединца и напредовању у образовном и професионалном смислу (кроз омогућавање присуствовања програмима сталног стручног усавршавања, кроз сталне консултације са стручним сарадницима и директором школе усмереним на развој каријере, кроз омогућавање концертног наступања и организовање солистичких концерата ученика и наставника);

18. остваривању права на образовање, без угрожавања других права детета и других људских права (о чему воде рачуна сви у школи, а посебно чланови Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ЦИЉЕВА ОБРАЗОВАЊА

1. Пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима школа остварује кроз континуирано праћење потреба и могућности детета и ученика и континуирано усклађивање садржаја рада тим потребама и могућностима;

2. Стицање квалитетних знања, вештина и ставова који су неопходни за лично остварење и развој, инклузију и запослење, као и за стицање и развијање основних компетенција (у погледу комуникације на језику уметности, компетенције учења како се учи, међуљудске и грађанске компетенције и компетенције културног изражавања) школа остварује кроз наставни процес, кроз радионице комуникације, кроз давање ученицима прилике да уче на основу позитивних примера које дају запослени у школи;

3. Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса школа остварује кроз наставни процес, али и кроз ваннаставне активности које организује (интерни и јавни часови, пројекти, мајсторске радионице и такмичења);

4. Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација школа обезбеђује кроз наставни процес, али и захваљујући додатном раду наставника. Школа тежи да

обезбеди вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија, кроз набавку рачунара за потребе наставе;

5. Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу ради унапређивања личног живота и економског, социјалног и демократског развоја друштва школа омогућава кроз бројне ваннаставне активности (пројекти, такмичења, радионице, подстицање ученика на групно музицирање и укључивање у рад ансамбала и оркестара ван школе, нпр. Дечја филхармонија);

6. Развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, учење и образовање током целог живота и укључивање у међународне образовне и професионалне процесе школа обезбеђује квалитетним радом наставника, али и давањем могућности сваком ученику да у широкој понуди ваннаставних активности одабере ону која највише одговара његовим образовним потребама и сензибилитету. Школа негује сарадњу са бившим ђацима, који кроз одржавање солистичких концерата и учествовање у школским пројектима дају допринос правилном професионалном усмеравању млађих генерација. Школа негује сарадњу са школама у иностранству кроз пројекте, такмичења и размену искустава везано за организовање рада школе;

7. Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења школа ученицима обезбеђује кроз наставни процес и бројне ваннаставне активности;

8. Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота школа обезбеђује кроз редовне консултације родитеља са наставницима, ПП службом и директором школе, као и кроз програм припреме ученика за наставак школовања у СМШ (што подразумева давање ученицима тачних и благовремених информација о могућностима за даље школовање, давање тачне оцене нивоа постигнућа и процене да ли је ученик стекао сва потребна знања и вештине које ће му омогућити неометано праћење наставе из свих наставних предмета, организовање консултација са будућим наставницима ученика, итд.);

9. Имајући у виду све специфичности основног музичког образовања, школа инсистира на благовременом стицању свих, за рад и занимање потребних знања, вештина и стручних компетенција, у складу са захтевима занимања и потребама тржишта рада, кроз стално указивање на значај стицања квалитетних и употребљивих знања за будући живот;

10. Свест о потреби практиковања здравих животних стилова, свест о важности сопственог здравља и безбедности, свест о потреби развијања физичких способности школа негује кроз поштовање законске процедуре везано за спровођење забране пушења, кроз разговоре наставника и ПП службе са ученицима о начинима чувања здравља, кроз разговоре о безбедности ученика у школи, кроз едукативне постере на огласним таблама школе итд.);

11. Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња школа сваке године обезбеђује кроз разговоре са ученицима у оквиру реализовања наставе и ваннаставних активности, а поред тога и у оквиру путовања на Републички фестивал МБШС, који се сваке године одржава у другом граду у Србији, чиме се пружа могућност да се током обиласка града домаћина и његове околине са ученицима разговара на наведене теме;

12. Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима, способности за тимски рад, неговање другарства и пријатељства школа обезбеђује кроз присуствовање наставника програмима стручног усавршавања, кроз позитивне примере понашања и начина комуникације запослених (са ученицима, родитељима и међусобно) кроз разговоре са ПП службом, кроз радионице итд.);

13. Развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и брзи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности школа обезбеђује кроз континуирани утицај и разговор запослених (наставника, ПП службе и директора школе) са ученицима и кроз радионице;

14. Формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине школа обезбеђује кроз обраду композиција домаћих и страних аутора и разговоре о

њиховом садржају и ауторима, кроз континуирани позитиван утицај запослених, кроз сталне разговоре са ученицима, кроз етномузиколошке радионице у оквиру пројекта „Дари за музичке чари“.

15. Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости школа остварује кроз утицај запослених на ученике давањем личног позитивног примера, кроз рад ПП службе, кроз едукативне постере, кроз сталне разговоре са ученицима на наведене теме и кроз радионице комуникације;

16. Повећање образовног нивоа становништва и развој Републике Србије као државе засноване на знању, школа остварује кроз одговоран приступ раду са ученицима, пружање додатне подршке ученицима, организовање концерата за ученике основних школа, предшколских установа, као и јавних наступа за грађанство у оквиру различитих манифестација ГО Звездара.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА

1. Општи исходи образовања и васпитања резултат су целокупног процеса образовања и васпитања којим се обезбеђује да деца, ученици и одрасли стекну знања, вештине и вредносне ставове који ће допринети њиховом развоју и успеху, развоју и успеху њихових породица, заједнице и друштва у целини.

2. Школа обезбеђује све потребне услове да деца и ученици постижу опште исходе, односно буду оспособљени да:

- 1) усвајају и изграђују знање, примењују и размењују стечено знање;
- 2) науче како да уче и да користе свој ум;
- 2а) овладају знањима и вештинама потребним за наставак школовања и укључивање у свет рада;
- 3) идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење;
- 4) раде ефикасно са другима као чланови тима, групе, организације и заједнице;
- 5) одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима;
- 6) прикупљају, анализирају, организују и критички процењују информације;
- 7) ефикасно комуницирају користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима;
- 8) ефикасно и критички користе научна и технолошка знања, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- 9) схватају свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани;
- 10) покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха.

3. Остваривање општих исхода образовања и васпитања школа обезбеђује образовно-васпитним процесом, кроз све облике, начине и садржаје рада.

4. Школа обезбеђује остваривање Стандарда образовања и васпитања:

- 1) општих и посебних стандарда знања, вештина и вредносних ставова ученика (у даљем тексту: општи и посебни стандарди постигнућа), кроз континуирани рад са ученицима и праћење и вредновање квалитета ученичких постигнућа;
- 2) стандарда знања, вештина и вредносних ставова (у даљем тексту: компетенције) за професију наставника и васпитача и њиховог професионалног развоја, кроз остваривање програма сталног стручног усавршавања наставника;
- 3) стандарда компетенција директора, кроз остваривање програма сталног стручног усавршавања директора школе;

4) стандарда квалитета уџбеника и наставних средстава, кроз укључивање у рад секција (по наставним предметима) у оквиру Заједнице музичких и балетских школа, које се баве квалитетом уџбеника;

5) стандарда квалитета рада установе, кроз примену Правилника о стандардима квалитета рада установе.

5. Стандарди постигнућа јесу скуп исхода образовања и васпитања који се односе на ниво, циклус, врсту образовања, разред и предмет:

1) Општи стандарди постигнућа утврђени су на основу општих исхода образовања и васпитања по циклусима образовања и васпитања;

2) Посебни стандарди постигнућа утврђени су према разредима и предметима, на основу општих исхода образовања и васпитања и општих стандарда постигнућа;

3) За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога то потребно, Школа посебне стандарде постигнућа може да прилагоди индивидуалним потребама ученика, уз стално праћење његовог развоја;

4) За ученика са изузетним способностима Школа посебне стандарде постигнућа може да прилагоди индивидуалним потребама ученика, уз стално праћење његовог развоја.

ЗАДАЦИ КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ КРОЗ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД

- Основно музичко описмењавање (постизање вештине течног читања и писања нота у разним кључевима, брзог препознавања и разумевања најважнијих темповских, карактерних, метричких, динамичких, акцентних, агогичких и артикулационих ознака у нотном тексту и континуиран рад на развоју вештине спретног свирања или певања „a prima vista“);

- Оспособљавање за самостално учење и вежбање;

- Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента (ученике који су одабрали певање – са својствима људског гласовног апарата);

- Овладавање основном техником свирања на одабраном инструменту (за ученике певања – вокалном техником);

- Интензиван и континуиран рад на развоју ученикових музичких способности – спољашњег (контролног) и унутрашњег (менталног) слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије;

- Постизање разумевања значења и важности универзалних музичких изражајних средстава (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације);

- Усвајање основних знања из области музичке теорије и историје;

- Оспособљавање ученика за јавне наступе и различите врсте јавних презентација и стицање искуства јавног наступања самостално, као и у оквиру ансамбала;

- Изградња навике редовног слушања уметнички вредне музике;

- Развијање и профилисање естетских музичких критеријума;

- Развијање афирмативних етичких ставова у односу на општељудске вредности, националну и светску културну баштину, значај музичке уметности у светској култури, значај професије музичара и важност њене улоге у друштву;

- Иновативна корелација међу наставним одсецима везано за слободне садржаје наставе;

- Успостављање веза и комуникације са локалном заједницом и информисање локалне заједнице о активностима школе преко свих доступних електронских и писаних медија, брошура које школа издаје, као и путем званичне интернет странице школе.

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

НАЗИВ И ВРСТА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Посебан школски програм за основно музичко образовање и васпитање

ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ

Одсек за класичну музику

6 година – *клавир, виолина, виола, виолончело, флаута, кларинет, обоа, труба, хармоника и гитара*

4 године – *контрабас и соло певање*

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Школски програм се остварује на српском језику.

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ У ОКВИРУ ОДСЕКА ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

1. Главни предмет (*клавир, виолина, виола, виолончело, флаута, кларинет, обоа, труба, хармоника, гитара, контрабас, соло певање*)
2. Солфеђо
3. Теорија музике
4. Хор/Оркестар/Камерна музика (*за ученике инструмента*)
Упоредни клавир (*за ученике соло певања*)

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА ОБАВЕЗНИХ ОБЛИКА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА, ИЗБОРНИХ И ФАКУЛТАТИВНИХ ОБЛИКА РАДА

Одсек за класичну музику – шестогодишње образовање и васпитање

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус						Други циклус					
	I разред		II разред		III разред		IV разред		V разред		VI разред	
	Фонд часова											
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	4	140	6	210	6	210	7	231

Одсек за класичну музику – четворогодишње образовање и васпитање – инструмент

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	6	210	7	231

Одсек за класичну музику – четворогодишње образовање и васпитање – соло певање

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм наставе и учења у Школи изводи се **индивидуално** (настава главног предмета и упоредног клавира) и **групно** (настава солфеђа, теорије музике, хора, оркестра и камерне музике).

Група у програму наставе и учења за **припремни разред** може да има од 12 до 16 ученика.

Група у програму наставе и учења за предмете **солфеђо и теорија музике** може да има од 7 до 12 ученика, за **хор** до 50 ученика, за **оркестар** од 12 до 30 ученика.

Настава оркестра у ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд је обавезна за ученике гудачких инструмената (Гудачки оркестар) у IV, V и VI разреду шестогодишњег образовања и васпитања, односно III и IV разреду четворогодишњег образовања и васпитања.

Поред гудачког оркестра могу се формирати и други оркестри нестандартних састава, у зависности од заступљености инструмената по врсти и годинама учења.

Ученици инструмента који не свирају у оркестру обавезни су да похађају наставу хора.

Настава камерне музике у ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд реализује се у оквиру додатне наставе.

ТРАЈАЊЕ ЧАСОВА

Трајање часова **главног предмета**:

ПРОГРАМ	РАЗРЕД					
	I	II	III	IV	V	VI
Шестогодишње образовање и васпитање	30 минута	30 минута	30 минута	45 минута	45 минута	45 минута
Четворогодишње образовање и васпитање	30 минута	30 минута	45 минута	45 минута		

Трајање часа **упоредног клавира** за ученике соло певања: 45 минута.

Трајање часова **солфеђа и теорије музике**: 45 минута.

Трајање часова **групног музицирања** (Оркестар/Хор/Камерна музика) за ученике другог циклуса образовања: 45 минута (За потребе јавне и културне делатности могуће је повећати фонд часова групног музицирања).

Трајање часа **корепетиције** за ученике гудачких и дувачких инструмената и соло певања:

Шестогодишње образовање и васпитање:

Први циклус: 15 минута недељно по ученику

Други циклус: 30 минута недељно по ученику

Четворогодишње образовање и васпитање:

Први циклус: 30 минута недељно по ученику

Други циклус: 45 минута недељно по ученику

(Наставник корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ).

Трајање часа **припремног разреда**: 2 пута недељно по 45 минута.

Трајање часова је у складу са Правилником о плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање – („Службени гласник РС - Просветни гласник“ бр. 5/2019 и 9/2020).

ИСПИТИ

У току стицања основног музичког образовања и васпитања ученици полажу следеће испите:

1. пријемни испит за утврђивање музичке способности;
2. годишњи испит;
3. разредни испит;
4. поправни испит;
5. завршни испит;
6. испит за ниво знања првог циклуса основне музичке школе;
7. испит за ниво знања основне музичке школе – контролни испит.

Пријемни испит полаже се пре уписа у I разред, по правилу у јунском или августовском року. На пријемном испиту проверава се *слух, ритам и музичка меморија*. Ученици који су похађали програм припремног разреда полажу пријемни испит.

У I разред основне музичке школе за инструменте: клавир, виолина, виолончело, флаута, хармоника и гитара, може да се упише ученик од 9 година и млађи.

У I разред основне музичке школе за инструменте: кларинет, обоа, труба и контрабас, може да се упише ученик од 11 година и млађи.

У I разред основне музичке школе за соло певање, може да се упише: за женске гласове – ученица од 13 година и старија, а за мушке гласове – ученик од 16 година и старији.

У I разред основне музичке школе може да се упише и ученик старији него што је прописано, уколико на пријемном испиту испољи изузетне музичке способности.

Годишњи испит, односно **завршни испит** (за ученике завршних разреда) из главног предмета полажу ученици:

- III, IV, V и VI разреда шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања и
- II, III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно **завршни испит** (за ученике завршних разреда) из солфеђа полажу ученици:

- III и VI разреда шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања и
- II и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Завршни испит из теорије музике полажу ученици:

- VI разреда шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања и
- IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно **завршни испит** (за ученике завршних разреда) из упоредног клавира, полажу ученици:

- II и IV разреда соло певања.

Ученици који на годишњем испиту основног музичког образовања и васпитања добију негативну оцену из главног предмета понављају разред. Ученици који на годишњем испиту добију негативну оцену из неког од осталих предмета полажу **поправни испит** у августовском року.

Ученици разреда у којима нема годишњег испита оцењују се годишњом оценом.

Ванредни ученици полажу годишњи испит из свих предмета, у свим разредима.

Ученик који се истиче способностима и знањем може да стекне основно музичко образовање и васпитање у року краћем од прописаног планом и програмом наставе и учења.

Ученици који брже напредују полажу годишњи испит у три испитна рока, у јануарском, јунском и септембарском испитном року.

Разредни испит полажу ученици који, у току школске године, нису похађали више од трећине укупног броја часова, а утврди се да нису савладали садржај наставног програма за тај разред. Ученици такође полажу разредни испит из предмета из којег није одржано више од трећине часова утврђених наставним планом. Ученици који добију негативну оцену на разредном испиту полажу поправни испит у августовском року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском року.

Поправни испит полажу ученици са недовољном оценом из предмета из којег се не полаже годишњи испит и ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из солфеђа, теорије музике и упоредног клавира.

Ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из главног предмета не могу да полажу поправни испит, већ понављају разред.

Ученик који има до две недовољне закључне бројчане оцене полаже поправни испит у августовском року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року.

Смотре се организују у циљу провере знања и напредовања ученика у току и на крају школске године према плану и програму наставе и учења одговарајућег одсека и предмета и остварују се на основу школског програма.

Смотре и обавезни јавни наступи *не подлежу конвенционалном, нумеричком начину оцењивања*. Њихова сврха је да омогуће јавни увид у процес учениковог развоја и напретка, као и да буду неопходан полигон за ученичко рано стицање извођачког искуства.

У складу са важећим Правилником о плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање, Школа је прописала да се оцењивање наступа ученика на смотрема врши тако што одговарајућа комисија даје писмени коментар у за то предвиђени формулар.

ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД

Назив предмета **СОЛФЕЂО - ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД**

Циљ учења предмета Солфеђо у припремном разреду је да код ученика развије љубав према музици, слободу и способност да се изразе кроз музику, чиме се ствара квалитетна основа за даљи наставак бављења музиком.

Разред **Припремни**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изводи покрете док слуша дечије и народне песме и примере из литературе; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – препозна различите инструменте и извођачке саставе, и разлику између вокалне и инструменталне музике; – наведе композиторе чију је музику имао прилике да слуша и заволи; – изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – пева по слуху песмице моделе; – опише својим речима доживљај музике у дуру и молу; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пише ноте различитог трајања и кључеве уз помоћ наставника;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике уз покрет. Слушање музике уз цртање. Елементи музичке писмености (препознавање кроз слушање). Музички Орфофв инструменти, хор, оркестар и ансамбли. Вокалана и инструментална музика. Дела различитих музичких жанрова примерени узрасту.
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ МЕЛОДИКА, РИТАМ И МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	Певање дечијих и народних песмица примереног садржаја и карактера, различитог тонског рода и песмица модела. Препознавање дурског и молског тонског рода. Развој музикалности. Музичка графомоторика: писање нотних вредности у линијском систему, писање виолинског и бас кључа. Основне ознаке за динамику (forte, piano). Основне ознаке за темпо (спор и брз). Препознавање нотних трајања у примеру. Покрет у функцији ритма.

– препозна и изводи песмице различитом динамиком (јако и тихо); – препозна и изводи песмице различитог темпа (споро и брзо); – изводи ритам уз покрет; – уочи разлику између дводела и тродела; – прати своје певање уз помоћ ритмичког инструмента; – пева и препозна задате тонове и мотиве неутралним слогом; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – прави музичке инструменте од различитих материјала; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице.		Извођење ритмичке пратње-Орфов инструментаријум (бубњићи, звечке, ...) и ручно израђени инструменти. Опажање и интонирање тонова и мотива неутралним слогом. Записивање нотних трајања: четвртине и осмине. Транспоноване песмица по слуху.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице. Ритмичка пратња дечијим музичким инструментима: звечке, фрулице, даире,...
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Јавни наступи: Јавни час - извођење научених песмица		

Кључни појмови садржаја: слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО - МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу и стицању знања и вештина.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји наставе припремног разреда су усмерени ка развоју интересовања и љубави према музици. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад мождане функције и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута за групу), рад треба ефикасно организовати.

Код најмлађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава у припремном разреду се састоји из неколико области-тема: слушање музике, мелодика, опажање-интонирање, музичко стваралаштво, ритам и музички бонтон.

Наведене области су међусобно повезане и иако се посебно савладавају, оне чине нераскидиву свеобухватну целину.

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

Активним слушањем музике ученици опажају елементе и облике уметничког дела, разликују инструменте и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају. Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик –сличност и различитост делова у композицији. Оно знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Цртањем и покретом током слушања музике, ученици преносе мисли и осећања развијајући креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком и на тај начин негује се квалитетна музичка публика.

МЕЛОДИКА

Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду на чистој интонацији. Певају се музички модели, песме са текстом, мелодије различитих жанрова, српске народне песме, као и песме различитих националности.

Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности. Примери се обрађују по слуху, наравно, уз помоћ наставника, и инструменталну пратњу.

У припремном разреду ученици на задатим мотивима препознају смер кретања мелодије (навише-наниже), скокове или поступан покрет, динамичке контрасте (тихо-јако), темпо (брзо-споро), метричке разлике (дводелни и троделни метар).

Осим опажањем, ове елементе ученици савладавају и интонирањем развијајући при том и музичку меморију.

МУЗИЧКО СТВАРЛАШТВО

Музичким стваралаштвом, ученици се у припремној настави могу бавити мењањем мелодијских мотива, као и преобликовањем мелодије и ритма познатих песама као и

креирањем бројалица на задати текст. Тиме се стварају нове, једноставне, јединствене креативне мелодијско ритмичке целине.

Осим тога, ученици могу импровизовати и на различитим мелодијским инструментима или на ударалкама (Орфов инструментариј или ручно израђени инструменти).

Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност ученика, али и наставника.

Дидактичко-музичка игра

Музичке игре су идеално средство спонтаног усвајања знања и вештина. Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. Кроз игру се подстиче али и развија природна радозналост детета, развијају се способности запажања и изражавања-памћење, говор, мишљење. Ј. А. Коменски наглашава важност игре у предшколском одгоју те истиче да ће и школа деци бити привлачнија ако се буде учило кроз игру.

Развој савремених технологија

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике (коришћењем асоцијативних слика, квизова, видео клипова, укрштених речи,...).

РИТАМ

Ритам се развија кроз покрет и певање. На тај начин се подстиче активна настава која доприноси већој мотивацији и бољим резултатима.

Ученик изражава свој доживљај музике, прати покретом песме и композиције: плескањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем,... те при том опажа и усваја елементе ритма.

МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ

Савладавањем основних музичких елемената писањем, цртањем и бојењем код ученика се подстиче развој музичке графомоторике (писање нота на линијама и у празнинама, писање виолинског и бас кључа,...)

МУЗИЧКИ БОНТОН

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Ученике треба подстицати да пажљиво слушају и коментаришу извођење друга-другарице, као и музичког дела, али и да се адекватно понашају на концертима и јавним наступима.

Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У припремном разреду ученици се не оцењују, али је наставник у обавези да води педагошку документацију и запажања о ученицима.

Посебан изазов и уживање за ученике представља јавни наступ при чему се приказује пређени програм.

ШЕСТОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕНазив предмета **КЛАВИР**

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– опише својим речима делове клавира и начин добијања тона на клавиру; – правилно седи за клавиром; – изражајно пева, а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима; – опише својим речима појмове канон, имитација; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – учествује на јавним наступима у школи и ван	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Положај за клавиром. Поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Неговање музичке меморије. Привикавање ученика на самоконтролу звука и схватање музичког облика. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Вежбе за гipкост зглоба (свирање интервала). Динамичке ознаке: пијано, меццофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: анданте, модерато, алегро. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остале ознаке на које се наилази у литератури предвиђеној програмом.

ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу музике; – користи уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.		Контрола звука. Полифонија – канон, имитација. Скале и трозвучи Дурске скале по квинтном кругу (почевши од тона ЦЕ) до четири повисилице у размаку једне октаве, у четвртинама, у паралелном и супротном смеру од истог тона. Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положај и два обртаја трогласно у четвртинама. ЛИТЕРАТУРА – Једна од почетних школа за клавир – Томсон, Јела Кршић, Николајевић – Бајер: <i>Школа за клавир</i> – од вежбе 85 и даље – Диверноа: <i>Етиде оп. 76</i> – основне вежбе за клавир – Черни: <i>Оп. 599, оп. 139, I свеска</i> – Гњесина: <i>Клавирска абецеда</i>, избор – Лешхорн: <i>Мелодичне етиде оп. 192</i>, избор – М. Лили Петровић <i>Школица за клавир Ниво А и Ниво Б</i> – М. Лили Петровић <i>Увођење у музику и свирање на клавиру са професором</i> – А. Артабаљевскаја <i>Први сусрет са музиком</i> – И друге композиције одговарајуће тежине
Обавезни минимум програма – лествице и трозвучи по програму – тридесетпет композиција – вежбе, етиде и разни комади.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотре на крају школске године: 1. Једна лествица по избору; 2. Једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; 3. Две композиције различитог карактера. Смотра на крају године не подлеже нумеричком начину оцењивања.		

Кључни појмови садржаја: клавир, тон, слушање, динамика, темпо

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – опише својим речима и одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима једноставније фактуре; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; – осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – повезује прстореде групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички и музички захтеви Повезивање прсторедених група навише и наниже (развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида). Вежбе за гипкост зглоба шаке кроз свирање интервала. Вежбе за легато свирање. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. Свирање четвороручно. Скале и трозвучи Молске скале по квинтном кругу до четири повисилице (почевши од тона А) у осминама у размаку две октаве, паралелно. Трозвучи, разложено и истовремено, у размаку две октаве – завршетак секстакордом.

самостално и уз помоћ наставника; – развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; – свира са наставником или другим учеником дела за клавир четвороручно; – самостално, изражајно свира композиције напамет; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска читанка</i> за други разред – М. Лили Петровић <i>Школица за клавир Ниво Ц</i> – М. Лили Петровић <i>Канон за почетнике</i> – Диверноа: <i>Оп. 176</i> – Лемоан: <i>Дечије етиде оп. 37</i> – Гњесина: <i>Мале етиде</i>, I део – Беренс: <i>Оп. 70</i> – Черни: <i>Оп. 139, 24 етиде</i> – М. Живковић: <i>Међумурје мало, Текла вода Карашица</i> – Лаковицкаја: <i>Редакција зборника полифоних композиција</i> (Хендл, Корели, Кригер и други) – Ј. С. Бах: <i>Мале композиције</i>, избор лакших – Хендл: <i>Избор композиција у редакцији Јеле Кршић</i> – <i>Избор сонатина</i>: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине – Збирка „Наши композитори за младе пијанисте” – З. Христић: <i>Тачкице</i> – Р. Петровић: <i>Игра, Украјинска игра</i> – С. Хофман: <i>Две басне</i> – Б. Предић: <i>Прича моје лутке</i> – М. Тајчевић: <i>За мале</i> – В. Миланковић: <i>Дечје приче, 25 мијатура</i> за I и II разред – Избор лакших композиција (Просвета, Београд) – Шуман: <i>Оп. 68</i> – Гречанинов: <i>Оп. 99</i> – Гедике: <i>Оп. 36</i> – Гурлит: <i>Оп. 82</i> – Раули: <i>Оп. 36 и 37</i> – Б. Барток: <i>За децу</i> – <i>Клавирска музика за почетнике, Микрокосмос I</i>, избор – Мајкапар: <i>24 лаке композиције оп. 16</i> – Кабалевски: <i>Оп. 30</i> – Скот: <i>Кутија играчака</i>

		– И друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно – Избор из Почетне школе Јеле Кршић. – Избор из школа Николајева и Соколова. – Дијабели: <i>Мелодијске вежбе оп. 149</i> – Дијабели: <i>Сонатине оп. 24</i> – Дијабели: <i>Оп. 163</i> – И друге композиције одговарајуће тежине
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно 5 виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – Два става из различитих сонатина (сонате) или један став сонатине (сонате) и варијације.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра (на крају првог полугодишта): 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред Програм смотре на крају школске године: 1. Једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; 2. Две композиције по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: слушање, динамика, карактер, педал

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – негује културу тона; – објасни својим речима значења термина музичке форме и конструкције дела; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – препознаје музичке елементе у свирању других клавириста; – свира у дуу са наставником или са другим учеником.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Даљи рад на техници зглоба кроз свирање интервала до квинте. Техничке вежбе са ритмичким варијантама и хроматским транспозицијама. Шире нијансирање у динамици, истицање мелодије и диференцирање десне и леве руке. Детаљнија анализа облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Свирање у дуу. Техничке вежбе Вежбе за: правилно низање

		тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију. Скале и трозвучи Дурске скале по квартном кругу до четири предзнака (почевши од тона ЕФ) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно. Хроматске скале у распону две октаве, паралелно. Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено. Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно. ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка за трећи разред</i> – Лемоан: <i>Дечје етиде оп. 37</i> – Черни: Оп. 849, избор – Бертини: 25 етида оп. 100, избор – Диверноа оп. 176 – Гедике: <i>Оп. 32 и 47</i>, број 5, 6 и 8 – Лак: <i>Оп. 172</i> Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Мале композиције</i> – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка, избор</i> – Иванов – Радкевич: <i>Осам полифоних двогласних комада, избор</i> – Хендл: <i>Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић</i> – Педагошки репертоар за децу – Кригер, Кунау, Пахелбел, Фишер, Фробергер Друге композиције одговарајуће тежине. – Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине. – Гњесина: <i>Тема и шест малих варијација</i> – Кабалевски оп. 51:

		Варијације Еф-дур – Сорокин: Тама са варијацијама а-мол – Кулау: <i>Варијације Ге-дур</i> – Кршић и Шишмановић: Збирка Наши композитори за младе пијанисте – Логар, Рајичић и Илић: <i>За мале клавиристе</i> – Рајичић: <i>Дечја збирка</i>, избор – Тајчевић: <i>Дјеци и I мала свита</i> – Душан Радић: Рондино – Лотка-Калински: <i>Међумурје мало</i> – Шкерјанц: <i>24 прелудијума</i>, избор лакших – Р. Мац: <i>Стара ура игра</i> полку – Чајковски: <i>Албум за младе</i>, оп. 39, избор – Шуман: <i>Албум за младе</i>, оп. 68, избор – Б. Барток: <i>Деци</i>, <i>Микрокосос II</i> – Гречанинов: <i>Дечја књига</i> оп. 98 – О. Шин: <i>Од јутра до сумрака</i> – Шите: <i>Из веселог дечјег доба</i>, избор – Хајдн: <i>Мале игре</i>, избор – Моцарт: <i>14 дечјих композиција</i> – Скот: <i>Животиње</i>, избор – Сарауер: <i>Слике из дечјег доба</i> – Хачатуријан: <i>Андантино</i> – Лутославски: <i>12 малих комада</i> – Мајкапар оп. 33: <i>Минијатуре</i> – Вилалобос: <i>Изабрани лаки комади</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка</i>, избор – Раули: <i>19 малих комада</i>, избор – Поцполи: <i>Мали комади</i> – И друге композиције одговарајуће тежине

		Композиције за свирање четвороручно – Дијабели: <i>Две сонатине</i> . – Стравински: <i>Пет малих комада</i> . – Беренс: Мелодијске вежбе. – Ржиковски: <i>Од ступња ступњу, Сонатина, оп. 79</i> . – Бинг: <i>Из децјег света</i> . – И друге композиције одговарајуће тежине
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно 5 виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – Два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција за четвороручно свирање.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра (на крају првог полугодишта): 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред. Испитни програм: 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине или варијације; 4. Једна композиција по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: трилер, двоглас, синкопирани педал, клавирски дуо, полифонија

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – учествује на јавним наступима у школи и ван	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Изграђивање технике двогласа у полифоним композицијама. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Украси – двоструки предудар, групето, трилер. Читање с листа лаких композиција. Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи Молске скале по квартном кругу (почевши од тона ДЕ) до пет предзнака кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у

ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		паралелном кретању. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска хрестоматија за IV разред</i> – Беренс: <i>Оп. 61, I и II свеска, избор од бројева 2, 3, 8, 10, 13, 15, 16, 19 и 21</i> – Черни: <i>Оп. 849, избор од бројева 13, 15, 25 и 26</i> – Черни: <i>Оп. 299, I и II свеска, избор од бројева 1, 2, 4, 5, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18 и 20</i> – Хелер: <i>Етиде I и II свеска, оп. 47, сизбор</i> – Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми (6 и 12), избор</i> – Хендл: <i>Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић</i> – Глинка: <i>Четири двогласне фуге</i> – Мјасковски оп. 78: <i>Двогласне фуге де-мол и ге-мол</i> – Друге полифоне композиције. – Хајдн: <i>Сонатине и сонате</i> – Моцарт: <i>Бечке сонатине</i> – Кулау: <i>Сонатине – теже</i> – Клементи: <i>Сонатине</i> – Бетовен: <i>Сонатина оп. 49, Ге-дур</i> – Кабалевски: <i>Варијације де-мол на словачку тему</i> – Николајев: <i>Мале варијације у класичном стилу</i> – Мајкапар: <i>Варијације на руску тему оп. 8</i> – Бетовен: <i>Варијације Еф-дур на швајцарску тему</i> – Друге варијације по избору. – Рајичић: <i>Свита де-мол, Мала клавирска свита</i> – Ј. Бандур: <i>Успаванка</i> – М. Тајчевић: <i>Дјеци, II мала</i>

		<i>свита</i> – Наши композитори за младе пијанисте. – Лотка-Калински: <i>Стари далматински плесови</i> – Козина: <i>Дивертимента</i> – Готовац: <i>Минијатуре</i> – Григ: <i>Лирски комади, избор</i> – Кабалевски: <i>Дечје композиције, избор</i> – Черепњин: <i>Десет веселих комада, избор</i> – Гречанинов: <i>Оп. 99 – 119, 123, 127, избор</i> – Шуман: <i>Албум за младе, избор, Сонатина Ге-дур</i> – Прокофјев: <i>Музика за децу</i> – Дворжак: <i>Два бисера</i> – Мусоргски: <i>Суза</i> – Кулак: <i>Дечји живот</i> – Шостакович: <i>Игра лутака, избор</i> – Карганов: <i>Албум за младе, оп. 21, избор</i> – Пахуљски: <i>Прелудијум це-мол</i> – Глијер <i>оп. 31: Дванаест лаких комада</i> – Скарлати: <i>Пет лаких комада</i> – Драгои: <i>Минијатуре</i> – Кодаљ: <i>Дечје игре</i> – Бетовен: <i>За Елизу</i> – И друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно – Вебер: <i>Тема с варијацијама Ге-дур оп. 10, Шест лаких комада</i> – Ј. К. Бах: <i>Рондо Еф-дур</i> – Шуман: <i>Оригинални четвороручни комади оп. 85</i> – Шуберт: <i>Варијације е-мол оп. 10</i> – Шите: <i>Шпанске ноћи оп. 144</i> – Бертини: <i>25 етида оп. 97</i> – Дијабели: <i>Соната оп. 73</i> – Ржиковски: <i>Албум за младе оп. 22</i> И друге композиције одговарајуће тежине.

Обавезни минимум програма

- лествице и акорди по програму;
- десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде);
- две полифоне композиције;
- два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација;
- једна композиција домаћег аутора.

Јавни наступи

- обавезна два јавна наступа током школске године

Смотра (на крају првог полугодишта):

1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред
2. једна виртуозна етида

Испитни програм (на крају школске године):

1. Једна етида;
2. Једна полифона композиција;
3. Један став сонатине (сонате) или варијације;
4. Једна композиција по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: диференцијација, динамичка лествица, арпеђо, транспонованье

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – негује културу тона; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвуци Шест дурских и шест молских скала у размаку октаве по избору, у паралелном и супротном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама.

музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – критички прати сопствени развој; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – користи носиоце звука за слушање музике; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, у осминама, паралелно. – Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. ЛИТЕРАТУРА – Черни: <i>Оп. 299</i>, III и IV свеска, избор од 21, 22, 24, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 36, 38 и 40 – Крамер и Билор: <i>Етиде I</i> свеска, избор од 1, 2, 6, 8, 10 и 11 – Кршић и Ранковић: <i>Збирка за савлађивање техничких проблема I и II</i> свеска – Беренс: <i>Оп. 61</i>, III и IV свеска, избор – Лешхорн: <i>Оп. 38I</i> и II свеска, избор – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми</i> – Ј. С. Бах: <i>Двогласне инвенције</i> – Хендл: <i>Избор композиција</i> – Јасковски: <i>У старом стилу, оп. 43</i> – Хајдн: <i>Де-дур, Бе-дур и А-дур</i> – Хајдн: <i>Прва свеска А-дур бр. 5, Е-дур бр. 4 . Це-дур бр. 2, Ге-дур бр. 1, Ге-дур бр. 8.</i> (редакција Раух) – Моцарт: <i>Це-дур KV 545, Еф-дур без ознаке, Де-дур KV 283, Ес-дур KV 282</i> – Бетовен: <i>Соната ге-мол оп. 49</i> и друге сонате – Бетовен: <i>Шест варијација Ге-дур „Нел кор пју нон ми сенто”</i> – Хајдн: <i>Избор оригиналних композиција</i> – Вебер: <i>Анданте с варијацијама оп. 3</i> – Кабалевски: <i>Лаке варијације бр. 3 и 4, оп. 51</i> – Лукомски: <i>Варијације еф-мол</i> – Сорокин: <i>Песма са варијацијама</i> – Беркович: <i>Варијације</i>

		Друге варијације одговарајуће тежине. – С. Рајичић: <i>Мала свита</i> – Славенски: <i>Игре и песме са Балкана I и II свеска</i>, избор лакших – В. Мокрањац: <i>Мала свита</i> – Кромбхолц: <i>Дан емпропти</i> – Кршић и Шишмановић: <i>Наши композитори за младе пијанисте</i> – Логар: <i>Два менуета</i> Друга дела одговарајуће тежине. – Менделсон: <i>Песме без речи</i>, избор – Григ: <i>Лирски комади</i>, избор – Шуберт: <i>Два скерца</i> – Прокофјев: <i>Музика за децу</i> – Дебиси: <i>Мали црнац</i> – Дусик: <i>Матине</i> – Мартину: <i>Лутке</i>, избор лакших – Душкин: <i>Краљ вилењака, Ваиар</i> – Грациоли: <i>Соната Ге-дур</i> – Чимароза: <i>Сонате</i>, избор – Кабалевски: <i>Оп. 27</i> – Лутославски: <i>Народне мелодије</i> – Б. Барток: <i>За децу, Микрокосмос III и IV свеска</i> – Пинтарић и Станковић: <i>Композиције за клавир</i>, избор – Лотка-Калински: <i>Мала балканска свита, Сонатина in F</i> – И друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно – Рајнеке: <i>Оп. 24, Варијације на Бахову сарабанду</i> – Моцарт: <i>Оригинале четвороручне композиције – сонате Де-дур, Бе-дур, Еф-дур, Це-дур, – Фантазија еф-мол</i> – Шуберт: <i>Оригинале четвороручне композиције –</i>

		соната <i>це-мол</i> – Мушковски: <i>Оп. 23</i> – Јенсен: <i>Оп. 45</i> – Дворжак: <i>Багателе оп. 47</i> – Ферстер: <i>Виола адората, Роса мистика</i> – Ј. К. Бах: <i>Соната Еф-дур</i> – Ј. К. Бах: <i>Мали комади</i> – Шуман: <i>12 комада за клавир оп. 85</i> – И друге композиције одговарајуће тежине
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција за четвороручно свирање.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра (на крају првог полугодишта): 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред 2. једна виртуозна етида Испитни програм (на крају школске године): 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине (сонате) или варијације; 4. Једна композиција по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: динамичко нијансирање, изражајност, скокови, тремоло

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио – поштује договорена правила понашања при	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Скале и трозвучи Шест дурских и шест молских лествица које нису рађене у петом разреду у размаку октаве у паралелном и супротном кретању, у

слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.		шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске лествице у размаку октаве паралелно, у шеснаестинама кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у паралелном кретању кроз четири октаве у шеснаестинама. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда, кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. ЛИТЕРАТУРА – Черни: <i>Оп. 299</i>, III и IV свеска, теже – Черни: <i>Оп. 740</i>, I и II свеска, избор 1, 2, 3, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 17, 21 и 23 – Крамер и Билор: <i>Етиде I и II</i> свеска, избор од 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 и 30 – Бил: <i>Октавне етиде</i> – лакше – Лешхорн: <i>Етиде оп. 66</i>, бр. 11, 15, 17, 24 и 28 – Мошковски: <i>Етиде оп. 18</i>, бр. 3, 8, 10 и 11 – Рутхард: <i>Етиде за трилер оп. 40</i> Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Двогласне инвенције, Трогласне инвенције</i>, избор – Ј. С. Бах: <i>Француске свите</i> – лакше, поједини ставови – Хендл: <i>Избор композиција за клавир</i> – Хајдн: <i>Еф-дур бр. 10, Де-дур бр. 17, е-мол бр. 14, Де-дур бр. 16, Де-дур бр. 3, Цис-мол</i> (редакција Раух) – Моцарт: <i>Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.</i> – Бетовен: <i>Варијације Ге-дур</i>

		на оригиналну тему – Беркович: <i>Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему</i> – Кабалевски: <i>Лаке варијације Бе-дур оп. 40</i> – Бетовен: <i>Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе</i> – Моцарт: <i>Рондо Де-дур, Фантазија де-мол</i> – Хендл: <i>Концерт Еф-дур, I став</i> – Ј. Кр. Бах: <i>Концер Де-дур, Бе-дур I став</i> Друге варијације одговарајуће тежине. – Тајчевић: <i>Српске игре</i> – М. Логар: <i>Композиције за клавир II и III свеска</i> – Д. Деспић: <i>Сонатина in F</i> – Наши композитори за младе пијанисте, избор. – Ј. Славенски: <i>Игре и песме са Балкана</i> – З. Јовановић: <i>Минијатуре за клавир I и II свеска, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини кончertino, Дечји кончertino</i> – Шулек: <i>Музика за малишане</i> – Кунц: <i>Младо лишће, избор</i> – Шкерјанц: <i>12 варијација без теме</i> – Дакен: <i>Кукавица, Ласта</i> – Рамо: <i>Тамбурен, Два ригодона</i> – Менделсон: <i>Песме без речи</i> – Шуман: <i>Албум за младе, избор,</i> – Григ: <i>Лирски комади III и IV свеска, избор</i> – Шуберт: <i>Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол</i> – Турина: <i>Минијатуре</i> – Северак: <i>На одмору</i> – Черепњин: <i>Багателе</i> – Гречанинов: <i>Пастели оп. 31 свеска</i> – Глинка: <i>Тарантела</i> – Ибер: <i>Истуар, избор</i> – Казела: <i>11 дечјих комада, избор</i>

		– Галупи: <i>Сонате</i>, избор – Чимароза: <i>Сонате</i>, избор – Ј. К. Бах: <i>Сонате</i> – Регер: <i>10 малих комада оп. 44</i> – Хачатуријан: <i>Дечји албум</i>, избор – Чајковски: <i>Годишња доба</i>, избор лакших – Бородин: <i>Мала свита</i> – Дворжак: <i>Силуете оп. 8</i> – Дворжак: <i>Валцери оп. 54</i>, избор – Збирка клавирских композиција од XI века до данас: I, II и III свеска (редакција Ружице Ранковић), избор – Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић), избор – 100 година музике за клавир: I, II, III и IV свеска (редакција Миланке Мишевић), избор – Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић), избор – И друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно – Шуберт: <i>Оригиналне четвороручне композиције</i> – Шуман: <i>Оп. 66</i> – Стравински: <i>Три лака комада</i> – Моцарт: <i>Оригиналне четвороручне композиције</i> – Бетовен: <i>Пет лаких комада за четири руке</i> – Равел: <i>Моја мајка гуска</i> – Респиги: <i>Шест малих комада</i> – Казела: <i>Пунацетио</i> – Сметана: <i>Рондо за два клавира – осморуочно (избор)</i> И друге композиције одговарајуће тежине

Обавезни минимум програма:
– шест дурских и шест молских лествица и акорди по програму;   – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде и композиције виртуозних захтева);   – две полифоне композиције;   – два прва става из различитих соната   – једна композиција домаћег аутора.
Јавни наступи
– обавезна два јавна наступа током школске године
Смотра (на крају првог полугодишта):
1. једна лествица по слободном избору из програма предвиђеног за овај разред   2. једна виртуозна етида
Испитни програм (на крају школске године):
1. Једна етида;   2. Једна полифона композиција;   3. Први став сонате;   4. Једна композиција по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: хармонизација, импровизација, каденца.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

КЛАВИР

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. Потребно је водити рачуна о економичности покрета приликом свирања како би се спречиле било какве физичке повреде изазване свирањем и радити на флексибилности извођачког апарата.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. Годишњим планом се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима, а у складу са годишњим фондом часова. Оперативни план подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример, композицију.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и

музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање. Наставник има могућност да по слободном избору, одабере и композиције које нису наведене у програму водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим техничким могућностима и музичким интересовањима, естетским захтевима и исходима. Треба бити опрезан у избору тешких музичких дела којима ученици нису дорасли, јер се у том случају могу појавити проблеми који могу проузроковати и физичке повреде.

Већ у другом циклусу, у складу са способностима ученика и стеченим музичким и техничким вештинама корисно је наставу обогатити камерном музиком. Свирањем у ансамблу они се уче међусобној музичкој подршци која подразумева активно слушање, неговање заједничке музичке идеје и прилагођавање свог извођачког хабитуса. Садржаји дају наставнику слободу да изабере оптималан програм у којем ће ученик моћи да одговори на све техничке захтеве истовремено уживајући у свирању.

Препоручује се и заједничко музицирање наставника и ученика. На тај начин ученик се опушта у заједничком свирању и схвата музичку колегијалност без обзира на звање (ученик, професор).

Наставник и родитељи морају бити главна карика у развоју личности ученика. Наставник ће обазривим, интроспективно - аналитичким приступом проблематици индивидуалног наставног процеса пажљиво штитити ученика од развојно погубног пројектовања сопствених амбиција или амбиција родитеља. Такмичења могу бити један од показатеља достигнућа ученика, али треба бити обазрив у избору такмичења и односу очекивања и реалног стања ученика.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посеђивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Ученицима треба помоћи у стварању радних навика и развијати им свест о неопходности свакодневног вежбања. Значајно је, такође подстицати их за самостално музичко изражавање и пратити развој њиховог музичког укуса, вешто утицати на њега и развијати критички однос пун поштовања према различитостима.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. Битно је на почетку школске године јасно поставити критеријуме оцењивања и упознати ученика са истим. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Уколико је ученик на почетку године упознат са критеријумима оцењивања мања је вероватноћа да ће доћи до неспоразума или нејасног вредновања његовог залагања. Треба константно подстицати ученике на даље напредовање, али му и предочавати музичке тенденције и врхунска достигнућа.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– опише својим речима карактеристике виолине и начин добијања тона; – правилно стоји и држи инструмент и гудало; – изводи пицicato и основне потезе гудалом; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у првој позицији на свим жицама; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; – примени основне елементе нотне писмености у свирању нотног текста у виолинском кључу; – примени што богатију музичку фантазију коју је развио путем приче и игре са наставником у свирању; – користи различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. Техника десне руке: – квалитет звука на празним жицама; – држање и вођење гудала по једној жици; – прелазак са жице на жицу; – основне динамичке различитости по једној жици; – расподела гудала. <u>Основни потези:</u> деташе, легато, маркато (2 и 4 нота на једно гудало). Техника леве руке: – поставка прве позиције; – разлика степена и полустепена; – прва позиција, распореди прстију (полустепен 2-3 и 1-2 прст); – поставка прстију и упоређивање полустепена у односу на суседне жице. Једноставне вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске скале са трозвуком у једној октави.

– испољи самопоуздање у току јавног наступа; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		ЛИТЕРАТУРА – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска А) – К. Тахтачиев: <i>Виолина I</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: <i>Хрестоматија I–II разред</i> – Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Ј. Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i> – З. Мемедовић: <i>Учим да свирам виолину</i> – Д. Марковић: <i>Почетна школа за виолину, I свеска</i>
Обавезни минимум програма – три дурске, односно молске скале са трозвучима; – двадесет вежбица, етида; – десет малих комада песмица		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Програм смотри – Једна једнооктавна скала са трозвучима (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд); – Једна етида или комад – Један комад или први став концертина		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– изражајно пева и свира песмице на виолини; – интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; – примени основне елементе нотне писмености у свирању задатог нотног текста у виолинском кључу; – примени ознаке за динамику и темпо; – пренесе музичку фантазију коју је развио у раду са наставником кроз свирање; – самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – покаже самопоуздање у току јавног наступа; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака; – уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Усавршавање технике свирања на виолини. Темпо (andante, moderato, allegro, presto...). Динамика (piano, mezzo piano, mezzoforte, forte, diminuendo, crescendo...). Техника десне руке: – квалитет звука кроз динамичке промене; – динамичко нијансирање; – јасна расподела гудала уз различите ритмичке јединице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – повезивање свих жица кроз потезе легата. Потези: деташе, легато (4 и 8 нота на једно гудало), стакато, маркато и мартеле. Техника леве руке: – прва позиција, сви распореди прстију; – поставка првог прста уз пражих; – лака хроматика у првој позицији; – глисанда до III позиције на свим жицама; – поставка прстију у

		односу на суседне жице кроз легато потез (припрема за једноставне акорде). Вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске скале са дурским или молским трозвуком кроз једну или две октаве у првој позицији. ЛИТЕРАТУРА – Грегоријан: <i>Скале</i> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – „Изабране етиде“ различитих аутора I- III разреда (издање Москва, „Музика“) – А. С. Шалман: <i>Бићу виолиниста (I свеска А)</i> – К. Тахтачиев: <i>Виолина 2</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста (I свеска)</i> – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – <i>Хрестоматија I–II</i> разред и <i>II–III</i> разред – Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Ј. Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i> – Д. Марковић: <i>Почетна школа за виолину, I и II свеска</i>
Обавезни минимум програма – четири дурске, односно молске једнооктавне или двооктавне скале са трозвучима – шест етида са различитом проблематиком – четири комада различитог карактера		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Програм смотри – Једна једнооктавна или двооктавна скала са трозвучима; – Једна етида – Два комада различитог карактера или варијације или први став концерта (кончертина)		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицicato, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ наставе и учења Виолине је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– свесно меморише нотни текст; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција са и без глисанда; – прати интонацију и коригује се; – примењује ознаке темпа, карактера, динамике и агогике; – користи вибрато на дужим нотама; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; – самостално и свакодневно вежба; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака – уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – прати музичку фразу у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музичка меморија - неговање и развијање. Самостално вежбање – планирање и процедуре. Држање инструмента и гудала (контрола) Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација. Усавршавање технике свирања на виолини. Темпо (ларго, виваће, сфорцандо, глисандо, ритенуто, аћелерандо...). Техника десне руке: – вођење гудала на две жице истовремено, деташе; – увод у акорде наниже на три жице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8 нота на једно гудало), стакато, маркато, мартеле, спикато. Техника леве руке: – коришћење бар две различите позиције без прелаза; – почетне вежбе

		вибрата; – хроматика; – природни флажолети; – једноставни двозвуци са коришћењем једног прста и празних жица; – једноставни акорди на три жице; Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске скале са трозвучима (дурски или молски квинтакорд и квартсектакорд) у једној позицији, кроз једну или две октаве. ЛИТЕРАТУРА – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Грегоријан: <i>Скале</i> – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска Б) – К. Тахтациев: <i>Виолина 2</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – <i>Хрестоматија II – III</i> разред – Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (I свеска) – <i>Изабране етиде</i> различитих аутора I- III разреда (издање Москва, „Музика“) – З. Багиров: <i>Романса</i> – Д. Кабалеvски: <i>Кловнови</i> – <i>Варијације</i> (Н. Бакланова, Комаровски, Хендл) – А. Комаровски: <i>Концертино Ге-дур</i> (I став)

		– О. Ридинг: <i>Кончертина ха-мол, Ге-дур</i> (I став) – П. Николић: <i>Кончертино Ге-дур</i> (I став)
Обавезни минимум програма – четири скале кроз две октаве и разлагања; – шест етида са различитом проблематиком; – четири комада различитог карактера.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм – Једна двооктавна дурска или молска скала са трозвучима (квинтакорд и кватсектакорд) са или без промене позиције; – Једна етида – Два комада различитог карактера; или варијације; или први став концерта (кончертина)		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– самостално чита сложенији музички материјал; – брже меморише дужи нотни текст; – користи метроном приликом вежбања; – штимује се уз мању помоћ наставника; – примењује вибрато у свирању; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Слушање и интонација Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија - неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Развој извођачког апарата. Техника десне руке: – уједначеност звука кроз различите потезе; – свирање истовремено на две жице детахе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже). Потези: детахе, легато (3, 4, 6, 8, 9, 16 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато. Техника леве руке: – коришћење прве, друге треће и четврте позиције са прелазима; – вибрато; – хроматске скале у првој позицији;

техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– разложене терце; – природни и вештачки флажолети; – једноставни двозвуци у првој позицији (сексте, терце, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у првој позицији. Скале и трозвуци Дурске и молске скале (4, 8, 16 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две октаве са прелазима; Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд - деташе и три легато) кроз две октаве са прелазима; ЛИТЕРАТУРА – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – А. С. Шалман: <i>Бићу виолиниста</i> (II свеска) – К. Тахтачиев: <i>Виолина 3</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (II свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – <i>Хрестоматија III-IV разред</i> – Т. Балашова-М. Кеселман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска) – <i>Изабране етиде</i> различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика“ – Ј. Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (I свеска) – Е. Џенкинсон: <i>Игра</i> – А. Јаншинов: <i>Преслица</i> – Ђ. Б. Перголези: <i>Арија</i>

		– П. И. Чајковски: <i>Стара песма</i> – Бакланова: <i>Сонатина Бе-дур</i> – З. Фибих: <i>Сонатина</i> – А. Јаншинов: <i>Концертино оп. 35</i> – Кихлер: <i>Концертино у стилу Вивалдија, Де-дур (I или II и III став)</i> – А. Вивалди: <i>Концерт Ге-дур (I став)</i> – Ф. Зајц: <i>Концерт бр.1, 2 (I став)</i>
Обавезни минимум програма – четири скале кроз две октаве и разлагања; – осам етида са различитом проблематиком; – четири комада (или тема са варијацијама) различитог карактера. – први или други и трећи став концерта (или концертина) један или два става сонате		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм – Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима; – Једна етида – Један комад; или једна етида различитог карактера од предходне – Први или други и трећи став концерта (кончертина); или тема с варијацијама; или један или више ставова сонате.		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – истражује начине добијања чистог тона и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – испољи креативност у остварењу музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Музичка меморија - неговање и развијање. Камерно музицирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Развој извођачког апарата и музичке фантазије кроз рад над одговарајућом литературом и композицијама сложенијих техничких захтева. Музичка меморија - неговање и развијање. Музички бонтон. Техника десне руке: – владање комплетним звуком на инструменту; – свирање двозвука са једноставним прелазима како деташе тако и легато, стакато..; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама.

– свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – користи првих пет позиција; – користи хармонски слух; – влада једноставнијом двозвучном и акордском техником у програму; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Потези: деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8, 16, 24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије Техника леве руке: – коришћење првих пет позиција са прелазима; – вибрато; – хроматске скале на све четири жице кроз позиције; – разложене терце; – коришћење природних и вештачких флажолета; – једноставни двозвучи у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама. Скале и трозвучи: Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима; Дурски и молски трозвучи (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима; Компликованије вежбе за развој моторике прстију леве руке у односу на предходни разред ЛИТЕРАТУРА – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (II свеска) – К. Тахтачиев: <i>Виолина 4</i>

		– Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (II свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: <i>Хрестоматија IV-V разред и V- VI разред</i> – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска) – Изабране етиде различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика“ – Ј. Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> – Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (II свеска) – Мазас: <i>Етиде оп. 36, I свеска</i> – Донт: <i>Етиде оп. 37 – избор</i> – Н. Рубинштајн: <i>Преслица</i> – Ђ. Б. Перголези: <i>Сицилијана</i> – А. Вивалди: <i>Концерт а-мол</i> (I став) – А. Комаровски: <i>Концерт бр. 2</i> – Ш. Берио: <i>Концерт а-мол</i>
Обавезни минимум програма – две двооктавне дурске и молске скале са разлагањима са променом позиција – осам етида различите проблематике; – два комада различитог карактера; или варијације; – Први или други и трећи став концерта и један или два става сонате;		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм 1. Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима; 2. Једна етида 3. Један комад; или једна етида различитог карактера од предходне 4. Први или други и трећи став концерта;		

Кључни појмови садржаја: виолина, тон, интонација, слушање музике, певање, пицicato, свирање, музички бонтон.

Назив **ВИОЛИНА**

предмета

Циљ Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се постиже развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи метроном приликом вежбања; – истражује начине добијања чистог тона; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – самостално чита нотни текст и примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – користи првих седам позиција; – користи хармонски слух;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Слушање и интонација Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија - неговање и развијање. Камерно музицирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Развој извођачког апарата Техника десне руке: – владање комплетним звуком на инструменту; – свирање разложених двозвука у скали, деташе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама. Потези: деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8, 16, 24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије, рикоше. Техника леве руке:

– влада двозвучном и акордском техником у програму; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – активно слуша часове других ђака и примењује на себи искуства стечена на тај начин; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– коришћење првих седам позиција са прелазима; – различите врсте вибрата; – хроматске скале на све четири жице кроз позиције; – коришћење природних и вештачких флажолета; – лака пицката левом руком; – једноставни двозвуци разложено или спојено у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама. Скале и трозвуци Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима; Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима; Сложеније вежбе за развој моторике прстију леве руке у односу на предходни разред ЛИТЕРАТУРА – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (III

		свеска) – <i>Хрестоматија</i> IV-V разред и V- VI разред – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска) – Изабране етиде различити аутори (III свеска), издање Москва, Музика – Ј. Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (II свеска) – Мазас: <i>Етиде оп. 36</i> , I свеска – Донт: <i>Етиде оп. 37</i> – избор – Р. Кројцер: <i>почетне етиде</i> – Ш. Данкл: <i>Варијације</i> – А. Вивалди: <i>Концерт а-мол</i> (II и III став) – Ј. Б. Аколај: <i>Концерт а-мол</i> – Ш.Берио: <i>Балетске сцене</i> – А. Комаровски: <i>Концерт е-мол</i> – Ј. С. Бах: <i>Концерт а-мол</i> – Г. Б. Виоти: <i>Концерт оп. 23</i> – Д. Кабалеvски: <i>Омладински концерт</i>
Обавезни минимум програма – две трооктавне дурске или молске скале са разлагањима; – шест етида различите проблематике; – два комада различитог карактера; или варијације; – Први или други и трећи став концерта и два или сви ставови сонате		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм/ Програм смотри 1. Једна скала кроз три октаве са разлагањима; 2. Две етиде са различитом проблематиком; 3. Један комад; 4. Први или други и трећи став концерта;		

Кључни појмови садржаја: виолина, тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **ВИОЛА**

Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз истовремено подстицање развијања моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – повеже стечено знање из основа муз.писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – следи правилну примену процедура које се примењују у стицању технике десне руке; – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – коригује интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике виоле као инструмента. Адаптирање и прилагођавање технике приликом промене инструмента (прелазак са виолине на виолу). Читање нотног материјала писаног у алт кључу. Вежбање уз метроном. Ознаке темпа, агогике, динамике, карактера музичког дела. Процедуре за самостално вежбање. Концерти класичне музике (посета и разговори о репертоару, извођењу...). Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик) Правила понашања. Школе – Грегоријан: <i>Скале</i> – А. Б. Бруни: <i>Школа и етиде за виолу</i> – М. Франк: <i>Етиде за виолу</i> – Х. Шрадик: <i>I свеска</i> – О. Шевчик: <i>Op.1, I свеска</i> – Волфарт: <i>Етиде</i> Комади – С. Гргић: <i>Албум за младе виолисте,</i>

– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– <i>Хрестоматија за виолу</i> (збирка комада за виолу, издање Москва) Концерти – Г. Ф. Телеман: <i>Концерт Ге-дур</i> – А. Вивакди: <i>Концерт Це-дур</i> – Концерти и кончертина за виолину (транскрипција) у алт кључу, одговарајућег нивоа И друга литература која је одговарајућег техничког нивоа.
Обавезни минимум програма – 3 двооктавне лествице са променом позиција, са трозвучима и потезима; – 6 етида; – 3 комада; – 1 концерт или кончертино одговарајуће техничке тежине.		
Јавни наступи Обавезна три јавна наступа у току школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) Једна двооктавна лествица са променом позиције, са трозвучима и потезима Једна етида Један комад Концерт или кончертино (I или II III став)		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **ВИОЛА**

Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз истовремено подстицање развијања моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – повеже стечено знање из основа муз.писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – истражује начине добијања чистог тона и коригује интонацију у току свирања; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене и слушане композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално вежба поштујући процедуру; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника десне руке: спикато, сотије, комбиновани потези. Техника леве руке: двозвучи, V и VI позиција, трилери. Развој музичке фантазије. Музичка фраза – елементи и обликовање. Примена знања из музичке теорије у читању и свирању музичких дела. Процедуре за самостално вежбање. Концерти класичне музике (посета и разговори о репертоару, извођењу...). Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик). Правила понашања. Школе – А. Б. Бруни: <i>Школа и етиде за виолу</i> – Х. Сит: <i>Школа за виолу</i> (Петерс) – М. Франк: <i>Етиде за виолу</i> – Х. Е. Каизер: <i>Етиде за виолу</i> – Х. Шрадик: <i>I свеска-избор</i> – О. Шевчик: <i>Оп. 1 и 2, прва свеска</i> – А. Ниенски : <i>I свеска</i> (Софија, наука и искуство, 1956)

		Комади – С. Гргић: <i>Албум за младе виолисте</i> – <i>Хрестоматија за виолу</i> (збирка комада, издање, Москва) Велике форме – Г.Ф. Телеман: <i>Соната А-дур</i> – Г.Ф. Телеман: <i>Концерт Ге-дур</i> – Ц.Ф. Зелтер: <i>Концерт Ес-дур</i> – А. Вивалди: <i>Концерт Це-дур и а-мол</i> (транскрипција за виолу) И друга литература која је одговарајућег техничког нивоа.
Обавезни минимум програма – Три двооктавне (или трооктавне) лествице са трозвучима и потезима – Шест етида – Три комада – Концерт или кончертино, барокна соната		
Јавни наступи Обавезна три јавна наступа током школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) Једна двооктавна (или трооктавна) лествица са трозвучима и потезима Једна етида Један комад Један концерт I или II и III став		
Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музички бонтон.		

Назив предмета **ВИОЛА**

Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз истовремено подстицање развијања моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – користи различите приступе у решавању проблема поделе гудала; – контролише интонацију у току свирања; – примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техничке процедуре за десну и леву руку. Увод у анализу облика и примена знања у делима која се изводе. Развој музичке фантазије и индивидуалности кроз анализу и интерпретацију задатог дела. Ознаке темпа, динамике, карактера у вези са репертоаром који се изводи. Техника свесног меморисања. Вежбање – важност и процедуре. Концерти класичне музике (посета и разговори о репертоару, извођењу...). Правила понашања. Скале и трозвучи К. Флеш, Грегоријан Школе – А. Б. Бруни: <i>Школа и етиде</i> – А. Ниенски : <i>1 свеска</i> (Наука и искуство, Софија, 1956) – Р. Кројцер: <i>Етиде</i> – Ф. Мазас: <i>1 свеска</i> – О. Шевчик: <i>Оп.3, 8 и 9</i> – Х. Шрадик: <i>Свеска бр.1</i> – Г. Безруков - К.

		Ознобишев: <i>Основи технике свирања на виоли</i> Комади – С. Гргић: <i>Албум за младе виолисте</i> – М. Регер: <i>Романса</i> – К. М. Вебер: <i>Серенада</i> – Ј. Бенда: <i>Граве</i> – К. Димитреску: <i>Сеоски плес</i> – <i>Хрестоматија за виолу</i> (збирка комада, издање Москва) – Сузуки: <i>Свеска бр.6</i> – Ф. Шуберт: <i>Балада</i> Велике форме – И. Хандошкин: <i>Концерт</i> – Г. Ф.Телеман: <i>Концерт Ге- ду</i> – Ц. Ф. Зелтер: <i>Концерт Ес- дур</i> – Г. Ф. Хендл: <i>Концерт ха-мол</i> – Б. Марчело: <i>Соната Це- дур и Ге-дур.</i> И друга литература која је одговарајућег техничког нивоа.
Обавезни минимум програма – Четири трооктавне лествице са трозвучима, четворозвучима и двозвучима – Шест етида – Три комада – Две велике форме (Концерт, барокна соната)		
Јавни наступи Обавезна четири јавна наступа у току школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) Трооктавна лествица са потезима, двозвучима, трозвучима и четворозвучима 1. Једна етида 2. Један комад 3. Концерт I или II и III став или соната у целини		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музички бонтон.

Напомена: Од I – III разреда ученици виоле раде по програму за виолину. На виолу прелазе у другом циклусу, препоручљиво је од IV разреда према процени наставника главног предмета. Уколико наставник процени да физичке предиспозиције то дозвољавају, ученик може и у I циклусу да почне са учењем виоле по програму за виолину.

Назив предмета **ВИОЛОНЧЕЛО**

Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– опише својим речима карактеристике виолончела и начин добијања тона; – правилно седи и држи инструмент и гудало; – изводи основне потезе и пицicato; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном ставу у првој и четвртој позицији; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање... – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. Техника десне руке: – држање и вођење гудала; – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... Основни потези: деташе и легато. Поставка леве руке. Техника леве руке: – уски став, прва и четврта позиција – широки став, прва позиција Скале и трозвучи: Це, Ге, Де и Еф-дур у једној октави. Це-дур кроз две октаве. Ге-дур кроз две октаве Вежбе за развој моторике прстију леве руке. ЛИТЕРАТУРА – М. Симић: <i>Избор етида</i> за I годину – И. Мардеровски: <i>Први часови виолончела</i>

– учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– Сато: <i>Чело школа</i>, I свеска – Ф. Антал: <i>Прва свеска</i> – Гардијан: <i>Школа за виолончело</i>, I свеска – Пејшик: <i>Абецеда виолончела</i> – <i>Хрестоматија</i> I–IV разреда
Обавезни минимум програма – 5 етида различитог типа технике – 5 кратких комада – 2 лествице		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре (на крају школске године) 1. Једна лествица 2. Једна етида 3. Један комад по слободном избору		
Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вођење гудала, свирање, музички бонтон.		

Назив предмета **ВИОЛОНЧЕЛО**

Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– правилно седи и држи инструмент и гудало; – изводи основне потезе и пицicato; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном и отвореном ставу у првој и четвртој позицији; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; – контролише квалитет тона у току свирања; – примени основне елементе нотне писмености и основне ознаке за темпо, динамику, понављање...у свирању; – течно чита нотни текст у бас кључу; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Начин добијања тона. Вежбе за прецизност и флексибилност леве и десне руке. Композиције различитог карактера. Техника десне руке: – држање и вођење гудала; – расподела гудала; – квалитет тона; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... – вођење гудала при промени позиције; Основни потези: деташе, легато и стакато Техника леве руке: – уски став, прва и четврта позиција; – широки став, прва и четврта позиција; – вежбе за прелаз из једне у другу позицију, са и без глисанда. Музички бонтон. Скале и трозвучи: Це, А, Ес, Бе, Ге, Де и Еф-дур кроз две октаве. Вежбе за развој моторике прстију леве руке.

– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		ЛИТЕРАТУРА – И. Мардеровски : <i>Избор етида</i> – Сато : <i>Чело школа II свеска</i> – Р. Мац : <i>25 етида</i> – Ф. Антал : <i>II свеска</i> – Гардијан : <i>II свеска</i> – Хрестоматија – С. Ли : <i>40 лаких етида</i> – А. Вивалди : <i>Кончертино Це-дур</i> – Бревал: <i>Кончертино Де-дур</i> – Волчков : <i>Варијације</i> – Сузуки: <i>Чело школа бр.2</i>
Обавезни минимум програма – 4 лествице – 10 кратких етида са применом основних потеза и ритмичких фигура – 10 кратких песмица уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре (на крају школске године) – једна лествица са трозвуком – једна етида – две композиције по слободном избору		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **ВИОЛОНЧЕЛО**

Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– правилно седи и држи инструмент и гудало; – изводи основне потезе и ритмичке фигуре; – самостално поставља леву руку у II и III позицији; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција са и без глисанда; – прати интонацију и коригује се; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; – користи вибрато; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и течно чита нотни текст у бас кључу; – примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање...; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола држања гудала. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација. Музичка меморија - неговање и развијање. Техника десне руке: – расподела гудала; – брзина гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала; Техника леве руке: – II и III позиција – уски и широки став и увођење у полу позицију; – вибрато. Музички бонтон. Скале и трозвуци Скале, трозвуци и разложене терце. Вежбе за развој моторике прстију леве руке (Косман и Фејер)

– комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – самостално и свакодневно вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		ЛИТЕРАТУРА Етиде – И. Мардеровски : <i>избор етида</i> – С. Ли : <i>40 лаких етида</i> – Ф. Антал : <i>Хрестоматија, III свеска</i> – Ф. Доцауер : <i>113 етида</i> Кончертина и концерти: – А. Вивалди : <i>Це-дур</i> – Бревал : <i>Це-дур, Де-дур</i> Сонате: – Ромберг: <i>е-мол, Еф-дур</i> – Хук: <i>Ге-дур</i> Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма – 4 лествице – 8 етида различитог карактера – 3 комада уз пратњу клавира – кончертино или концерт, соната или сонатина, варијације		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм Скала са трозвуком и потезима (најмање 3 потеза) Две етиде различитог карактера Комад са клавиром, I или II и III став кончертина, концерта, сонате, сонатине, варијација		
Кључни појмови садржаја: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон.		

Назив предмета **ВИОЛОНЧЕЛО**

Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– следи правила у примени процедура у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – штимује се уз мању помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Штимовање. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија - врсте и развијање. Читање с листа. Заједничко свирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Музички бонтон. Развој извођачког апарата Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато и пунктирани ритам ,мартеле; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке:

– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– полу позиција, II и III позиција – уски и широки став; – вибрато. Скале и трозвучи Скале, трозвучи, потези, разложене терце, Косман трилер вежбе. ЛИТЕРАТУРА Етиде – Симић: <i>IV свеска</i> – Ф. Антал: <i>IV свеска</i> – И. Мардеровски: <i>Избор етида</i> – Ф. Доцауер: <i>113 етида</i> – <i>Хрестоматија</i> – С. Ли: <i>Мелодијске етиде</i> Кончертина, концерти Бревал: <i>Еф-дур</i> или <i>Ге-дур</i> или <i>А-дур</i>; Бодио: <i>Це-дур</i> Сонате/варијације А. Вивалди: <i>е-мол</i> или <i>а--мол</i>; Јордан: <i>Варијације а-мол</i>
Обавезни минимум програма – четири лествице; – осам етида различитог карактера; – три комада уз пратњу клавира; – кончертино / концерт или соната / сонатина или варијације		
Јавни наступи		
Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм 1. Скала са трозвуком и потезима (до 5 потеза). 2. Две етиде различитог карактера. 3. Комад са клавиром, I или II и III став кончертина, концерта, сонате, сонатине, варијације, или два става барокне сонате (изводи се напамет).		
Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музички бонтон.		

Назив предмета **ВИОЛОНЧЕЛО**

Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – штимује се уз мању помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи креативност у остварењу музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој извођачког апарата радом на композицијама сложенијих техничких захтева. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија - неговање и развијање. Читање с листа. Заједничко свирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Музички бонтон Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, портато, мартеле и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала.

припремљеност и емоционални утицај; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – самостално вежба поштујући процедуру; – истражује начине добијања чистог тона уз помоћ наставника или самостално; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације.		Техника леве руке: – полу позиција, II и III позиција – уски и широки став и увођење у палац позицију; – вибрато. Скале, трозвуци, техничке вежбе Скале, трозвуци, потези, разложене терце Косман трилер вежбе. Штаркер: Вежбе за леву руку. Шевчик: 40 варијација за десну руку. ЛИТЕРАТУРА Етиде: – Ф. Антал: <i>IV свеска</i> – И. Мардеровски: <i>Избор етида</i> – Ф. Доцауер: 113 етида – Мерк – <i>Хрестоматија</i> – С. Ли: <i>Мелодијске етиде</i> Кончертина, концерти: – Бревал: <i>Еф дур</i> или <i>А дур</i>; – Бодио: <i>Це дур</i>; – Зокарини: <i>Де дур</i> или <i>А–дур</i>; – А. Вивалди: <i>а-мол</i>. Сонате: – А. Вивалди: <i>е-мол</i> или <i>а--мол</i>; Марчело: <i>Еф-дур</i> или – <i>е-мол</i>; – Ромберг: <i>Бе-дур</i>; – Јордан: <i>Варијације а-мол</i>.
Обавезни минимум програма – шест етида различитог карактера; – два комада уз пратњу клавира; – кончертино или концерт, соната или сонатина, варијације.		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм 1. Скала – дурска или молска, трозвуци, потези; 2. Једна етида; 3. Комад уз пратњу клавира; 4. Два става барокне сонате или кончертино, концерт I или II и III став, или варијације или соната или сонатина. (изводи се напамет)		
Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музичка меморија, музички бонтон.		

Назив предмета **ВИОЛОНЧЕЛО**

Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – самостално се штимује; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој извођачког апарата радом на композицијама сложенијих техничких захтева. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија - неговање и развијање. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Музички бонтон. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала.

припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чистог тона; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Скале, трозвуци и техничке вежбе Скале, трозвуци, потези, разложене терце у обиму до три октаве. Косман: трилер вежбе, двогласи. Фејар: Вежбе за палац позицију, бр. 24, 25 и 26. Штаркер: Вежбе за леву руку. Шевчик: 40 варијација за десну руку. Р. Мац: Основи палчаника ЛИТЕРАТУРА Етиде: – Ф. Антал: <i>VI свеска</i> – И. Мардеровски: <i>Избор етида</i> – Ф. Допауер: <i>113 етида</i> – Ј. Мерк: Хрестоматија, етиде – С. Ли: <i>Мелодијске етиде</i> – Ф. Грицмахер: <i>I свеска етида</i> – А. Франком: <i>12 етида</i> Кончертина, концерти: – Бревал: <i>Де-дур или Ге--дур</i>; Бодио: <i>Це-дур</i>; Зокарини: <i>де мол</i>; – Вивалди: <i>Де-дур</i>; – Кленгел: <i>Це-дур, Ге-дур или а- мол</i>; – Штамиц: <i>Це-дур</i>; – Нелк: <i>Де -дур</i>, – Голтерман: <i>Ге- дур</i>. Сонате и свите: – Вивалди: <i>Еф-дур или Де-дур</i>; Марчело: <i>Ге--дур</i>; – Самартини: <i>Ге-дур</i>; – Дипор: <i>Гедур</i>; – Ванхал: <i>Варијације Це--дур</i> – Ј. С. Бах: <i>Соло свита, бр. 1, Ге-дур</i>

Обавезни минимум програма:

- скала једна молска једна дурска са потезима и трозвучима;
- до шест етида различитог карактера;
- композиција уз пратњу клавира (концертино или концерт, соната или сонатина, варијације, комад).

Јавни наступи

Обавезна су два јавна наступа у току године

Испитни програм:

- скала – дурска или молска кроз три октаве, трозвучи, потези;
- две етиде или једна етида и Бах један став свите;
- барокна соната, два става или концертино или концерт – I или II и III став, или варијације, или соната, или сонатина. (изводи се напамет)

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музичка меморија, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО - МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и

упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције.

С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

Припрема за час обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе гудачких инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Када је реч о десној руци контрабаса треба обратити пажњу да без обзира на стил држања гудала, природно функционисање прстију, зглоба и шаке морају бити у природној равнотежи. Код свих гудачких инструмената честа је појава тзв. слабих прстију, лабавих зглобова и слично. У тој ситуацији потребно је радити вежбе за јачање слабе мускулатуре руку.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво

такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред: **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона; – дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника; – контролише положај тела при свирању; – правилно поставља и држи инструмент; – производи самостално тон; – самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке; – правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – покаже позитиван однос према заједничком свирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Упознавање са флаутом, њеним карактеристикама и начином одржавања. Основно нотно описмењавање - упознавање са нотним вредностима и паузама. Основе технике дисања: удисај и издисај уз подршку трбушних мишића (дијафрагме), без инструмента и са њим. Поставка усана (амбажура) на глави флауте. Емитовање (добијање) тона у првој октави (количина, брзина и правац ваздуха). Улога језика – атак. Правилно држање инструмента: – држање тела; – поставка леве руке - стабилан ослонац на кажипрст; – поставка десне руке - стабилан ослонац на палац и мали прст. Овладавање грифовима прве октаве. Основне артикулације: портато и легато. Музичка меморија - неговање и развијање. Изражавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега.

		Камерно музицирање са наставником (дуо). Вежбе за развој покретљивости прстију тј. технике. Увођење у начине самосталног рада код куће. Музички бонтон. Скале и трозвучи Упознавање са тоналитетима и њиховим трозвучима у оквиру савладаног тонског опсега у целим нотама, половинама и лаганим четвртинама (Ге и Еф - дур) ЛИТЕРАТУРА Школе и етиде за флауту – М. Рикије: <i>Мени не мањка даха</i> – Т. Ваи: <i>Почетна књига за флауту</i> – Бантаи - Шипош: <i>АБЦ</i> – А. Кавчић Пуцихар: <i>Свирамо флауту</i> – М.Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – <i>1-3</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту за први разред – избор</i> – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту – избор</i> и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу Избор комада из збирке Хрестоматија 1 : – Руска народна песма: <i>Топ-Топ</i>, Кабалевски: <i>Мала полка</i>, Руска народна песма: <i>Препелица..</i>) – Ј. Хајдн: <i>Ариета</i> – Х. Персл: <i>Ригодон</i> – Чешка народна песма: <i>Анушка</i> – Пуцихар: <i>Лунина песма</i> – Е. Босвел : <i>Мало магаре</i> – Л. В. Бетовен: <i>Шкотска игра</i> – А. Гедике: <i>Игра</i> и друге композиције сличног садржаја и тежине

Обавезни минимум програма:

- вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника
- избор неколико једноставних комада уз клавирску пратњу

Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године

Програм смотре:

1. једна лествица напамет;
2. једна етида;
3. једна композиција по слободном избору

Кључни појмови садржаја: тон, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона; – дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника; – правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника; – производи самостално тон; – самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке; – примењује основне елементе музичке писмености приликом свирања и читања нотног текста у виолинском кључу; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање током јавног наступа; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – испољи позитиван однос према заједничком музицирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Правилно држање инструмента: – држање тела; – поставка леве руке - стабилан ослонац на кажипрст; – поставка десне руке - стабилан ослонац на палац и мали прст. Правилно дисање – контрола. Амбажура и њена контрола. Улога језика – атак. Овладавање грифовима прве и друге октаве. Основне артикулације: стакато и легато. Основни елементи музичке писмености. Основне ознаке темпа. Музичка меморија - неговање и развијање. Тонски опсег: d1 – d3. Изражавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега. Технике вежбе за развој покретљивости прстију. Самостално вежбање – начини и процедуре. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске лествице до два предзнака, са тоничним квинтакордима, кроз две октаве. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега. ЛИТЕРАТУРА

		Школе и етиде за флауту – М. Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – 3-7 вежбе – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор – Г. Гариболди: <i>Етиде</i> – избор и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу – Композиције из збирке <i>Хрестоматија 1:</i> – В. А. Моцарт: <i>Мајска песма, Песма пастира</i> – Н. Бакланова: <i>Хоровод</i> – Е.Перишон : <i>Рано јутро</i> – Хамилтон: <i>Песма дуги</i> – Ј. Брамс: <i>Успаванка</i> – К. В. Глук: <i>Плес духова</i> – В. А. Моцарт: <i>Арија Папагена</i> – Е. Кронке: <i>Моменто ђокозо</i> – Е. Храдецки: <i>Сунчани реге</i> – М. Кесик: <i>Пипова звона</i>
Обавезни минимум програма – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника; избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотре: 1. једна лествица напамет; 2. једна етида; 3. једна композиција по слободном избору		
Кључни појмови садржаја: тон, динамика, темпо, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.		

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
— правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника; — кратко опише технику дусања коју користи при свирању; — користи проширен тонски опсег инструмента; — контролише позицију тела приликом свирања; — изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; — самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; — учествује на јавним наступима; — користи предности дигитализације у слушању и извођењу; — самостално вежба код куће — радо свира у камерном саставу. — поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Континуирана контрола исправно постављеног дусања. Контрола амбажуре. Тонски опсег: це¹- ге³. Грифови прве, друге и дела треће октаве. Атак : координација прста и језика. Основне динамичке разлике (f, p). Музичка фраза – елементи и обликовање. Свирање композиција различитих садржаја уз клавирску пратњу. Музичка меморија - неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик). Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске лествице до три предзнака, са тоничним квинтакордима у обртајима. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега. ЛИТЕРАТУРА Школе и етиде за флауту — М. Мојс: <i>Флаутиста почетник 7-10</i> — Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту – избор</i> — Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за</i>

		<i>флауту</i> – избор – Г. Гариболди: <i>Етиде</i> – избор и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу – Избор композиција из збирке <i>Хрестоматија I</i> – В. Поп: <i>Срећни дом</i> – В. Поп: <i>Шумско цвеће</i> – Чичков: <i>Скерцо</i>; <i>Скерцино</i> – Госек: <i>Гавота</i> – Е. Храдецки: <i>Сунчани реге</i> – С. Џоплин: <i>Забављач</i> – Гедике: <i>Игра</i> – Р. Л. Каин: <i>Прелудијум и игра</i> – Г. Ф. Телеман: <i>Менует II из Свите у а – молу</i> – Ј. Л. Дусек: <i>Менует</i> – П. Николић: <i>Андантино</i> и други комади сличног садржаја и тежине.
Обавезни минимум програма – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту; избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у четвртинама и осминама; 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира по слободном избору		

Кључни појмови садржаја: тон, динамика, темпо, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз

индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– правилно поставља и држи инструмент; – контролише позицију тела приликом свирања; – правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника; – изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; – користи проширен тонски опсег инструмента; – примењује различите артикулације и вибрато; – примењује основне ознаке за темпо и динамику; – учествује на јавним наступима; – самостално вежба код куће; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола амбажуре. Интонација, слушање и штимовање инструмента. Тонске вежбе. Поставка вибрата. Уједначеност квалитета тона у свим регистрима инструмента. Овладавање грифовима прве, друге и дела треће октаве. Динамичко нијансирање (f, mf, mp, p). Основни украси (трилер, предудар, пралтрилер, мордент). Музичка меморија - неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик). Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске скале до четири предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у оквиру савладаног тонског опсега у различитим артикулацијама, у осминама и лаганим шеснаестинама, напамет. Дупле терце и терце у покрету. Скале свирати развијено. ЛИТЕРАТУРА Школе и етиде за флауту – М.Мојс: <i>Флаутиста почетник</i>

		– од 10 и даље – М.Мојс: <i>24 мале етиде</i> – М.Мојс: <i>Тонске вежбе</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор – В. Поп: <i>30 лаких етида за флауту оп.320</i> – Г. Гариболди: <i>Мињон етиде оп.131</i> – избор и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу – В. Поп: <i>Арабела</i> – Г. Тихомиров: <i>Мала корачница</i> – В.Поп: <i>Шпанска игра</i> – В. А. Моцарт: <i>Арија Тамина из опере Чаробна фрула</i> – М. П. Мусоргски: <i>Гопак</i> – Л. Вајнер: <i>Игра лисице</i> – Вебер: <i>Дудова колиба</i> – К. Дебиси: <i>Мали црнац</i> и други комади сличног садржаја и тежине.
Обавезни минимум програма: - техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; - избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм: 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и лаганим шеснаестинама 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира, напамет		
Кључни појмови садржаја: тон, вибрато, динамика, темпо, дисање, слушање музике, свирање, музички бонтон.		

Назив предмета:

ФЛАУТА

Циљ:

Циљ учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање

моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред:
Годишњи фонд
часова

Пети
70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– користи проширен тонски опсег инструмента; – користи вибрато; – препозна и изводи хроматику; – користи дупли језик у свирању; – изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; – примењује основне ознаке за темпо и динамику; – се самостално штимује уз контролу наставника; – учествује на јавним наступима; – испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола амбажуре. Тонске вежбе М. Мојса. Ширење тонског опсега. Тонски опсег : ce^1- ha^3 Поставка дуплог језика. Артикулације:(стакато, портато, тенуто и легато). Разумевање нових агогичких ознака. Читање с листа. Динамичко нијансирање (ff, f, mf, mp, p, pp) Интонација, слушање и штимовање инструмента. Цикличне композиције. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске лествице до пет предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму две октаве, у осминама и лаганим шеснаестинама. Вежбе за развој покретљивости прстију тј. Технике ЛИТЕРАТУРА Школе и етиде за флауту – М.Мојс: <i>Тонске вежбе</i> – М.Мојс: <i>25 мелодијских етида</i>

		– Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор – Г. Гариболди: <i>20 малих етида, оп. 132</i> и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу – В. Поп: <i>Шпанска серенада</i> – В. Поп: <i>Песма без речи</i> – В. Поп: <i>Шведска идила</i> – М. Пот: <i>Сичилиана</i> – Р. Вебер: <i>Цигански капричо</i> – П. Пруст: <i>Прелудијум и игра</i> – Е. Келер: <i>Пјероова игра</i> – Е. Келер: <i>Мазурка</i> – М. Јеличанин: <i>Ноктурно и Скерцо</i> и други комади сличног садржаја и тежине. Сонате – Г. Ф. Телеман: <i>Соната у Еф - дуру</i> – Р. Валентајн: <i>12 соната</i> – избор и друге сонате сличног садржаја и тежине.
Обавезни минимум програма – техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм: 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и шеснаестинама; 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира, напамет		

Кључни појмови садржаја: тон, вибрато, дупли језик, интонација, динамика, темпо, дисање, циклични облици, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред: **Шести**
Годишњи фонд часова **66 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– користи цео тонски опсег инструмента; – изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона; – самостално се штимује уз контролу наставника; – користи дупли језик у свирању; – препознаје основне ознаке за темпо и динамику; – учествује на јавним наступима; – самостално вежба код куће; – испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола амбажуре. Тонске вежбе. Ширење тонског опсега: Тонски опсег : $ce^1 - ce^4$ Уједначеност квалитета тона у свим регистрима. Усавршавање дуплог језика. Овладавање грифовима прве, друге и треће октаве. Атак (координација прста и језика). Артикулације:(стакато, портато, тенуто и легато). Динамичко нијансирање (ff, f, mf, mp, p, pp). Интонација, слушање и штимовање инструмента. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске скале (сви тоналитети) са тоничним квинтакордима и обртајима, доминантним и умањеним септакордима, у обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму две октаве у шеснаестинама.

		ЛИТЕРАТУРА Школе и етиде за флауту – М. Мојс: <i>Тонске вежбе</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Г. Гариболди: <i>20 распеваних етида оп. 88</i> и друга литература сличног садржаја и тежине Композиције уз клавирску пратњу – В. Поп: <i>Руска циганска песма</i> – Берлиоз: <i>Арија и игра</i> – Ф. Госек: <i>Тамбурин</i> – Г. Форе: <i>Сичилијана</i> – Е. Келер: <i>Романса</i> – Е. Келер: <i>Шпански валцер</i> – Р. Хофман: <i>Скерцо</i> – Синисало: <i>Три минјатуре</i> – К. В. Глук: <i>Мелодија из опере „Орфеј и Еуридика“</i> и други комади сличног садржаја и тежине. Сонате и свите – Б. Марчело: <i>Соната Бе-дур или де-мол</i> – Г. Ф. Телеман: <i>Соната Еф-дур</i> – Г. Ф. Хендл: <i>Соната Еф-дур или ге-мол</i> – Ј. С. Бах: <i>Избор ставова из Свите бр. 2, у ха – молу</i> и друге композиције сличног садржаја и тежине.
Обавезни минимум програма – техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм: 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и шеснаестинама; 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира, напамет		

Кључни појмови садржаја: тон, вибрато, дупли језик, интонација, динамика, темпо, дисање, циклични облици, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– опише својим речима карактеристике кларинета и начин добијања тона; – правилно стоји и држи кларинет; – држи правилно амбажуру и обе руке, правилно дише; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе за квалитет тона, стакато, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање..; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Поставка правилног дисања и вежбе дисања. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. Поставка амбажуре. Техника десне руке: – правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама; – правилно постављање палца за ослањање инструмента; – правилно позиционирање шаке. Техника леве руке: – правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама; – правилно позиционирање шаке. Стакато техника: правилно ударање врхом језика у трску. Вежбе за развој моторике прстију леве руке. Скале и трозвучи: Це, Ге, Де, Бе и Еф-дур, а, е, де, ха и ге мол у две октаве.

– свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		ЛИТЕРАТУРА – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1</i> – Радивој Лазић : <i>Учим кларинет број 1</i> и остала литература сличне тежине по избору наставника
Обавезни минимум програма – дурске и моске скале до једног предзнака – 20 етида – 2 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Програм смотри – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Један комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)		

Кључни појмови садржаја: амбажура, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– правилно стоји и држи инструмент; – свира уједначено малу, прву и другу октаву; – свира технике легато и стакато; – примени основне елементе нотне писмености и теорије у свирању; – чита нотни текст у виолинском кључу; – чита динамичке и ознаке за темпо; – свира вежбе за побољшање технике тона и моторике прстију; – свира у опсегу од Е до це3; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонске и техничке вежбе за унапређивање целокупног извођачког апарата (тон, амбатура, техника прстију и језика). Синхронизација језика и прстију. Рад на побољшању интерпретације. Музички бонтон. Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до три предзнака кроз две октаве – стакато и легато ЛИТЕРАТУРА Етиде – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1, 2</i> – Радивој Лазић : <i>Учим кларинет број 1, 2</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима. Комади Комади по избору наставника адекватне тежине
Обавезни минимум програма – дурске и молске скале до 3 предзнака са тоничним трозвуком кроз две октаве – 25 етида – 2 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Смотра на крају године (изводи се напамет) Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком 2 етиде Комад уз пратњу клавира		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – свира у распону од Е мало до е3; – свира различите типове артикулација; – исправи интонацију у току свирања уз помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – препознаје агогику; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – примењује основне принципе правилног вежбања у самосталном раду.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Издржавање тонова. Контрола дисања, амбажуре. Развијање слуха за самостално штимовање. Музички бонтон. Скале и трозвучи: Кроз две октаве : Це, Еф, Ге, Бе, Де, А и Ес - дур, а, е, де, ха, ге, це и фис - мол Кроз три октаве: е - мол Све скале свирати у стакато и легато артикулацији ЛИТЕРАТУРА – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1, 2, 3</i> – Радивој Лазих : <i>Учим кларинет број 1,2, 3</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине.
Обавезни минимум програма – Дурске и молске скале кроз две и три октаве са тоничним трозвуком – 30 етида – Два комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Комад уз пратњу клавира		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **ЧЕТВРТИ**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – свира у опсегу од Е мало до еф3; – свира у комбинованим артикулацијама (стакато и легато); – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – следи правилну примену процедура које се примењују у стицању целокупне технике свирања; – комуницира са корепетитором кроз музику; – изражајно свира; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – самостално и свакодневно вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Издржавање тонова. Изједначавање регистара кроз тонске вежбе. Стварање менталне и физичке кондиције Заједничко свирање (камерна, оркестар). Музички бонтон. Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до четири предзнака. Скале кроз две октаве : це, ге, де, бе, а, ес, ас дур ; а, де, ге, ха, це, фис, цис-мол.. Скале кроз три октаве: е, еф дур, е и еф-мол Све скале се свирају у стакато и легато артикулацији. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 2, 3</i> – Радивој Лазић : <i>Учим кларинет број 3, 4</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине

Обавезни минимум програма   – Дурске и молске скале до 4 предзнака   – 35 етида   – 3 комада уз пратњу клавира
Јавни наступи
Обавезна су два јавна наступа у току године
Испитни програм (изводи се напамет)   – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком   – 2 етиде различитог карактера   – Комад уз пратњу клавира

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **ПЕТИ**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – самостално коригује интонацију у току свирања; – истражује начине добијања што квалитетнијег и чистијег тона на кларинету; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Рад на добијању што квалитетнијег изговора код стакато технике. Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацији прстију и језика. Тонске вежбе и рад на што квалитетнијој боји тона и интонацији у свим регистрима. Рад на микродинамици. Свирање соло и у ансамблу. Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима Скале се свирају разложено и у разним комбинованим артикулацијама. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА – Клозе: <i>Техничке вежбе</i> – Лефевр: <i>Техничке вежбе</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине

Обавезни минимум програма   – Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима, разложено   – 35 етида   – 3 комада уз пратњу клавира
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године
Испитни програм (изводи сенапамет) Једна дурска, једна молска скала са тоничним и доминантним трозвуком, разложено   – 2 етиде различитог карактера   – Комад уз пратњу клавира

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **ШЕСТИ**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од Е мало до Ге3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Рад на постизању флексибилности амбажуре у свим регистрима. Меморисање текста. Обликовање што квалитетнијег тона, интонација и стакато. Самостално штимовање инструмента. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвучи: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са доминантним и умањеним септакордима. Скале, трозвуче, умањене и доминантне септакорде свирати разложено и у комбинованим артикулацијама. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА – Клозе: <i>Техничке вежбе</i> – Лефевр: <i>Техничке вежбе</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине.

Обавезни минимум програма
– Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима   – 40 етида   – 4 комада уз пратњу клавира
Јавни наступи
Обавезна су 2 јавна наступа у току године
Испитни програм (изводи се напамет)
– Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним септакордима   – 2 етиде различитог карактера   – Комад уз прању клавира

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

ОБОА

Циљ

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– опише својим речима карактеристике обое и начин добијања тона; – опише својим речима правилно узимање даха и регулисање његове потрошње; – правилно држи амбажуру и објасни важност амбажуре и њену поставку; – правилно склапа и расклапа инструмент; – правилно стоји и држи инструмент; – самостално одржава (чисти) инструмент и писак; – изводи стакато и легато; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике и делови инструмента. Правилно узимање даха и регулисање његове потрошње. Формирање правилне амбажуре. Добивање тона на писку. Склапање и расклапање инструмента. Правилно држање инструмента: став тела положај главе, руку и прстију. Одржавање инструмента. Тонске вежбе (издржани тонови у опсегу <i>ce1-ge2</i>). Артикулација - стакато, легато. Елементи музичке писмености (целе ноте, половине и четвртине). Скале и трозвучи Дурске скале до једног предзнака у лаганим четвртинама. ЛИТЕРАТУРА – Пушечников- <i>Азбука за обоу</i> – Комади уз клавирску пратњу: – В.А-Моцарт-<i>Алегretto</i> – Ф.Шуберт-<i>Валцер</i> – Пушечников-Креин-<i>Мали валцер</i> и комади сличне тежине

Обавезни минимум програма
Две лествице, 10 етида,један комад уз клавирску пратњу
Јавни наступи
Један обавезан наступ у току школске године
Програм смотри
Једна лествица,једна етида,један комад уз клавирску пратњу

Кључни појмови садржаја: амбатура, дисање, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **ОБОА**

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– правилно држи амбажуру – правилно узима дах – правилно држи инструмент – самостално изводи тонске и техничке вежбе – примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање у свирању – правилно изводи ритмичке фигуре у задатом нотном тексту – правилно изводи стакато – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира – комуницира са корепетитором кроз музику – учествује на јавним наступима у школи и ван ње – испољи самопоуздање у тику јавног наступа – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Јачање амбажуре у обиму од малог бе до а2. Правилно дисање. Стакато, легато. Пунктирани ритам, синкопа. Основне ознаке за темпо. Музичка фраза. Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске скале до два предзнака, молске скале до једног предзнака са тоничним трозвуком, мало разлагање. Етиде Пушечников-<i>Азбука за обоу</i> или етиде сличне тежине Комади – Комади уз клавирску пратњу: – В. А. Моцарт- <i>Мајска песма</i>, – <i>Валцер</i> – Ј. Хајдн- <i>Менует</i> – П. И. Чајковски - <i>Стара француска песма</i> и други комади сличне тежине
Обавезни минимум програма		
Три дурске лествице и једна молска, 10 етида, два комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи		
Два обавезна наступа у току школске године		
Програм смотри		
Једна дурска и једна молска лествица, једна етида, комад уз клавирску пратњу напамет		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон

Назив предмета

ОБОА

Циљ

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– самостално се штима према клавиру; – правилно узима дах; – правилно обликује тон у различитим динамичкум нијансама; – правилно изводи шеснаестине и триоле; – самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Штимовање. Правилно узимање даха. Узимање даха дубоко, средње и кратко – примена. Тонски опсег од малог бе до це3. Тонске вежбе (издржани тонови). Обликовање тона у различитим динамичким нијансама. Триоле, шеснаестине. Украсни тонови - предудар, мордент. Музичка фраза. Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске скале до три предзнака, молске скале до два предзнака са тоничним трозвуком, мало разлагање у осминама. Етиде Пушечников <i>II књига</i> или етиде сличне тежине Комади – Ж.Ф.Рамо-<i>Менует</i> – Фишер - <i>Менует и Ригодон</i> и други комади сличне тежине
Обавезни минимум програма Четири дурске и две молске лествице, 10 етида, два комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године		
Програм смотри Једна дурска, једна молска лествица, једна етида, комад уз клавирску пратњу напамет		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **ОБОА**

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– правилно узима дах; – свира лествице у различитим артикулацијама. – свира лепим тоном у свим динамичким нијансама; – правилно изведе украсне тонове, предудар, мордент групето и трилер; – савлада са лакоћом нотни текст; – самостално се штима према клавиру; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступ; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонски опсег од малог бе до де3. Осмински тактови. Култура тона у свим динамичким нијансама – постављање и неговање. Усавршавање дисања. Украсни тонови - предудар, мордент, групето и трилер. Музичка фраза Скале и трозвуци Дурске скале до четири, молске до три предзнака са разложеним трозвуком у лаганим шеснаестинама, велико разлагање. Хроматска скала од малог бе до де3 у лаганим осминама. Етиде Пушечников <i>II књига</i> или етиде сличне тежине Комади – Комади уз клавирску пратњу – Корели-Барбироли <i>Концерт Еф-дур, 3 и 4 став</i> – Е.Григ-<i>Норвешки плес</i> Једноставачне композиције барокних композитора (Бах, Перголези) или комади сличне тежине.

Обавезни минимум програма Пет дурских и три молске лествице, 10 етида, два комада уз клавирску пратњу
Јавни наступи Два обавезна јавна наступа
Испитни програм (свира се напамет) Једна дурска, једна молска скала, две етиде различитог карактера, комад уз клавирску пратњу

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон

Назив предмета **ОБОА**

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изводи са лакоћом све тонове на инструменту; – свира лествице у различитим артикулацијама. – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – свира интонативно чисто; – са лакоћом чита нотни текст; – самостално се штима; – свира напамет композиције, соло и уз клавирску пратњу; – прати музичку фразу и њен ток; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонски опсег од малог бе до ес 3. Интонација – вежбе. Рад на звучности инструмента. Синхронизовање прстију, усана и језика у свим регистрима и артикулацијама. Музичка фраза. Свирање дуа, триа. Скале и трозвуци Дурске скале до пет, молске до четири предзнака са разложеним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, велико разлагање у шеснаестинама, терце у осминама. Хроматска скала у од малог бе до ес3 у лаганим шеснаестинама. Етиде Т.Ниман II или етиде сличне тежине Комади – Г.Ф.Хендл- <i>Арија и Рондо</i> Марпург- <i>Менует</i> – Перголези- <i>Сичилијана</i>

Обавезни минимум програма Шест дурских лествица и четири молске лествице, 10 етида, два комада уз клавирску пратњу
Јавни наступи Два обавезна јавна наступа
Испитни програм Једна дурска лествица, једна молска лествица, две етиде различитог карактера, композиција уз клавирску пратњу напамет

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

ОБОА

Циљ

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– самостално се штима и коригује интонацију; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – изводи вибрато; – прати ток музичке фразе; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Рад на звучности инструмента. Вежбе за вибрато. Рад на постизању сигурне технике свирањем лествица, акорада и интервала. Усавршавање технике језика. Оспособљавање за самостално кориговање интонације. Развијање осећаја за веће музичке фразе. Тонски опсег од малог бе до е3. Свирање дуа, триа. Скале и трозвучи Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала од мало бе до е3 у шеснаестинама Етиде Х.Брод I или етиде сличне тежине Комади – Корели-Барбироли- <i>Концерт Еф-дур V став</i> – Г. Ф.Хендл- <i>Концерт ге-мол I, II став, Концерт Бе-дур</i> – Клерис- <i>Фантазија</i> Пјерне- <i>Комад</i> и друге композиције сличне тежине

Обавезни минимум програма
– Осам дурских и шест молских лествица,   – 10 етида,   – два комада уз клавирску пратњу
Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године
Програм испита (свира се напамет)
– једна дурска, једна молска лествица,   – две етиде различитог карактера,   – једна композиција уз клавирску пратњу

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (ФЛАУТА, КЛАРИНЕТ, ОБОА)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непреоборљивом проблему.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу. Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску

креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дужу задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави дувачких инструмената у првом циклусу посебну пажњу треба усмерити на обликовање тона, његову правилну поставку кроз упознавање са основама технике дисања и правилну импостацију усника, трске или писка (у зависности од инструмента). . Од самог почетка, у оквиру регистра који омогућава најлакшу емисију тона, потребно је применити све елементе који се односе на правилно узимање ваздуха и његово рационално коришћење кроз одговарајуће обликовање усана. Већ од првих корака изузетно је важно развијати љубав код ученика за заједничко музицирање.

У току другог циклуса треба обрадити све тоналитете, дурске и молске, са тоничним трозвуком. Посебну пажњу треба усмерити на свирање вежби у различитим артикулацијама. скале свирати напамет, увек у одређеном ритму од почетка до краја, у истом темпу, без убрзавања и успоравања.

У раду увек треба до краја инсистирати на потпуном овладавању сваког техничког и тонског захтева који је задат у нотном тексту. Код ученика, треба неговати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање. У оквиру свих елемената који чине наставни процес (тонске и техничке вежбе, лествице, етиде и комади за извођење уз пратњу клавира), неопходно је пажњу ученика усмеравати на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмената и правилна примена технике дисања. Изузетно је важно радити на стицању искуства свирањем у камерним ансамблима или оркестру.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– расклопи делове трубе и опише начин одржавања инструмента; – правилно држи инструмент у мирној, релаксираној и стабилној позицији; – примени правилну технику дусања; – контролише отвореност грла и дусајних путева; – правилно поставља амбажуру; – зуји на уснику без притиска; – изводи правилно тонске вежбе уз контролу интонације; – изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; – примени основне елементе нотне писмености у свирању; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање..; – спроведе правила вежбања у самосталном раду; – свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – покаже самопоуздање на наступима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Правилан став и држање. Техника дусања и отвореност дусајних путева. Амбажура (поставка усника). Зујање на уснику. Атак (ударац језиком). Издржавање основних аликвотних тонова на труби. Проширивање опсега тонова и тонске вежбе у распону до c^2. Музички бонтон. Скале и трозвуци Скале у једној октави са тоничним трозвуком у половинама према могућностима ученика ЛИТЕРАТУРА – Д. Марковић: <i>Почетна школа за трубу</i> – Први део – Др. Чарлс Колин: <i>Почетне студије за трубу</i> – Алојз Стрнад: <i>Метода за трубу</i> 1. део (избор вежби одговарајућег нивоа) – А. Митронов: <i>Школа за трубу</i> – Р. Гетчел: <i>Практичне студије</i> 1. Књига

Обавезни минимум програма   – једнооктавна скала са тоничним трозвуком у половинама, у зависности од могућности ученика   – 20 етида   – 2 комада уз клавирску пратњу
Јавни наступи   – Обавезна су 2 јавна наступа у току године
Програм смотре   – Једна скала са тоничним трозвуком   – Две етиде   – Један комад уз пратњу клавира, напамет

Кључне речи: дусање, зујање, амбажура, атак, тон, музички бонтон

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– правилно држи инструмент у мирној релаксираној, стабилној позицији; – контролише дисање и развија технику зујања без притиска на усне; – изводи тонске везбе у проширеном регистру и контролише интонацију; – примењује легато свирање; – усклађује рад језика и прстију; – изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; – користи основне појмове мелодике, ритма и динамике; – поштује правила вежбања у самосталном раду; – свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – показује самопоуздање на јавним наступима; – изнесе мишљење о изведеном наступу или свирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Свирање без притиска, контрола дисања и амбажуре. Корелација рада прстију и језика. Рад на тонском квалитету. Легато свирање уз контролу интонације. Контрола атака на четвртинама. Проширивање опсега тонова од „мало x до x^2“. Музички бонтон. Скале и трозвуци Ц - дур, Б - дур, Г - дур, Д – дур, са тоничним трозвучима у половинама и четвртинама. ЛИТЕРАТУРА – Д. Марковић: <i>Школа за трубу</i> (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: <i>Збирка лаких композиција за трубу</i> – Д. Марковић: <i>78 композиција за трубу</i> – А. Стрнад: <i>Метода за трубу I. део</i> – (избор вежби одговарајућег нивоа) – Ј. Усов: <i>Хрестоматија I. Део</i> – Ј. Поре: <i>Мини концертино No.5, No.6</i> – Др. Чрлс Колин: <i>Мелодичне основе за трубу</i> Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима

Обавезни минимум програма   – 2 дурске скале са тоничним трозвучима   – 25 етида   – 3 комада уз клавирску пратњу
Јавни наступи   – Обавезна су 2 јавна наступа у току године
Програм смотре   – Једна скала са трозвуком, напамет   – Једна етида   – Један комад уз клавирску пратњу, напамет

Кључне речи: амбажура, тон, интонација, артикулација, музичка фраза, музички бонтон

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– објасни историјски развој инструмента; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у проширеном регистру; – контролише моторику леве руке; – изводи различите начине артикулације; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на труби; – покаже самопоуздање и такмичарски дух; – поштује правила вежбања у самосталном раду; – комуницира са корепетитором кроз музику; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој инструмента кроз историју (основни подаци). Контрола амбажуре, дисања и развијање слуха за самостално штивање. Рад на тонским и техничким вежбама. Упознавање са осминама нота и пауза, као и пунктираним нотним вредностима кроз одговарајуће композиције и вежбе. Артикулација (утврђивање савладаних елемената легата и упознавање са осталим начинима артикулације). Проширивање опсега тонова у распону „мало <i>фис</i> до <i>е²</i>„. Музички бонтон. Скале и трозвуци Седам дурских скала кроз једну октаву, различитих начина артикулације и брзине ЛИТЕРАТУРА – Д. Марковић: <i>Школа за трубу</i> Први део (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: <i>Збирка лаких композиција за трубу</i> – Д. Марковић: <i>78 композиција за трубу</i> – А. Страд: <i>Метода за трубу</i> 1. део (избор вежби одговарајућег нивоа) – Ј. Усов: <i>Хрестоматија</i> 1. део Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима

Обавезни минимум програма   – 3 дурске скале   – 30 етида   – 4 комада уз клавирску пратњу
Јавни наступи   – Обавезна су два јавна наступа у току школске године
Програм смотре   – Једна дурска скала са тоничним квинтакордом, напамет   – Две етиде   – један комад уз клавирску пратњу, напамет

Кључне речи, амбажура, тон, моторика, штимање, интонација, артикулација, музички бонтон.

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у проширеном регистру; – самостално штима инструмент; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност и индивидуалност у интерпретацији; – свира у малим камерним саставима у школи и ван ње; – поштује правила вежбања у самосталном раду; – искаже мишљење о свирању – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Амбажура, дисање и положај атака у проширеном регистру. Ширење опсега зујањем глисандом. Развијање слуха за самостално штимање. Обликовање тона и рад на интонацији. Техничке вежбе за контролу ваздуха, усана и језика. Контрола дисања и свирања у седећем ставу. Увод у камерно музицирање (свирање дуа). Развој елемената артикулације у проширеном регистру уз употребу слогова. Проширивање опсега тонова у распону „мало <i>фис</i> - <i>ф</i>²“ Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске скале закључно са шест предзнака кроз једну октаву, различитих начина артикулације и брзине ЛИТЕРАТУРА – Д. Марковић: <i>Школа за трубу</i> (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: <i>Збирка лаких композиција за трубу</i> – Д. Марковић: <i>78 композиција за трубу</i> – А. Стрнад: <i>Метода за трубу</i> 1. Део (избор вежби одговарајућег нивоа) – С. Херинг: <i>32 етиде</i> – Ј. Б. Арбан: <i>Метода</i> 1. део

		– Ј. Усов: <i>Хрестоматија</i> 1. део – Ј. Поре: <i>Кончертино</i> Но.3. – Х. А. Вандеркук: <i>Трумпет старс, Но1. и Но2.</i> – А. Визути: <i>Метода за трубу</i>, књига 1. Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Обавезни минимум програма – 35 етида – 5 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току године		
Програм испита – Једна дурска са тоничним квинтакордом, напамет – Две етиде различитог карактера – Један комад уз клавирску пратњу, напамет		

Кључне речи: амбажура, култура тона, интонација, артикулација, музилка фраза, камерно свирање, музички бонтон.

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Пети

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру; – примењује технику брзог дисања; – самостално штима инструмент; – оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију; – истражује начине добијања чистог тона; – изведе предвиђене технике свирања на труби; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – свира у различитим камерним саставима примењујући принцип узајамног слушања; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – комуницира са корепетитором кроз музику; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Амбажура, дисање и положај атака у новом, проширеном регистру. Процес интелигентног загревања. Контрила тона у $\div$ - $\lceil$ и кориговање нтонације. Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола квалитета тона у стакатисиму и тешком стакату (тзв. <i>Staccato pesante</i> или “<i>barokni staccato</i>”). Штимање инструмента. Постизање физичке и менталне издржљивости. Техника брзог удисања. Обрада хроматских скала. Заједничко свирање у различитим камерним саставима (триа, квартети). Проширивање опсега тонова у распону „мало <i>фис</i> до c^2“ Скале и трозвучи Дурске скале закључно са седам предзнака кроз једну октаву, Фис-дур, Гес-дур и Г-дур кроз 2 октаве и молске закључно са 3 предзнака, различитих начина артикулације и брзине ЛИТЕРАТУРА – Д. Марковић: <i>Школа за трубу</i> (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: <i>Збирка лаких композиција за трубу</i> – А. Стрнад: <i>Метода за трубу 1</i>. Део (избор вежби одговарајућег нивоа)

		– С. Херинг: <i>32 етиде</i> – Ј. Б. Арбан: <i>Метода 1.</i> део – Ј. Усов: <i>Хрестоматија 1.</i> део – Ј. Поре: <i>Кончертино Но.1. Но.19</i> – Х. А. Вандеркук: <i>Трумпет старс, Но1. и Но2.</i> – А. Визути: <i>Метода за трубу,</i> књига 1. Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Обавезни минимум програма – Дурске скале и молске скале до 5 предзнака са трозвучима – 35 етида – 6 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току године		
Програм испита – Једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет – Две етиде различитог карактера – Један комад уз клавирску пратњу, напамет		

Кључне речи: брзи удисај, интонација, технике свирања, креативност, интерпретација, камерно свирање, музички бонтон.

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– примењује нон-прес у свирању и ширењу опсега; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру; – самостално и прецизно штима инструмент; – оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – свесно исправља постојеће грешке и истражује нове начине свирања; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – комуницира са корепетитором кроз свирање; – свира у различитим камерним саставима поштујући принцип узајамног слушања; – показује иницијативу у организацији проба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Проширивање опсега од „мало <i>фис</i> до b^2“. Амбажура, дисање и положај атака у проширеном регистру. Флексибилност амбажуре и обликовање тона у свим обрађеним регистрима. Обрада тонских и техничких вежби у свим тоналитетима. Развијање физичке и менталне издржљивости. Ширење свести о грешкама и начину исправљања. Рад на микродинамици. Свирање у различитим камерним саставима. Познавања музичке форме и интерпретације различитих стилова. Орнаменти. Скале и трозвучи Све дурске и молске скале кроз једну октаву, Фис-дур, фис-мол, Гес-дур, Г-дур, г-мол, Ас-дур, А-дур и а-мол кроз 2 октаве, са ритмичким варијацијама и различитих начина артикулације и брзине на скали. ЛИТЕРАТУРА – Д. Марковић: <i>Школа за трубу</i> (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: <i>Збирка лаких композиција за трубу</i> – А. Стрнад: <i>Метода за трубу</i> 1. Део (избор вежби одговарајућег нивоа)

		– С. Херинг: <i>32 етиде за трубу</i> – В. Вурм: <i>45 лаких етида</i> (избор етида одговарајућег нивоа) – С. Херинг: <i>32 етиде</i> – Ј. Б. Арбан: <i>Метода</i> 1. и 2. део – Ј. Усов: <i>Хрестоматија</i> 1. део – Ј. Поре: <i>Кончертино Но.2. Но.4</i> – Х. А. Вандеркук: <i>Трумпет старс, Но1. и Но2.</i> – Г. Ф. Хендл: <i>Кончертино</i> – А. Корели: <i>Соната Ф - дур</i> – А. Визути: <i>Метода за трубу</i>, књига 1. – Божидар Трудих: <i>Рондино</i> – Петр Николић: <i>Кончертино</i> – С. Херинг: <i>Бах за две трубе</i> – В. Вурм: <i>Трумпет дуети</i> – Др. Чарлс Колин: <i>Комплетна модерна метода за трубу</i> (избор вежби одговарајућег нивоа) Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са трозвучима – 35 етида – 6 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Програм испита – Једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет – Две етиде различитог карактера – Две композиције са клавирском пратњом различитог карактера (једна напамет) – 1 комад уз клавирску пратњу, напамет		

Кључне речи: проширени регистри, технике свирања, микродинамика, музичка форма, интерпретација, креативност, камерно свирање, музички бонтон.

ДИДАКТИЧКО - МЕТОДИЧКО УПУТСТВО

(ТРУБА)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена

је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Остваривање наставе и учења *Трубе* (у првом циклусу), подразумева упознавање са деловима инструмента и његовим одржавањем, правилно држање тела и инструмента, импостацију дисања, зујање уснама и на уснику, као и репродуковање здравог и сонорног тона. Свакодневно извођење тонских вежби уз контролу амбажуре и интонације, као и учење основних елемената нотне писмености, обезбеђују напредак и постизање резултата.

Процес учења, базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за извођење или слушање музике) који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући емоционални доживљај.

Композиције које се обрађују требало би да одговарају опажајним могућностима ученика. Задату композицију потребно је одсвирати ученику како би стекао утисак о њој као о целини. На овај начин, ученик се развија у смеру активног слушања музике, а постиже се и боља комуникација између наставника и ученика. Овим добијамо већу естетску осетљивост, развијање музичког укуса и естетског процењивања.

У наставку реализације исхода (у другом циклусу), ученик наставља да се развија како у техничком тако и у музичком смислу. У том циљу, потребно је радити вежбе са проширење горњег и доњег регистра, као и вежбе за добијање различитих артикулација (легато, стакато, тенуто...). Када је питању ширење регистра, треба водити рачуна о правилно постављеној амбажури.

Садржаји дају наставнику слободу да изабере оптимални програм у коме ће ученик моћи да одговори на све техничке захтеве, истовремено уживајући у свирању. Треба бити опрезан у избору тешких музичких дела којима ученици нису дорасли, јер се у том случају могу појавити проблеми (лоше дисање, спазам у врату и горњем делу грудног коша).

Будући да су ученици сада технички и музички на вишем нивоу, корисно је наставу ових инструмената обогатити камерном музиком где се ученици и наставници могу смењивати у свирању сола или пратње. Променом улога и свирањем у ансамблу, они се уче међусобној музичкој подршци која подразумева активно слушање, неговање заједничког тона и експресији.

Кроз свирање на јавним наступима у школи и ван ње, ученици се мотивишу да на што бољи начин представе своје инструменте као солистичке, изводећи литературу различитих епоха.

Важно је истаћи да је неодвојив део јавног наступа понашање како извођача, тако и публике. У том смислу, познавање правила музичког бонтона је неопходно.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– опише својим речима карактеристике хармонике и начин добијања тона; – правилно седи и држи инструмент; – правилно поставља руке на обе клавијатуре; – правилно води и мења мех; – примени основне елементе нотне писмености, чита виолински и бас кључ; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, акценте, понављање; – примени означену артикулацију и обликује фразу; – употреби регистре у циљу промене боје и висине тона; – самостално свира соло кратке композиције напамет; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Седење и држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Мех. Виолински и бас кључ. Основне ознаке. Артикулација. Регистри. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвуци: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Ф-дур (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано) ЛИТЕРАТУРА: – З. Ракић: <i>Хармоника за 1.разред основне музичке школе</i> (учбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Школа за хармонику</i> , 1.свеска; – А. Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 1.свеска; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1.свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1.свеска;

Обавезни минимум програма:

- Це-дур, Ге-дур, лествице (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано);
- тридесет техничких вежби-етида (са различитим техничким захтевима);
- осам комада, песмица;

Јавни наступи:

-обавезна два јавна наступа током школске године.

Смотра:

1. Једна лествица;
2. Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева);
3. Две композиције, по слободном избору;

Кључни појмови садржаја: хармоника, тон, музичка фраза, нотне вредности, јавни наступи.

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– одсвира мотив и реченицу уз јасно диференцирање мелодије од пратње; – свира шеснаестине, пунктиране осмине и триоле; – примени основне елементе динамичког нијансирања; – свира хармонске интервале и легато помоћу заједничког тона; – уједначи технику леве и десне руке; – свира у тактовима 4/8, 2/2, 3/2, 4/2; – примени ознаке за темпо: алегро, андантино, адађо, ленто; – изводи једноставнија мелодијска кретања на обе клавијатуре, као увод у полифонију; – примени акцентирање тона мехом; – користи све регистре који су на располагању; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Мотив и реченица. Шеснаестина, пунктирана осмина и триоле. Динамичко нијансирање - пиано, мецопиано, мецофорте, форте, крешендо и декрешендо. Легато и интервали. Техника леве и десне руке. Врсте такта: 4/8, 2/2, 3/2, 4/2. Нове ознаке за темпо. Мелодијска кретања. Акцентирање мехом. Регистри. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвуци: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Еф-дур и упознавање са а-мол лествицом (дурске паралелно у четвртинама и осминама; Трозвук, мало разлагање и симултано; молска лествица паралелно у четвртинама; трозвук мало разлагање и симултано) ЛИТЕРАТУРА – З. Ракић: <i>Хармоника за 2. разред основне музичке школе</i> (уџбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>;

		– В. В.Терзић: <i>Школа за хармонику</i>, 2.свеска; – А.Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 2.свеска; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1.свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1.свеска;
Обавезни минимум програма: – лествице и трозвучи по програму; – петнаест техничких вежби-етида (са различитим техничким захтевима); – шест композиција различитих епоха и садржаја;		
Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године;		
Смотра: 1.Једна лествица; 2.Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева); 3.Једна полифона композиција; 3.Једна композиција, по слободном избору;		

Кључни појмови садржаја: тон, нотне вредности, такт, техника, регистри, јавни наступи.

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– испољи техничку спретност леве и десне руке; – свира хармонске интервале са подметањем и пребацивањем прстијудесне руке; – примени репетицију тона десном и левом руком са разним комбинацијама прстореда; – примени украсе; – примени динамичко нијансирање; – примени регистре у односу на стил и карактер композиције; – примени знања из музичких облика при тумачењу нотног текста; – меморише музички текст; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке. Свирање подметањем и пребацивањем прстију. Репетиција тона. Украси: дуги и кратки предудар, мордент, пралтрилер и краћи трилер. Динамичко нијансирање. Регистри. Музички облици. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвици Дурске и молске скале до три предзнака паралелно у четвртинама, осминама и шеснестинама, трозвук-мало разлагање и симултано ЛИТЕРАТУРА – З. Ракић: <i>Хармоника за 3.разред основне музичке школе(уџбеник)</i>; – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Школа за хармонику</i>, 3.свеска; – З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику за 3.и 4.разред- 1. и 2. свеска</i>; – А.Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 2.свеска;

		– Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику, 2.свеска;</i> – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику, 2.свеска;</i>
Обавезни минимум програма: – лествице по програму; – десет техничких вежби-етида; – пет композиција различитих епоха и садржаја;		
Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра(на крају првог полугодишта): -две композиције по слободном избору; Испит: 1. Једна лествица; 2. Једна етида; 3. Једна полифона композиција; 4. Једна композиција по слободном избору;		

Кључни појмови садржаја: музички облици, меморија, техника, артикулација, динамика, јавни наступи

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– испољи техничку спретност десне и леве руке при свирању композиције са елементима полифоније; – примени различите прстореде при свирању интервала и акорада; – користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције; – свира једноставније композиције цикличног облика, сонатине, свите; – примени украсе, двоструки предудар, групето и трилер; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника десне и леве руке. Прстореди. Регистри. Украси. Скокови на обе клавијатуре. Музички облици. Јавни наступи. Скале и трозвице Дурске и молске скале до четири предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама, а одговарајуће молске скале кроз две октаве у паралелном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама Дурски и молски трозвучи четворогласно у малом разлагању и симултано Свирање октава симултано и разложено ЛИТЕРАТУРА – З. Ракић: <i>Хармоника за 4.разред основне музичке школе</i> (учбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В. Терзић: <i>Избор етида и композиција</i>, 1. свеска; – З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику за 3. и 4. разред</i> - 1. и 2. свеска;

		– А.Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 3.свеска; – Л.Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 2.свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 2.свеска;
Обавезни минимум програма; – лествице по програму; – осам техничких вежби-етида; – четири композиције различитих епоха и садржаја; – једна циклична композиција;		
Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године;		
Смотра (на крају првог полугодишта): две композиције по слободном избору; Испит: 1.Једна лествица; 2.Једна етида; 3.Једна полифона композиција; 4.Једна циклична композиција или две композиције различитог карактера;		
Кључни појмови садржаја: техника, артикулација, динамика,регистри, јавни наступи		

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– примени знања из музичких облика у делима са елементима полифоније; – свира композиције цикличног карактера: тема са варијацијама, свита, сонатина, сонатни облик; – примени ознаке за динамику и темпо; – испољи техничку спретност десне и леве руке; – користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције; – самостално решава лакше проблеме у примени прстореда; – самостално решава извођење појединих врста артикулације и писања ознака за мех; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музички облици. Цикличне композиције. Ознаке и за динамику и темпо. Техника десне и леве руке. Регистри. Прстореда. Артикулација и мех. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвуци Дурске и молске скале до пет предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски трозвуци у великом разлагању и симултано. Доминантни септакорд у малом разлагању и симултано, октаве симултано и разложено. ЛИТЕРАТУРА – З. Ракић: <i>Хармоника за 5.разред основне музичке школе</i>(учбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Избор етида и композиција</i>, 1.и 2.свеска; – З. Вукосављев: <i>Избор композиција за хармонику за 5.и 6.разред</i>- 1. и 2. свеска;

		– З. Ракић: <i>Хармоника-албум за младе</i>; – А. Факин: <i>Марљиви хармоникаш</i>; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику, 3. свеска</i>; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику, 3. свеска</i>;
Обавезни минимум програма – лествице по програму – осам етида – четири композиције различитих епоха и садржаја – једна циклична композиција		
Јавни наступи -обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра (на крају првог полугодишта) етида и композиција по слободном избору Испит 1. Једна лествица 2. Једна етида; 3. Једна полифона композиција; 4. Једна циклична композиција;		

Кључни појмови садржаја: техника, артикулација, динамика, прстоређи, јавни наступи

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– примени основне карактеристике музичких стилова кроз одговарајућу литературу; – повеже техничке и музичке елементе у интерпретацији композиције; – користи регистре без предходне припреме и усаврши транспоноване регистрима; – примени артикулацију и динамику у зависности од стила и карактера композиције; – чита са листа лакше комаде и етиде; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музички стилови – основне карактеристике. Технички и музички елементи Регистри. Артикулација и динамика. Читање са листа. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвуци Дурске и молске скале до шест предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски трозвуци у малом, великом разлагању и симултано. Доминантни и умањени септакорди у малом, великом разлагању и симултано кроз две октаве у паралелном кретању. Октаве симултано и разложено Хроматска скала у паралелном кретању. ЛИТЕРАТУРА – З. Ракић: <i>Хармоника за 6. разред основне музичке школе</i> (уџбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В. Терзић: <i>Избор етида и композиција</i>, 2. и 3. свеска;

		– З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику за 5. и 6. разред- 1. и 2. свеска;</i> – З. Ракић: <i>Хармоника-албум за младе;</i> – А. Факин: <i>Марљиви хармоникаш;</i> – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику, 3. свеска;</i> – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику, 3. свеска;</i>
Обавезни минимум програма: – лествице по програму; – шест етида; – четири композиције различитих епоха и садржаја; – једна циклична композиција;		
Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године;		
Смотра (на крају првог полугодишта): етида и композиција по слободном избору: Испит 1. Једна лествица; 2. Једна етида; 3. Једна полифона композиција; 4. Једна циклична композиција; 5. Једна композиција виртуозног карактера;		

Кључни појмови садржаја: стилови, техника, артикулација, динамика, јавни наступи

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ХАРМОНИКА

І. УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Свирањем на инструменту активира се велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење и fine моторичке радње.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно свирање. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и правилно користе извођачки апарат. Неопходност неговања и одржавања коштано-мишићног и слушног апарата треба да буде стандард.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многостручности зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Предности индивидуалне наставу треба максимално искористити у раду са ученицима. Имајући у виду психо-физичке и музичке способности као и сазнајне капацитете сваког ученика, његово породично окружење и све остале чиниоце у образовно васпитном процесу, сваком ученику понаособ треба прилагодити програмске захтеве и приступ настави и учењу. Све захтеве треба остваривати кроз мањи или већи број једноставнијих па сложенијих примера, у зависности од могућности ученика.

Техничку поставку треба развијати кроз техничке елементе лествица и акорада, етида, вежби. Рад на техници мећа треба прилагодити одређеној артикулацији, стилу и комплетном музичком изражавању, адекватно узрасту ученика.

Кроз композиције старих мајстора ученика треба упознати са стилем и припремити за полифонију. Разни комади и цикличне форме су важни за развој музичког размишљања, фразирања и концентрације код ученика. Регистре треба правилно употребити у односу на музичке и техничке захтеве. Стално треба радити на квалитету тона, ритмичко-метричкој стабилности, меморији, динамици, агогици.

Ученицима треба помоћи у планирању вежбања уз развијање одговорног односа према начину рада и поштовању процедура у стицању техничких вештина. Учити их истрајности и упорности развијати осетљивост и сензибилност у интерпретацији музичких дела.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– именује делове гитаре и опише својим речима начин добијања тона; – демонстрира како се правилно седи и како се држи гитара; – наведе тонове празних жица на гитари и називе прстију десне руке; – изводи апојандо технику свирања десне руке; – самостално поставља прсте леве руке на врат гитаре у првој позицији; – изводи тирандо технику свирања десне руке; – користи истовремено прсте леве и десне руке; – разликује гласно и тихо свирање, као и споро и брзо свирање; – пева мелодије које свира; – свира двоглас, мелодија уз пратњу баса; – примењује елементе нотне писмености у свирању; – самостално свира кратке композиције напамет; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Делови инструмента и начин добијања тона. Правилно седење и држање инструмента. Празне жице и тонови ми, си, сол, ре, ла, ми. Називи прстију десне руке. Основни елементи нотне писмености- трајање нота. Апојандо техника свирања десне руке- свирање са наслоном. Тирандо техника свирања десне руке- чупкање. Ознаке за прсторед десне руке. Ознаке за прсторед леве руке. Техника леве руке - прва позиција. Двоглас, истовремено коришћење палца и прста. Извођење основне динамике (форте и пијано). Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика). Музички бонтон.

		ЛИТЕРАТУРА - Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, I део</i> – Ј. Јовичић: <i>Почетница за гитару</i> – М.Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – Вера Огризовић: <i>Збирка композиција Мој први концерт</i> Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом
Обавезни минимум програма: – четири лествице у првој позицији; – четири етиде; – три комада;		
Јавни наступи – обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Програм смотре (на крају школске године) 1. Једна лествица; 2. Једна етида или краћа композиција одређених техничких захтева; 3. Две композиције по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: тон, техника, мелодија, музички бонтон

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ Учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– правилно седи и држи гитару; – чита ноте на свим жицама, закључно са петом позицијом самостално или уз помоћ наставнока; – разликује ознаке за прсторед, празне жице и римске бројеве за поља; – користи обе технике свирања у десној руци, апојандо, тирандо; – чита нови нотни текст, уз помоћ наставника и проналази тонове задате композиције; – обликује једноставну музичку фразу на нивоу захтева; – примењује елементе нотне писмености у свирању; – демонстрира најједноставнију промену боје; – примењује основне смернице за извођење малог баре хвата уз помоћ наставника; – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – демонстрира правилан начин вежбања;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Примена нотне писмености на гитари. Технике свирања у десној руци -тирандо и апојандо. Поставка малог баре хвата. Ознаке прстореда – читање и примена. Динамика (форте, фортисимо, пијано, пијанисимо). Боја тона (ординаре, тасто, понтичело). Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске скале. ЛИТЕРАТУРА – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, I и II део</i> – Вера Огризовић: Збирка композиција <i>Мој први концерт</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за класичну гитару</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i>

– свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– М.Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> Шира литература по избору наставника, а у складу са захтевима програма.
Обавезни минимум програма: – четири лествице у првој позицији; – четири етиде; – три комада.		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Програм смотре 1. Једна лествица; 2. Једна етида; 3. Две композиције, по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: боја тона, музичка фраза, баре хват, музички бонтон

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– правилно седи и држи гитару; – препозна све ноте на свим жицама, закључно са седмом позицијом самостално или уз помоћ наставника; – уз помоћ наставника чита нови нотни текст, проналази тонове задате композиције; – примењује задати прсторед; – примени основне смернице за правилно извођење вибрата; – изводи тирандо у једноставним акордским разлагањима уз већу стабилност десне руке; – уз помоћ наставника препозна и издвоји главну мелодију помоћу различите динамике и врсте удара; – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – примени знања о елементима музичке форме у интерпретацији композиције; – демонстрира правилан начин вежбања; – уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу динамике и боје тона;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за четврту, пету и седму позицију. Техника вибрата. Усавршавање технике десне руке, тирандо. Елементи музичке форме-двотакт, мотив. Динамика - форте, фортисимо, пијано, пијанисимо. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон Скале и трозвучи Двооктавне скале -промена позиције и рада на ритмичким варијантама Лествични интервали ЛИТЕРАТУРА – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Д. Богдановић: <i>Шест децијих комада</i>

– свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.
Обавезни минимум програма: – четири лествице – четири етиде; – три комада.		
Јавни наступи		
Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: 1. Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) 2. Једна етида; 3. Два комада		

Кључни појмови садржаја: вибрато, музички израз, баре хват, музички бонтон

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ Учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита ноте закључно са деветом позицијом уз помоћ наставника или самостално; – чита са листа једноставне композиције; – примени легато у свирању; – изводи једноставне украсе, горњи и доњи предудар; – примени основне смернице за правилно извођење великог баре хвата; – свира техником арпеђа; – уз помоћ наставника користи ознаке за агогику и карактер у композицијама које изводи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – демонстрира правилан начин вежбања; – уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу артикулације, динамике и боје; – примењује елементе полифоније у извођењу; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Девета позиција. Упознавање са украсима. Вежбе за легато технику. Усавршавање арпеђа. Увођење у поставку великог баре хвата. Анализа композиције (назив и врста, облик, темпо, карактер). Музички израз. Ознаке: карактер, динамика, агогика. Увод у полифонију. Читање с листа. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон. Скале и трозвуци Скале кроз две октаве ЛИТЕРАТУРА – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Д. Богдановић: <i>Шест дечјих комада</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – М. Ђулијани: <i>120 арпеђа, оп. I</i>

– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> – Ј. Дауленд: <i>Лаки комади</i> – Ј. А. Логи: <i>Партита</i> – Ф. Сор: <i>Етиде, оп.31/I и II</i> Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.
Обавезни минимум програма: – четири лествице; – четири етиде; – три комада;		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: 1. Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) 2. Једна етида; 3. Два комада- један полифони		

Кључни појмови садржаја: легато, украси, агогика, полифонија.

Назив предмета

ГИТАРА

Циљ

Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

пети

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – чита са листа; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – примењује основне елементе полифоније у свирању; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техничке вежбе за усавршавање легато технике, арпеђа, баре хвата. Веза између анализе облика и интерпретације дела. Музичко фразирање. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Полифоне композиције – приступ и реализација. Читање с листа. Музички бонтон. Скале и трозвучи Скале кроз три октаве промена позиције, скокови за леву руку. ЛИТЕРАТУРА Проширивање репертоара ренесансним, барокним или модерним композицијама уз упознавање са карактеристикама стила. – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Герхард Швертбергер: <i>Збирка композиција</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – М. Ђулијани: <i>120 арпџа, оп. I</i>

		– Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> – Ј.Дауленд: <i>Лаки комади</i> – Ј.А. Логи: <i>Партита</i> – Ф.Сор: <i>Етиде, оп.31/І и ІІ</i> Шири литература по избору наставника, а у складу са програмом.
Обавезни минимум програма: – две лествице кроз три октаве ; – четири етиде; – три комада.		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм 1. Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) 2. Једна етида; 3. Два комада- један полифони		

Кључни појмови садржаја: фраза, полифонија, музички израз, музички бонтон

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ Учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита ноте до дванестог поља; – наштима гитару по слуху; – изводи природне флажолете, трилере, украсе; – изводи вештачке флажолете и пицicato; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – примењује основне елементе полифоније у свирању; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – меморише дужи нотни текст; – чита са листа; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонови до XII поља. Природни и вештачки флажолети, трилери, украси, пицicato. Техничке вежбе: усавршавање легато технике, арпеђа, баре хвата. Анализа облика и интерпретација дела - сонатни облик. Музичко фразирање. Полифоне композиције – приступ и реализација. Штимовање. Меморисање нотног текста. Полифона композиција Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Читање са листа. Скале и трозвучи Скале кроз три октаве Промена позиције, скокови за леву руку. ЛИТЕРАТУРА Проширивање репертоара ренесансним, барокним или модерним композицијама уз упознавање карактеристика стила. – Ј. Јовичић: <i>Композиције на фолклорне теме Балкана и Шпаније</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Ф. Карули: <i>Сонате</i>

		– М. Ђулијани: <i>Сонатине</i> – Ф. Сор и Сеговија: <i>20 етида</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – Хуберт Кепел: <i>техничке вежбе</i> Шири литература по избору наставника, а у складу са програмом
Обавезни минимум програма – две лествице кроз три октаве ; – две етиде; – два комада;		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм 1. Једна трооктавна лествица 2. Једна етида; 3. Један став сонатине или сонате, свите или варијације 4. Један комад		

Кључни појмови садржаја: фраза, полифонија, музички израз, музички бонтон.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ГИТАРА

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде

принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја. Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дужу задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Музички материјал који се обрађује обухвата различите композиције, почев од најједноставнијих вежби (празне жице), па све до развијенијих цикличних и полифоних форми. Скале, вежбе или етиде морају бити саставни део свакога часа. Највећу важност у свирању техничких вежби треба дати разговетности и правилној ритмизацији, па тек потом лепоти тона и брзини. Полифонија има задатак да развија музичку интелигенцију, меморију, да побољша слушне способности и развије осећај за стил. Разноврстан избор комада подстаћи ће машту, осећајност и темперамент. Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посеђивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању. Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез.

Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање)**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– слуша дечије и народне песме и примере из литературе уз покрете; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – пева по слуху и солмизацијом песмице у С, G, F дуру; – звучно препозна карактер дура; – пева и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук у С, G, F-дуру; – чује и именује главне ступњеве; – пева по слуху и препозна мол; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пише и чита ноте солмизацијом и музичком абецедом у	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике уз покрет. Слушање музике уз цртање. Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.
	МЕЛОДИКА	Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред кроз С, G, F дур (певање). Звучна слика дурског тонског рода. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скокова у: тонику, доминанту, вођицу и тонични трозвук. Функције главних ступњева. Песмице у молским тоналитетима (певање). Развој музикалности.

виолинском и бас кључу; – изводи и записује нотне вредности и одговарајуће паузе; – препозна и примени предзнаке: повисилицу и снизилицу у мелодијском примеру; – објасни својим речима појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – објасни својим речима лествичне појмове; – примени музичке ознаке за понављање, динамику и темпо; – примени најчешће начине извођења у музичким примерима (повезано и кратко); – опажа и пева тонове и мотиве; – препозна и запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изведе четвртинске тактове; – изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – изводи ритам на различите начине; – одржи ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу;	МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	Нотни систем: од велике октаве до треће октаве у зависности од врсте инструмента. Нотне вредности и одговарајуће паузе: цела, половина, половина с тачком, четвртина и осмина. Хроматски знаци: повисилице и снизилице. Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах. Именовање нота солмизацијом и музичком абecedом. Лествични појмови : лествица, тетрахорд, степен, полустепен, ступњеви. Музичке ознаке: понављање, <i>prima i seconda volta</i>, <i>D.C.al fine</i>, корона. Основне ознаке за динамику (<i>forte</i>, <i>piano</i>, <i>mezzoforte</i>, <i>mezzopiano</i>, <i>crescendo i decrescendo</i>). Основне ознаке за темпо (<i>andante</i>, <i>moderato</i>, <i>allegro</i>, <i>vivo</i>). Основне ознаке за артикулацију (<i>legato</i>, <i>staccato</i>).
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и интонирање тонова и мотива у тоналитету. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Записивање ритмичке окоснице.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације у складу са пређеним градивом. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.

– визуелно сагледава и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – изводи ритам уз покрет; – препознаје и изводи знаке за продужавање трајања тона; – чита ритам солмизацијом.	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача
	РИТАМ	Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4. Препознавање ритма у примерима. Начини извођења ритма (куцање или тактирање или мануелна техника). Четвртина као јединица бројања. Равномерно читање. Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана на две јединице бројања. Покрет у функцији ритма. Знаци за продужавање трајања тона: тачка, лук, корона. Ритмичко читање.
Јавни наступи: Јавни час - извођење научених песмица које обухватају програм првог разреда		
Програм смотре: 1. Равномерно и ритмичко читање нота. 2. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима уз анализу (садржаји I разреда).		
Кључни појмови садржаја: слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон		

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– слуша дечије и народне песме и примере из литературе уз покрете; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – звучно препозна карактер дура и мола; – слушно разликује и пева различите врсте мола – горњи тетрахорд молских тоналитета; – пева песмице по слуху и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук; – чује и именује главне ступњеве; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пише и чита ноте солмизацијом и музичком абецедом у виолинском и бас кључу;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	МЕЛОДИКА	Тоналитети: С, G, F дур (утврђивање). Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (а, d и е мол). Звучна слика молског тонског рода. Поставка штима Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у а, d и е молу. Природни, хармонски и мелодијски мол. Функције главних ступњева. Развој музикалности.

– изводи и записује нотне вредности и одговарајуће паузе; – препозна и примени предзнаке: повисилицу и снизилицу у мелодијском примеру; – објасни својим речима појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – објасни својим речима лествичне појмове; – примени музичке ознаке за понављање, динамику и темпо; – примени најчешће начине извођења у музичким примерима (повезано и кратко); – опажа и пева тонове и мотиве; – препозна и запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изведе четвртинске тактове; – изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – изводи ритам на различите начине; – одржи ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – визуелно сагледава и изводи као целину:	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат. Аутодиктат. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрахорда. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање метра.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.
	РИТАМ	Врста такта: 2/4, 3/4, 4/4. Осмина као јединица бројања: 2/8, 3/8, 4/8. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима од звука ка нотној слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања. Четвороделна подела јединице бројања. Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на ритмичкој јединици – увод и припрема.

синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – изводи ритам уз покрет; – препознаје и изводи знаке за продужавање трајања тона; – чита ритам солмизацијом.		Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Записивање и препознавање обрађених лествица и тетрахорада. Интервали до квинте (мала и велика секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта), дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетрахорд, главни ступњеви, вођица, тонични трозвук, интервали).
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Програм смотре: 1. Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера 2. Мелодијски пример (а, d или е mol) уз анализу: лествица, тетрахорди, интервали, дурски и молски квинтакорд. 3. Ритмичко читање у бас кључу у оквиру пређеног градива		

Кључни појмови садржаја: слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон.

Назив предмета **СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање)**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знањ и вештине које подразумевају музичко описмењавање и музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– препозна елементе пређеног градива кроз једноставне примере за слушање; – слуша дечије и народне композиције, примере из литературе уз покрет; – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна разлике и пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна однос тонике и доминанте, и скокове у све ступњеве; – пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – звучно разликује дур и све врсте мола; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пева двогласне примере и композиције са клавирском пратњом; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	МЕЛОДИКА	Обнављање градива (из претходних разреда). Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери који одговарају инструменталној литератури за трећи разред (D dur, h-mol, B-dur и g-mol). Штимови. Једноставне песмице по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто (a mol-A dur, d mol-D dur). Горњи тетрахорди у све три врсте мола: природни, хармонски и мелодијски мол. Развој музикалности. Двогласно певање.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима.

– запише мелодијске диктате; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд; – опажа и пева интервале до квинте; – пева доминантни септакорд у песмама и мелодијским примерима; – препозна врсту такта; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – примени знања и вештине уз игру; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту; – препозна и изводи тактове са половином као јединицом бројања; – визуелно сагледава и изводи као целину основне фигуре, паузе и лукове у такту 6/8 уз певање одговарајућих песмица; – изводи ритам кроз покрет; – изведе ритам певајући песме по слуху и песме различитих жанрова; – равномерно чита ноте у виолинском, бас кључу у једном и два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи триолу; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна интервале до квинте; – запише и препозна дурски и молски квинтакорд на основним тоновима и квинтакорде на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима;		Записивање ритмичке окоснице. Записивање и интонитање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима. Опажање и певање: мале и велике секунде, мале и велике терце, чисте кварте и чисте квинте обрађених кроз песмице и примере из литературе. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Интонирање доминантног септакорда у обрађеним тоналитетима са разрешењем у тонику. Опажање метра .
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице. Музичко дидактичке игре.
	РИТАМ	Половина као јединице бројања: 2/2, 3/2, 4/2. Основне фигуре у такту 6/8 уз примену лукова и паузи. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима - од звука ка нотној слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање уз повећање брзине читања и обележен темпо у зависности од инструмента. Четвороделне поделе јединице бројања: пунктирана и обрнуто пунктирана, синкопа на јединици бројања, паузе, лукови...

– објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетрахорд, главне ступњеве и вођицу, тонични трозвук, интервали.		Поставка триоле. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Интервали до квинте (мала и велика секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта) дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима. Утврђивање знања из музичке терминологије. Ознаке за темпо: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до два предзнака УСМЕНИ ДЕО: 1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у I, II и III разреду) уз анализу мелодијског примера: лествице, тетрахорди, имена и врста интервала до квинте, дурски и молски квинтакорд и лествични квинтакорди на главним ступњевима обрађених лествица. 2. Ритмичко читање: виолински / бас кључ (пређено градиво из I, II и III разреда).		

Кључни појмови садржаја: слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
— пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве — пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова и мелодијске примере; — пева штимове обрађених дурских и молских лествица; — препозна и пева дурски и молски тонски род; — пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; — пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера; — пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом; — опажа и пева тонове и мотиве; — запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; — запише лакше мелодијске диктате; — запише ритам у мелодијском примеру	МЕЛОДИКА	Обнављање градива (из претходних разреда). Функционални односи у тоналитету. Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за четврти разред (A- dur, fis mol, Es dur, c mol, E dur, cis mol). Штимови. Једноставне песме по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто-мутација . Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Развој музикалности. Двогласно певање. Композиције са клавирском пратњом.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање и интонирање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима. Записивање ритмичке окоснице Опажање и певање: мале и велике секунде, мале и велике терце, чисте кварте и чисте квинте и мале и велике сексте обрађених кроз песмице и

— опажа и пева интервале до сексте; — опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; — опажа и пева доминантни септакорд; — мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; — смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; — примени знања и вештине уз игру; — препозна елементе пређеног градива кроз једноставне примере за слушање; — препозна и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; — препозна и изводи синкопу на јединици бројања; — визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8; — изводи такт 9/8 и 12/8 — пева песме по слуху и песме различитих жанрова; — равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; — изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; — ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; — чита ритам солмизацијом; — запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетрахорде; — запише и препозна интервале до сексте;		примере из литературе. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање доминантног септакорда.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије научене песме или мелодијског примера. Музичко дидактичке игре.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Синкопа на јединици бројања. Сложена подела тродела у такту 6/8 без примене лукова и шенаестинских пауза. Информативно упознавање врсте такта 9/8 и 12/8. Начини извођења ритма Ритам у примерима-од звука ка слици. Равномерно читање. Обрађене ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања и синкопа на јединици бројања, паузе, лукови... Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Лествице и тетрахорди. Интервали до сексте (чисти, велики и мали). Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима. Доминантни септакор. Ознаке за различите врсте темпа.

– запише и препозна квинтакорде на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима; – запише и препозна доминантни септакорд; – објасни различите врсте темпа; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту.	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
Програм смотре: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у III и IV разреду) уз анализу примера (садржаји IV разреда). 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из III и IV разреда).		

Кључни појмови садржаја: функције, синкопа на један, троделни ритам, развој музичке меморије, креативност, импровизација, љубитељи музике.

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
— пева мелодијске примере у дуру и молу; — пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; — пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе различитих жанрова; — пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; — пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; — пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол; — пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; — пева народне мелодије са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; — пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера;	МЕЛОДИКА	Обнављање градива из претходних разреда. Функционални односи у тоналитету. Нови тоналитети: As dur, f mol, H dur, Des dur и b mol. Остали тоналитети са 5 и 6 предзнака – информативно. Штимови. Пева мелодије у истоименом дуру и молу. Звучна поставка модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Мешовито сложени тактови 5/8 и 7/8. Развој музикалности. Ознаке за темпо и карактер: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo, Cantabile Двогласни примери и канони. Композиције са клавирском пратњом.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Записивање појединачних тонова, група тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима. Записивање ритмичке окоснице. Опажање и интонирање интервала до октаве. Опажање и интонирање дурских и молских

– примени ознаке за различите врсте темпа и карактера; – пева двогласне примере (у пару или групи), каноне и композиције са клавирском пратњом; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; – опажа и пева доминантни и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу – изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; – препозна и изводи малу триолу; – визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8 уз		квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет. Опажање и интонирање доминантног и умањеног септакорда у тоналитету.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке, импровизације. Импровизација мелодије научених песама или мелодијских примера. Савремена технологија у функцији наставе.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Триола на половини јединице бројања. Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова без шеснаестинских пауза. Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана. Начини извођења ритма. Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова. Врсте такта: 5/8 и 7/8. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion). Равномерно читање нота. Четвороделна подела јединице бројања. Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Двоструко пунктиране и обрнуто пунктиране ритмичке фигуре на две јединице бројања - информативно. Ритмичко читање ауторских примера и примера из литературе.

примену лукова и пауза; – препозна и изводи ритмичку фигуру: сичилијану и тирану – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – пева народне мелодије у тактовима $5/8$ и $7/8$; – приказује ритам кроз покрет; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; – препозна двоструко пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на две јединице бројања; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетра хорде; – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна доминантни септакорд са обртајима; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Лествице и тетра хоради. Интервали до октаве (мали, велики и чисти интервали). Дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд. Доминантни септакорд са обртајима.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.

Програм смотре:

Писмени део:

1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака.

Усмени део:

1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у IV и V разреду) уз анализу (садржаји V разреда).

2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из IV и V разреда).

Кључни појмови садржаја: функционалност, интерпретација, хармонски слух, метар, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве ; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; – пева песме различитих жанрова и мелодијске примере са модулацијом; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева народне мелодије са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; – пева српске песме и песме других националности; – пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера; – пева двогласне примере, каноне и композиције са клавирском пратњом;	МЕЛОДИКА	Обнављање градива из претходних разреда. Тоналитети са 7 предзнака - информативно (да осете боју тоналитета). Функционални односи у тоналитету. Штимови. Мутација. Модулација првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима које воде ка разрешевајућем лествичном тону. Мешовито сложени тактови 5/8 и 7/8. Неговање музичке традиције. Развој музикалности. Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Записивање ритмичке окоснице. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима. Транспоновање мотива. Опажање и интонирање интервала до октаве (велики, мали и чисти, као и опажање прекомерне кварте и умањене квинте). Опажање и интонирање дурских и молских

– запише ритам у мелодијском примеру; – запише мелодијске диктате; – пева научен мотив у другом тоналитету; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; – опажа и пева доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање музике; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; – изводи и препозна пређене ритмичке фигуре троделног ритма; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником;		квинтакорада са обртајима. Опажање и инторнирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналит. Опажање доминантног септакорда са обртајима и умањеног септакорда.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма. Савремена технологија у функцији наставе.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Сложена подела тродела и пређене фигуре троделног ритма. Начини извођења ритма. Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion). Ритмичко читање етида инструменталног типа - градиво VI разреда. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Пређено градиво из теорије музике.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.

– изводи примере из литературе као и песме различитих жанрова; – приказује ритам кроз покрет; – ритмички чита етиде инструменталног типа- градиво VI разреда; – чита ритам солмизацијом – разуме и објасни својим речима музичке појмове; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту.		
Испитни програм: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример - тоналитети до четири предзнака (са скретницама и пролазницама) 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво).		

Кључни појмови садржаја: Функционалност, корелација, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји солфеђа су усмерени ка стицању интонативних и ритмичких знања и вештина ученика са циљем да сагледава нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник солфеђа својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад можданих функција и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. Позитиван ефекат музике: опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Солфеђо се састоји из неколико области - тема: слушање музике, мелодика, опажање - интонирање - диктати, музичко стваралаштво, ритам, теорија музике и музички бонтон.

Наведене области су међусобно повезане иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда. Такмичења нису циљ предмета солфеђо него развијање љубави према музици и освешћивање и примењивање стечених знања на настави инструмента.

Слушање музике

Активним слушањем музике ученици анализирају музику, опажају елементе и облике уметничког дела, разликују извођаче и извођачке саставе. Сустрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају.

Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик - сличност и различитост делова у композицији.

Утемељен став о музици изграђује се подстицањем критичког мишљења, разговором и дискусијом. Такав приступ знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Преношењем мисли, осећања и ставова обликују се креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком. На тај начин негује се квалитетна музичка публика.

Мелодика

Мелодика је област којом се развија и унапређује способност вокалног и инструменталног репродуковања мелодијско-ритмичког садржаја на основу музичког слуха. Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду на чистој интонацији кроз разне музичке моделе, вокализе, допуњалке, мелодијске примере. Певају се мелодијски мотиви, песме са текстом и примери из литературе, мелодије различитих жанрова, ауторске и народне композиције, као и композиције различитих националности.

Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности изражајним извођењем примера поштујући ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, агогику и фразирање. Примери се обрађују по слуху, у почетним разредима, или из нотног текста, наравно, уз помоћ наставника, и певањем солмизационим слоговима уз ритмичку пулсацију.

Припрема тоналитета, у почетним разредима, изводи се учењем песама по слуху, прво са текстом, а потом солмизацијом, опажањем тонова, сличних кретању мелодије у песми, приказивањем и теоријским тумачењем музичких појмова.

Поставка подразумева обнављање научених песама, утврђивње лествице абecedним изговором, певање тоничног трозвука и каденце, препознавање мотива, певање инструктивних вежби и лакших примера из литературе и савладавањем канона и двогласа.

Обнављање тоналитета одвија се у оквиру опажања тонова а касније интервала и акорада из каденци, певањем тежих примера из литературе и двогласних примера. Тада се утврђују тежи скокови. Лествице са много предзнака савладавају се певањем лествица и каденци и илуструју примерима из литературе, дакле, само информативно.

Активно музицирање је најбољи пут ка развоју музикалности и љубави према музици.

Опажање-интонирање-диктати

Опажање појединачних тонова основа је памћења звука сваког ступња у лествици, чиме се поставља функционалност ступњева. Потребно је почети са опажањем неколико тонова, најбоље три, тонови тоничног трозвука као најстабилнија функција, и то у једној до две октаве (мала и прва). Постепено се брзина свираних тонова повећава и шири обим, с тим да се идентификовани тонови певају солмизацијом када се изводе у гласовном регистру, а изговарају или записују када се примењује већи обим. Овоме треба додати препознавање интервала као два одвојено одсвирана тона као и препознавање два симултано одсвирана тона, која ученици прво препознају певањем, а потом утврђују који је интервал (у зависности од програма одређеног разреда).

Усмене диктате ученици изводе групно и појединачно. Певањем одслушаног мотива ученици развијају меморију, а она се даље усавршава техником рада на аутодиктату (записивање научене песме или певање мелодијског примера и његовог записивања, а потом брисања - прво делова, а затим и примера у целости).

Интонирање тонова, интервала и акорада треба што више везивати за тоналитет, односно лествицу која се тада обрађује у мелодици. Интонирање и опажање акорада, дакле, има за ослонац каденцу, као и однос трозвука на главним ступњевима.

Диктати као резултат постављених звучних представа су пожељни на сваком часу. Писмене диктате не могу да раде ученици који нису вежбали писање нота и преписивали вежбе из уџбеника и на тај начин савладали читко и брзо писање и правилну ортографију. Ритмички диктати и записивање појединачних тонских висина претходе свакој појави мелодијско-ритмичких диктата.

Музичко стваралаштво

У основи музичког стваралаштва лежи продуктивно музичко размишљање које се разликује од репродуктивног, наиме, оно не понавља готове узор, већ слободним комбиновањем ствара нове и логично осмишљене музичке садржаје.

Музичким стваралаштвом, ученици се у настави могу бавити мењањем мелодијских примера као и познатих песама, преобликовањем мелодије варирањем, експресивним

обликовањем (променом динамике, артикулације и темпа) или креирањем песама и бројалица на задати текст чиме стварају нове једноставне, јединствене креативне мелодије. Осим тога, ученици могу импровизовати и на различитим мелодијским инструментима или на удараљкама (Орфов инструментариј или ручно израђеним инструментима).

Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност како ученика тако и наставника.

Дидактичко-музичке игре

Музичке игре идеално су средство спонтаног усвајања знања и вештина. Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. У настави солфеђа користе се музичке игре, а оне доприносе свестраном развоју личности, развоју музичких, али и моторичких способности деце.

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица. Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

Ритам

Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Ове поставке, као и у мелодици, прати коришћење одговарајућих примера песама са текстом или из литературе. Наставник својим извођењем поставља звучне представе (фигуре, врсте), а ученици уче примере као ритмичке моделе и користе их као трансфер у даљим ритмичким искуствима.

Поставка се одвија на следећи начин: препознавањем мотива, извођењем кратких мелодијских мотива са новим градивом, мануелним извођењем ритма, правилним акцентовањем, испитивањем наученог градива, самосталним извођењем нових задатака са сличним садржајем, записивањем ритмичке окоснице и читањем примера из вокалне и инструменталне литературе. На такмичењима би требало обратити пажњу да примери буду на нивоу инструменталних композиција како ритмичко извиђење не би само себи постало циљ.

Опажање врста такта континуирано прати рад на ритму кроз слушање музике, музичку пратњу наставника, извођење и кроз покрет. Пре рада на ритмичком читању, али и касније, користи се читање у једнаком трајању исписаних нота, са или без обележене метричке врсте.

Равномерним читањем ученици савладавају континуирано праћење нотног текста са обележеним темпом, а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају (без враћања код учињене грешке!). Код постављања четвороделне поделе са паузама на јединици бројања и лукова треба почети од најједноставнијих фигура које садрже примери из инструменталне литературе.

Домаћи задаци треба да садрже: преписивање нота, вежбе из ортографије, утврђивање научених ритмичких етида, вежбе равномерног читања, утврђивање добро научених примера уз поставку мелодике и ритма (песме са текстом и примери из литературе), евентуално, утврђивање оних мелодијских вежби које су обрађене на часу.

Посебно је потребно истаћи важност савладавања ритма и ритмичких фигура кроз покрет. Ученик изражава свој доживљај музике и прати покретом песме и композиције: тапшањем, лупкањем, пуккетањем прстима, корачањем,...те при том опажа и усваја елементе ритма.

Теорија музике

Теорија музике у контексту наставе солфеђа представља усвајање знања која омогућавају разумевање нотног текста. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као саставни део музике, требало би је искључиво радити кроз озвучавање ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу.

Музичка писменост

Музичка писменост подразумева савладавање основних елемената и појмова у музици: нотног писма, кључева, нотних вредности, лествица, итд. Она се поставља на почетку као основа ради касније надоградње. Потребно је да ученик уме својим речима да објасни значење музичких појмова и дефиниција, тј. да учи с разумевањем.

Музички бонтон

Наставник је у обавези да васпитно делује на ученика упућујући га на правила понашања-музички бонтон, при слушању и извођењу музике. Потребно је да подстиче ученика да пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице, као и музичког дела, али и да се адекватно понаша на концертима и јавним наступима.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима солфеђа најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све могуће разлоге за потенцијалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља.

Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

ТЕОРИЈА МУЗИКЕ (шестогодишње школовање)

Циљ

ЦИЉ учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описмењавање и спознају елемената музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

33 часа

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
— објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. Основни украси и фигуре (информативно); — запише и препозна лествице, лествичне интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету; — запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне); — запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; — запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима; — правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима.	ПОЈМОВИ	Музички појмови и термини.
	ТОНАЛИТЕТИ	Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични интервали и квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету. Прости интервали.
	ИНТЕРВАЛИ	Трозвучи: обнављање консонантних квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд.
	АКОРДИ	Четворозвучи: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.
	ОРТОГРАФИЈА	Правилно писање.
Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: Тест: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.		

Кључни појмови садржаја: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија
УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ЗА ПРЕДМЕТ ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји теорије музике су повезани са садржајима наставе солфеђа и усмерени су ка стицању музичких знања и вештина ученика са циљем да кроз теоретску анализу ученици сагледавају нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута за групу) рад треба ефикасно организовати.

Код млађих ученика није лако дужу задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Теорија музике је посебан предмет у завршним разредима основног музичког образовања. Од првог до последњег разреда основног музичког образовања теорија музике прати сваку поставку и обраду методске јединице, како у мелодици и ритму, тако и у опажању, интонирању и диктатима.

У почетним разредима тежиште рада је на описмењавању ученика у оквиру домаћих задатака у виду преписивања примера из уџбеника и именовања исписаних нота и нотних записа, где је заправо циљ у овладавању нотним писмом у виолинском и бас кључу и савладавању нотних трајања и пауза као и врсте такта. Ова елементарна врста музичке писмености ће сужити као основно средство за даљу надоградњу знања из теорије музике.

Основне појмове наставник објашњава примерено узрасту ученика. Потребно је да ученици не уче напамет музичке: појмове, елементе и дефиниције, него да умеју својим речима да их објасне, покажу или одсвирају на инструменту. Сви музички елементи који се посебно и постепено савладавају, међусобно су повезани и чине нераскидиву, свеобухватну целину музике.

Теорија музике која је у чврстој вези са наставом солфеђа представља усвајање знања која кроз анализу омогућавају тумачење и дубље разумевање нотног текста и музике. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове

области. Да би теорију музике остварили као **саставни део музике**, требало би је искључиво радити кроз **озвучавање** ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу. Такав приступ теорији музике доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Утврђивање и проверу знања из теорије музике треба спроводити усменим и писменим путем, на разнолик и интересантан начин кроз: квизове, укрштене речи, дидактичке игре, тестове...

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима теорије музике најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, да би функционални задаци имали приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и тумачењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оценивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за евентуалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕНазив предмета **КОНТРАБАС**

Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– правилно држи инструмент и познаје његове делове; – правилно држи гудало и користи основне потезе; – изведе основне техничке вежбе за десну руку; – користи нотно писмо за читање музичког дела; – примени музичке ознаке у извођењу композиције; – изведе техничке и вежбе за интонацију; – изведе вежбе за леву руку кроз позиције (минимум прва позиција); – изведе дурске и молске лествице са трозвучима кроз позиције (минимум прва позиција); – изведе лагане композиције различитог карактера соло и са корепетитором; – свира на интерним и јавним часовима; – испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка и техника десне руке: – држање гудала и вежбе хоризонталних и вертикалних покрета (надлактице, подлактице, шаке, зглоба и прстију); – вођење гудала на празним жицама (са различитом расподелом, различитом брзином кретања и разноврстним штрихом); – ритмичке вежбе на празним жицама (гудалом и пицикато); – основни потези гудалом (деташе, портато, легато, стакато). Поставка и техника леве руке: – вежбе за промену позиције; – вежбе за корелацију и кординацију покрета леве и десне руке; – вежбе за интонацију у првој позицији. Музички бонтон.

		Скале и трозвуци а-мол (природни); дурске: Еф; Бе; Ге; А; Е; Це - дур; Вежбе кроз позиције различитих ритмичких и техничких захтева за леву и десну руку. ЛИТЕРАТУРА Школе за контрабас по избору Л. Монтаг, М. Просеник, Ф. Симандл, Л. Штрајхер и друге Лаке композиције са клавиром (по избору) Техничке етиде одговарајуће тежине (Л. Раков, Ј. Кмент, А. Слама, И. Били, С. Ли и др.)
Обавезни минимум програма – четири лествице; – вежбе у I позицији; – две техничке етиде (по избору) – два комада са клавиром (по избору)		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра 1. Једна лествица; 2. Једна етида 3. Један комад по избору са клавирском пратњом.		

Кључни појмови садржаја: тон, расподела гудала, ритам, позиција, интонација.

Назив предмета

КОНТРАБАС

Циљ

Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени основну технику свирања контрабаса кроз IV и V позицију; – изведе техничке и интонативне вежбе за леву руку кроз позиције; – изведе дурске и молске лествице са трозвучима кроз позиције; – изведе композиције различитог карактера; – свира на интерним и јавним часовима; – испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Поставка леве руке и интонативне вежбе у четвртој позицији. Вежбе за промену позиције (све четири позиције). Мелодијске вежбе за увежбавање артикулације и динамике. Техничке вежбе кроз четири позиције, различитих ритмичких и техничких захтева за леву и десну руку. Вежбе у петој позицији. Вежбе са флажолетима и штимовање инструмента помоћу њих. Кратке етиде (са клавирском пратњом и без ње). Кратки комади и композиције са клавирском пратњом Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске лествице у једној октави кроз све четири позиције. Дурске и молске лествице у једној октави кроз пет позиција. Хроматске лествице кроз пет позиција. Трозвучи и четворозвучи кроз пет позиција.

		ЛИТЕРАТУРА Школе за контрабас по избору: Л.Монтаг, М.Просеник, Ф.Симандл, Л.Штрајхер и друге. Лаке композиције са клавиром (по избору). Техничке етиде одговарајуће тежине (по избору).
Обавезни минимум програма – четири лествице; – вежбе кроз IV позиције; – четири техничке етиде (по избору) – четири комада са клавиром (по избору)		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испит 1. Једна лествица са трозвуком (IV или V позиција); 2. Две етиде 3. Један комад по избору са клавирском пратњом.		

Кључни појмови садржаја: тон, позиција, интонација, ритмика, динамика

Назив предмета **КОНТРАБАС**

Циљ Учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени основну технику свирања контрабаса кроз позиције закључно са VIII; – изведе техничке и интонативне вежбе за леву руку кроз позиције; – користи вибрато; – изведе композиције различитог карактера; – учествује на интерним и јавним часовима; – испољи креативност у интерпре-тацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Поставка леве руке и вежбе за интонацију кроз VI, VII и VIII позицију. Техничке вежбе за промену позиција. Вибрато. Мелодијске и ритмичке вежбе кроз позиције. Кратке етиде (са клавирском пратњом и без ње). Кратки комади и композиције са клавирском пратњом Скале и трозвучи Дурске и молске скале са трозвучима кроз две октаве. Хроматске скале кроз две октаве. ЛИТЕРАТУРА – <i>Школе за контрабас</i> по избору: Л. Монтаг, М. Просеник, Ф. Симандл, Л. Штрајхер и друге – Ј. Новосел: <i>Етиде за контрабас</i> – Техничке етиде одговарајуће тежине (по избору) – Лаке композиције са клавиром (по избору) – К. Трумпф: <i>Лаки комади за контрабас и клавир</i> – <i>Хрестоматија за контрабас</i> – I свеска (са клавирском пратњом) – Б. Лаловић: <i>Дванаест малих етида</i> (са клавирском пратњом)

Обавезни минимум програма

- четири лествице;
- вежбе кроз позиције до тона Е;
- шест техничких етида (по избору)
- четири комада са клавиром (по избору)

Јавни наступи

- обавезна два јавна наступа током школске године.

Испит

1. Једна лествица са трозвуком кроз две октаве (VII или VIII позиција);
2. Две етиде (једна са клавирском пратњом)
3. Један комад по избору са клавирском пратњом.

Кључни појмови садржаја: тон, позиција, интонација, ритмика, динамика.

Назив предмета **КОНТРАБАС**

Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени основну технику свирања контрабаса до палчеве позиције; – изведе техничке и интонативне – вежбе за леву руку кроз позиције; – користи вибрато; – изведе орнаменте; – изведе лагане композиције различитог карактера; – учествује на интерним и јавним часовима; – испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима. – самостално и свакодневно вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Поставка леве руке и вежбе кроз IX и X позицију. Техничке и интонативне вежбе за промену позиција. Вибрато. Орнаменти: предудар, мордент, групето, трилер. Мелодијске и ритмичке вежбе кроз позиције. Кратке етиде (са клавирском пратњом и без ње). Кратки комади и композиције са клавирском пратњом. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске лествице са трозвучима кроз две октаве. Хроматске лествице кроз две октаве. ЛИТЕРАТУРА – <i>Школе за контрабас</i> по избору: Л. Монтаг, М. Просеник, Ф.Симандл, Л.Штрајхер и друге – Ј. Новосел: <i>Етиде за контрабас</i> – Техничке етиде одговарајуће тежине (по избору) – Лаке композиције са клавиром (по избору) – К. Трунпф: <i>Лаки комади за контрабас и клавир</i> – <i>Хрестоматија за контрабас</i> – I свеска (са клавирском пратњом) – Б. Лаловић: <i>Дванаест малих етида</i> (са клавирском пратњом)

Обавезни минимум програма – четири лествице; – вежбе кроз позиције до тона Ф; – шест техничких етида (по избору) – четири комада са клавиром (по избору)
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.
Испит 1. Једна лествица са трозвуком кроз две октаве. 2. Две етиде (једна са клавирском пратњом) 3. Један комад по избору са клавирском пратњом.

Кључни појмови садржаја: тон, позиција, интонација, ритмика, динамика.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА КОНТРАБАС

I. УВОДНИ ДЕО

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком небројливом проблему.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при

слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције.

С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

Припрема за час обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе гудачких инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Када је реч о десној руци контрабаса треба обратити пажњу да без обзира на стил држања гудала, природно функционисање прстију, зглоба и шаке морају бити у природној равнотежи. Код свих гудачких инструмената честа је појава тзв. слабих прстију, лабавих зглобова и слично. У тој ситуацији потребно је радити вежбе за јачање слабе мускулатуре руку.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу.

Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посеђивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја.

Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

СОЛО ПЕВАЊЕ

Циљ

Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд

70 часова

часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– опише делове вокалног апарата; – правилно резонира; – правилно користи дијафрагму; – правилно држи тело; – разликује правилно од неправилног дисања; – самостално примењује вежбе дисања; – разликује правилно од неправилне емисије тона; – правилно интонира и јасно изговара слоге; – примењује промену вокала при певању лакших вокализа; – примењује основне елементе нотне писмености у певању, чита нотни текст; – лако пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике вокалног апарата. Начин добијања тона. Правилно држање тела и став тела при певању Дисање и вежбе дисања. Емисија тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Једноставне вежбе кроз легато, секунде, терце, кварте, квинте, узлазно и силазно, разложени квинтакорд. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Музички бонтон. ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Х.Пановка, Ђ.Конконе, Г.Зајдлер Р.Тирнанић: <i>Песме Италијанских композитора, избор</i> Лакше композиције италијанских композитора: Ђ.Каћини, А.Калдара, А.Скарлати, А.Фалкониери, Л.Манџа, „Мале песме великих мајстора“ и друга дела по избору наставника које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика

Обавезни минимум програма   - четири вокализе   - две песме старих мајстора   - једна лакша песма
Јавни наступи Обавезан један јавни наступ у току школске године
Програм смотри На крају школске године смотра, једна вокализа (са текстом или без текста) и једна песма старог мајстора, програм се изводи напамет не мора се изводити на оригиналном језику).

Кључни појмови садржаја: вокални апарат, дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, певање, вокали, слушање музике, музички бонтон

Назив предмета

СОЛО ПЕВАЊЕ

Циљ

Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд

70 часова

часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– правилно држи тело и на правилан начин примењује вежбе дисања; – опише положај гласница при певању и функцију дијафрагме, резонатора; – лако формира тон и контролише интонацију при певању; – јасно изговара слоге и тумачи текст композиције при певању; – примењује различита музичка изражајна средства у фразирању, у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе публици сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Став тела при певању и вежбе дисања. Карактеристике и одржавање вокалног апарата. Начин добијања тона. Емитовање тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Техничке вежбе кроз легато. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Тумачење динамике и темпа. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон. ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Х.Пановка, Ђ.Конконе, Г.Зајдлер, Л.Бордесе Лакше композиције Италијанских композитора по избору наставника Лакше песме класичара и романтичара „<i>Мале песме великих мајстора</i>“ (В.А.Моцарт, Ф.Менделсон, Л.В. Бетовен, Р.Шуберт, Ф.Векерлен и други, по избору наставника, који одговара узрасту и техничким могућностима ученика.

Обавезни минимум програма   - четири вокализе   - четири песме старих мајстора   - две лакше песме
Јавни наступи   - обавезан један јавни наступ током школске године
Испитни програм Испитни програм: две вокализе(са текстом, без текста, различитог карактера) једна песма старог мајстора Испитни програм се изводи напамет.(програм се не мора изводити на оригиналном језику)

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон

Назив предмета

СОЛО ПЕВАЊЕ

Циљ

Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд

70 часова

часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени правилан певачки став и вежбе дисања; – контролише дужину даха при певању; – користи стечена знања из основа музичке писмености, лако чита с листа уз помоћ наставника; – примењује нове певачке технике; – правилно интонира и при певању користи функцију дијафрагме и резонатора-јасно изговара и тумачи текст у композицији; – користи различита музичка изражајна средства при фразирању у зависности од карактера музичког примера; – јасно тумачи динамику кроз певање; – самостално изводи кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – изрази мишљење о сопственом и туђем наступу; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – користи предности дигитализације за слушање и извођење музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола правилног става при певању и дисања. Увод у предмет читања с листа, примена (<i>prima vista</i>). Развој певачке технике: <i>portato</i>, <i>portamento</i>, <i>staccato</i>, <i>martelatto</i>. Интонирање и емисија тона кроз техничке вежбе и композиције. Динамичко нијансирање: <i>crescendo</i>, <i>decrescendo</i>, <i>diminuendo</i>... Припрема за јавни наступ. Музички бонтон. ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер Лакше композиције Италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконијери, Манца и друга дела по избору наставника Б. Цвејић: <i>Песме за младе певаче</i>, избор „Мале композиције великих мајстора“ избор лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д.Јенко, С. Христић, З.Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце А. Даргомижски, М. Глинкаи други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.

Обавезни минимум програма
- четири вокализе   - четири песме старих мајстора   - једна песма класичара или романтичара   - једна песма Српског или Словенског композитора
Јавни наступи
Обавезна два јавна наступа током школске године
Испитни програм
- једна вокализа   - једна арија старог мајстора   - једна песма по слободном избору(класичара, романтичара Српског или Словенског композитора)
Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику
Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон

Назив предмета **СОЛО ПЕВАЊЕ**

Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– самостално изводи вежбе дисања уз правилан став и држање; – лако формира тон и контролише интонацију при певању; – јасно изговара и тумачи текст композиције при певању; – примењује стилске разлике самостално у тумачењу композиције; – контролише мимику лица; – примењује принцип узајамног слушања у заједничком упевавању и певању; – самостално изводи, пева композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој певачких вештина и осамостаљивање при вежбању. Тумачење стилских разлика у литератури. Текст- разумевање текста, тумачење музичким средствима и јасан и правилан изговор. Увод у камерну музику. Припрема за јавни наступ. Извођење композиција различитог карактера и сценски наступ. Музички бонтон ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер Лакше композиције Италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконијери, Манца и друга дела по избору наставника Б. Цвејић: <i>Песме за младе певаче</i>, избор „Мале композиције великих мајстора“ избор лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д.Јенко, С. Христић, З.Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце А. Даргомижски, М. Глинкаи други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.

Обавезни минимум програма
– шест вокализа   – четири песме старих мајстора   – две песме класичара и романтичара   – две песме Српских и Словенских композитора
Јавни наступи
Обавезна два јавна наступа током школске године
Испитни програм
– две вокализе различитог карактера   – једна арија старог мајстора   – једна песма по слободном избору (класичара, романтичара Српског или Словенског композитора)
Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА СОЛО ПЕВАЊЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Певањем се активира велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, као и емоционални развој.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз певање.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно извођаштво. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештина у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

На сваком часу ученике треба упућивати на правилан став, правилно дисање и да правилно користе извођачки апарат.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоставној зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Током остваривања наставе и учења, наставник подстиче ученика пријатном радном атмосфером, уводећи га преко вежби дисања, лаганих техничких вежби, у умеће соло певања. Техничке вежбе су у почетном раду (нпр. секунде, терце, кварте, квинте, узлазно и силазно, разложени квинтакорд, навише и наниже), једноставне, при чему кроз рад педагог инсистира: на правилној импостацији, мекој али конкретној атаки на тон, чистој интонацији, правилној артикулацији вокала и консонаната, апођатури, легату. Развојем гласовних способности ученика наставник кроз рад примењује нове певачке технике (*portato*, *portamento*, *staccato*, *martelatto*).

У раду са учеником, наставник треба да обрати пажњу на став тела као и мимику лица ученика, благи озарен израз. Кроз различиту музичку литературу, наставник упознаје ученика са епохама, стилевима извођаштва, карактеристикама истих, при чему ученик напредује у свом школовању.

Код ученика треба развијати љубав и вештине заједничког музицирања, узајамног слушања и певања у дуету чиме се развија потреба за међусобним слушањем и сарадњом у заједничкој интерпретацији музичког дела.

Веома је важно постицати ученике на слушање уметничке музике кроз видео примере, одласком на концерте, у позориште. Дискусијом о одслушаним или изведеним делима развијају се критички ставови о сопственим и другим извођењима што је веома важно за даље напредовање.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима соло певања најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; – да се оријентише на клавијатури; – правилно седи за клавиром; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Положај за клавиром и поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Динамичке ознаке: пиано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: аданте, модерато, алегро и друге.. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остали знаци на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола тона. Музичка меморија. Самоконтрола звука и разумевање музичког облика. Полифонија – канон, имитација. Скале и трозвици Скале до четири повисилице и једне снизилице у размаку

		једне октаве, у четвртинама, у паралелном и супротном правцу од истог тона. Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положај и два обртаја трогласно у четвртинама. ЛИТЕРАТУРА – Једна од почетних школа за клавир – Томсон, Јела Кршић, Николајевић – Бајер: <i>Школа за клавир</i> – од вежбе 85 и даље – Диверноа: <i>Етиде оп. 76</i> – основне вежбе за клавир – Черни: <i>Оп. 599, Оп. 453 оп. 139</i>, I свеска – Гњесина: <i>Клавирска абецеда</i>, избор – Лешхорн: <i>Мелодичне етиде оп. 192</i>, избор – М. Лили Петровић <i>Школица за клавир</i> Ниво А и Ниво Б Обраде и аранжмани познатих мелодија и друге композиције примерене узрасту и способностима ученика.
Обавезни минимум програма – лествице и трозвуци по програму – тридесет композиција – вежбе, етиде и разни комади. Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотри 1. Једна лествица по избору; 2. Једна етида; 3. Две композиције различитог карактера.		

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; – осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – повезује прстореде групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички и музички захтеви: Повезивање прстореде група навише и наниже, развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. Скале и трозвуци Најмање 4 дурске и 2 молске скале у осминама у размаку две октаве, паралелно. Трозвуци, разложено и истовремено, у размаку две октаве – завршетак секстакордом. ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска читанка за други разред</i> Ханон за почетнике – Диверноа: <i>Op. 176</i> – Лемоан: <i>Дечије етиде оп. 37</i> – Ђњесина: <i>Мале етиде, I део</i> – Беренс: <i>Op. 70</i> – Черни: <i>Op. 139, 24 етиде</i>

- развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника;
- самостално, изражајно свира композиције напамет;
- развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

- М. Живковић: *Међумурје мало, Текла вода Карашица*
- Ј. С. Бах: *Мале композиције*, избор лакших
- Хендл: *Избор композиција у редакцији Јеле Кршић*
- Избор сонатина: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке, Кулау, Клементи. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине
- Збирка „*Наши композитори за младе пијанисте*”
- З. Христић: *Тачкице*
- Р. Петровић: *Игра, Циркус за мичиће, Украјинска игра*
- С. Хофман: *Две басне*
- Б. Предић: *Прича моје лутке*
- М. Тајчевић: *За мале*
- В. Миланковић: *Дечје приче, 25 мијатура* за I и II разред
- Избор лакших композиција (Просвета, Београд)
- Шуман: *Op. 68*
- Гречанинов: *Op. 99*
- Гедике: *Op. 36*
- Гурлит: *Op. 82*
- Раули: *Op. 36 и 37*
- Б. Барток: *За децу* – Клавирска музика за почетнике, Микрокосмос I, избор
- Мајкапар: *24 лаке композиције op. 16*
- Кабалевски: *Op. 30*
- Скот: *Кутија играчака*
- Друге композиције одговарајуће тежине.

Обавезни минимум програма

- лествице и акорди по програму;
- осам композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде);
- две полифоне композиције;
- једна цела сонатина и један до два става из различитих сонатина или варијације.

Јавни наступи

- обавезна два јавна наступа током школске године

Испитни програм:

1. Једна лествица по слободном избору;
2. Једна етида;
3. Две композиције по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – негује културу тона; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – свира једноставну пратњу на задату мелодију;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Техничке вежбе са ритмичким варијантама. Анализа музичких облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Техничке вежбе, скале и трозвучи Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију. Најмање 4 дурске скале (које нису рађене у II разреду) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно, као и у распону три октаве у осминским триолама, паралелно. Најмање 2 молске скале у распону две октаве, паралелно.

Хроматске скале у распону две октаве, паралелно.
Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено.
Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно.

ЛИТЕРАТУРА

- Јела Кршић: *Клавирска вежбанка*
- Лемоан: *Дечје етиде оп. 37*
- Черни: *Оп. 849*, избор
- Бертини: *25 етида оп. 100*, избор
- Диверноа *оп. 176*
- Гедике: *Оп. 32 и 47*, број 5, 6 и 8
- Лак: *Оп. 172*
- Друге етиде одговарајуће тежине.
- Ј. С. Бах: *Мале композиције*
- Ј. С. Бах: *Мали прелудијуми*
- Јела Кршић: *Клавирска вежбанка*, избор
- Хендл: *Избор композиција*, у редакцији Јеле Кршић
- Друге композиције одговарајуће тежине.
- Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине.
- Гњесина: *Тема и шест малих варијација*
- Кабалевски оп. 51: *Варијације Еф-дур*
- Сорокин: *Тама са варијацијама а-мол*
- Кулау: *Варијације Ге-дур*
- Кршић и Шишмановић: *Збирка Наши композитори за младе пијанисте*
- Логар, Рајичић и Илић: *За мале клавиристе*
- Рајичић: *Дечја збирка*, избор
- Тајчевић: *Дјеци и I мала свита*
- Душан Радић: *Рондино*
- Р. Мац: *Стара ура игра полку*
- Чајковски: *Албум за младе*, оп. 39, избор
- Шуман: *Албум за младе*, оп. 68, избор

	– Б. Барток: <i>Деци, Микрокосос II</i> – Гречанинов: <i>Дечја књига оп. 98</i> – О. Шин: <i>Од јутра до сумрака</i> – Шите: <i>Из веселог дечјег доба</i>, избор – Хајдн: <i>Мале игре</i>, избор – Моцарт: <i>14 дечјих композиција</i> – Скот: <i>Животиње</i>, избор – Сарауер: <i>Слике из дечјег доба</i> – Хачатуријан: <i>Андантино</i> – Лутославски: <i>12 малих комада</i> – Мајкапар оп. 33: <i>Минијатуре</i> – Вилалобос: <i>Изабрани лаки комади</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка</i>, избор – Раули: <i>19 малих комада</i>, избор – Поцоли: <i>Мали комади</i>
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација;	
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године	
Програм смотри: 1. Једна лествица по слободном избору; 2. Једна етида; 3. Једна полифона композиција; 4. Један став сонатине; 5. Једна композиција по слободном избору.	

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

33 часа

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Читање с листа лаких композиција. Скале и трозвучи Дурске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Молске скале кроз четири октаве у осминама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.

ЛИТЕРАТУРА

- Черни: *Оп. 849 избор етида*
- Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких про-
блема I и II свеска
- Беренс: *Оп. 61*, избор
- Лешхорн: *Оп. 38I* избор
- Друге етиде одговарајуће тежине.
- Ј. С. Бах: *Мали прелудијуми*
- избор
- Хендл: Избог композиција, у редакцији Јеле Кршић
- Друге композиције одговарајуће тежине.
- Хајдн Сонатине (редакција Кршић и Шишмановић)
- Друге сонатине или сонате одговарајуће тежине.
- С. Рајичић: *Мала свита*
- Славенски: *Игре и песме са Балкана I и II свеска*, избор лакших
- В. Мокрањац: *Мала свита*
- Кршић и Шишмановић: Наши композитори за младе пијанисте
- Друга дела одговарајуће тежине.
- Менделсон: *Песме без речи*, избор
- Григ: *Лирски комади*, избор
- Прокофјев: *Музика за децу*
- Дебиси: *Мали црнац*
- Дусик: *Матине*
- Мартину: *Лутке*, избор лакших
- Душкин: *Краљ вилењака, Ваиар*
- Чимароза: *Сонате*, избор
- Кабалевски: *Оп. 27*
- Лутославски: *Народне мелодије*
- Б. Барток: *За децу*, Микрокосмос III и IV свеска
- Пинтарић и Станковић: *Композиције за клавир*, избор
- Аранжмани и обраде разних познатих мелодија за клавир

Обавезни минимум програма

- лествице и акорди по програму;
- 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде);
- две полифоне композиције;
- два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација; – једна композиција домаћег аутора.

Јавни наступи

- – обавезна два јавна наступа током школске године

Испитни програм (на крају школске године):

1. Једна етида;
2. Једна полифона композиција;
3. Један став сонатине;
4. Једна композиција по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА УПОРЕДНИ КЛАВИР

I. УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Свирањем се активира велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, као и емоционални развој.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно извођаштво. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоструко зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичком мишљењу које ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Наставник има могућност да по слободном избору, одабере и композиције за извођење које нису наведене у програму водећи рачуна о примерености наставним садржајима, учениковим техничким могућностима и музичким интересовањима, естетским захтевима и исходима.

Ученике треба стимулисати да читају нотни запис клавирске деонице коју изводе клавирски корепетитори како би се што боље упознали са садржајем клавирске пратње за главни предмет – соло певање. Веома је корисно ученике ставити у позицију корепетитора и при томе водити рачуна о да то буде по тежини пратња коју је реално испратити.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. Битно је на почетку школске године јасно поставити критеријуме оцењивања и упознати ученика са истим. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учесће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **СОЛФЕЂО (четворогодишње школовање)**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрет; – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна и чита ноте у виолинском и бас кључу; – изводи и записује: нотна трајања: целу, половину с тачком, половину, четвртину, осмину ноте; – препозна и употреби предзнаке: повисилицу, снизилицу и разрешилицу; – препозна и својим речима објасни појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – употреби солмизацију и музичку абецеду; – опише својим речима шта је лествица, тетрахорд, ступњеви и главни ступњеви; – употреби знаке за понављање, prima i seconda volta, D.C.al fine, корона; – примени основне динамичке ознаке	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	Нотни систем: од велике октаве до треће октаве у зависности од врсте инструмента. Нотне вредности и одговарајуће паузе. Хроматски знаци: повисилице, снизилице и разрешилице. Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах. Именовање нота солмизацијом и музичком абецедом. Лествични појмови. Термини и појмови, без дефиниција, у оквиру садржаја програма. Основне ознаке за динамику (forte, piano, mezzoforte, mezzopiano; crescendo i decrescendo). Основне ознаке за темпо (lento, andante, moderato, allegro, vivo). Основне ознаке за артикулацију (legato, staccato, tenuto) и фразирање.

(јако, тихо, умерено јако, умерено тихо, поступно појачавање и стишавање); – примени основне ознаке за темпо: спор, умерен и брзи; – примени најчешће начине извођења музичког дела (повезано, кратко и издржано) и музичке целине; – пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере; – звучно препозна дур и мол; – пева: лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту, тоничну терцу и вођицу и тонични трозвук; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – чује и препозна главне ступњеве; – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише напамет научене песме; – запише мелодијске диктате по двотактима; – запише ритам у мелодијском примеру; – препозна врсту такта у певаним песмама са текстом; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица ; – смишља мелодију или ритам на текст бројалице или дечије песмице;	МЕЛОДИКА	Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред (С, F и G дур а, е, d мол). Звучна слика дурског и молског тонског рода. Функционални односи у тоналитету. Поставка штима. Функције главних ступњева. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у обрађеним тоналитетима. - Природни, хармонски и мелодијски мол. Развој музикалности.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Аутодиктат. Писмени мелодијски диктат. Записивање ритмичке окоснице. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрахорда. Опажање метра.

– пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изводи двочетвртински; трочетвртински и четворочетвртински такт; – препозна и изводи двоосмински, троосмински; – препозна и изводи такт шестосмина са основном поделом јединице; бројања и без лукова и паузи; – изводи бројалице; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – осећа ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – изводи четвртине; осмине, лукове и одговарајуће паузе; – препозна и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – препозна и изводи основне фигуре; – приказује ритам кроз покрет; – изводи знакове за продужавање трајања; тона: тачка, лук, корона; – чита ритам солмизацијом;	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	РИТАМ	Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4, 2/8, 3/8. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8. Начини извођења ритма. Ритам у примерима од звука ка слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента. Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на две јединице бројања. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.

1. Равномерно и ритмичко читање нота.
2. Препознавање лествице и лествичних елемената у мелодијском примеру.
3. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима.

Кључни појмови садржаја: мелодија, ритам, покрет, импровизација, меморија, музички бонтон.

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
— слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрете; — изражава утиске о слушаном делу цртањем; — препозна елементе музичке писмености кроз примере за слушање; — пева и препозна скок у тонику, доминанту, субдоминанту и вођицу; — пева по слуху мелодијске примере солмизацијом и песмице у молу; — звучно препозна мол; — пева штимове обрађених дурских и молских лествица; — пева и препозна лествично и терцно кретање, тонични трозвук; — пева и препозна три врсте мола; — препозна и именује главне ступњеве; — изражајно пева мелодије различитог жанра и карактера; — опажа и пева тонове и мотиве; — запише ритам у мелодијском примеру; — запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; — запише мелодијске диктате;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	МЕЛОДИКА	Утврђивање пређеног градива. Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (D дур, h мол, Вдур, g мол, А дур, fis mol). Звучна слика молског тонског рода. Поставка штима. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у пређеним тоналитетима. Природни, хармонски и мелодијски мол. Функције главних ступњева. Развој музикалности.

– запише напамет научене песме; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд; – опажа и пева мале и велике терце и чисту квинту; – опажа и пева дурски, молски и хармонски тетракорд; – препозна врсту такта у песмама са текстом и у примерима из литературе; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију или ритам на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице; – изводи основне фигуре такта 6/8 уз певање одговарајућих песмица; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – изводи бројалице; – приказује ритам кроз покрет и игру; – равномерно чита ноте у виолинском, бас кључу у једном и два линијска система; – визуелно сагледава и изводи као целину: основне фигуре; четвороделне поделе и пунктирану и обрнуто пунктирану фигуру на ритмичкој јединици; – препозна и чита лукове, паузе, узмах и предтакт; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетракорде; – запише и препозна интервале до квинте као и дурски и молски	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат. Аутодиктат. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетракорда. Опажање метра.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.
	РИТАМ	Обнављање пређених врста тактова и обрада такта: 4/8 и 2/2. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8 са луковима и паузама. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима од звука ка слици. Покрет у функцији ритма.

квинтакорд на основним тоновима; — објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве, вођицу, тонични трозвук, интервале.		Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента. Четвороделна подела јединице бројања. Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на ритмичкој јединици. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Записивање и препознавање обрађених лествица и тетракорада. Интервали до квинте (мали, велики и чисти) и дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве, вођицу, тонични трозвук, интервали).
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Испитни програм: 1. Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера. 2. Мелодијски пример (а, е или d mol) уз анализу: лествица, тетракорди, интервали, дурски и молски квинтакорд. 3. Ритмичко читање у четвртинском такту у оквиру пређеног градива.		

Кључни појмови садржаја: Слушање, мелодија, ритам, покрет, игра, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
— пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; — пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова као и примере из инструменталне литературе; — пева штимове обрађених дурских и молских лествица; — звучно препозна дурски и молски тонски род; — пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол; — пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима;	МЕЛОДИКА	Обнављање градива (све области). Функционални односи у тоналитету. Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за трећи разред (Es dur и c mol, E dur , cis mol As duru и f mol). Штимови. Једноставни примери по слуху и солмизацијом, као и мелодијски примери који садрже у себи мутацију. Звучна поставка модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Развој музикалности. Двогласни примери. Композиције са клавирском пратњом.
— пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; — пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом;	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање и интонирање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима.

— опажа и пева и записује : тонове, групе тонова и мотиве; — запише мелодијске диктате; — запише ритам у мелодијском примеру; — опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; — опажа и пева доминантни септакорд; — опажа и пева интервале до октаве; — мења и допуњава мелодију и ритам научених песама; — смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодијски пример; — примени потребна знања и вештине уз игру; — препознаје елементе пређеног градива кроз примере за слушање; — својим речима изражава утиске о слушаном делу; — изводи сложену поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза; — изводи ритмичке фигуре сичилијану и тирану; — изводи такт 9/8 и 12/8; — пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; — изводи ритам уз куцање или тактирање или		Записивање ритмичке окоснице. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање доминантног септакорда. Опажање и интонирање интервала до октаве обрађених кроз песме и примере из литературе.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова и осминских пауза. Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана. Информативно упознавање врста такта 9/8 и 12/8. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Начини извођења ритма. Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Ритам кроз песме различитих жанрова. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion,...). Равномерно читање уз повећање брзине читања и обележен темпо. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.

мануелном техником; – доживљава ритам кроз покрет; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – ритмички прочита триолу у четвороделној подели јединице бројања; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетра хорде; – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна квинтакорде са обртајима у обрађеним тоналитетима; – запише и препозна доминантни и умањени септакорд; – објасни ознаке за различите врсте темпа и карактера; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту.	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Лествице и тетра хорди. Интервали до октаве (чисти, велики и мали интервали). Дурски и молски квинтакорд са обртајима и прекомерни и умањени квинтакорд. Доминантни и умањени септакорда. Ознаке за темпо и карактер: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту
Програм смотре: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. 2. Тест из теорије (лествице, предзнаци, тетра хорди, имена и врста интервала до октаве, дурски и молски квинтакорд са обртајима, доминантни и умањени септакорд). Усмени део: 1. Мелодијски пример. 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено садржаји из II и III разреда).		

Кључни појмови садржаја: функције, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
— пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе; — пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; — пева и опажа штимове обрађених дурских и молских лествица; — пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; — пева мелодијске примере различитих жанрова са модулацијом; — пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; — пева народне песме са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; — пева српске песме и песме других националности; — пева двогласне примере и каноне (у пари или групи) и композиције са клавирском пратњом;	МЕЛОДИКА	Обнављање градива из свих области. Нови тоналитети: H dur, Des- dur и b-mol. Остали тоналитети са 5, 6 и 7 предзнака - информативно (да осете боју тоналитета). Функционални односи у тоналитету. Штимови. Мутација. Модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Неговање музичке традиције. Развој музикалности. Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Записивање ритмичке окоснице. Транспоновање мотива. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима. Опажање и интонирање интервала до октаве (велики, мали и чисти) и опажање прекомерне кварте и умањене квинте. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима.

– запише ритам у мелодијском примеру; – пева научен мотив у другом тоналитету; – запише мелодијске диктате; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; – препозна доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодијски пример; – примени потребна знања и вештине уз игру; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – доживљава ритам кроз покрет; – ритмички чита етиде инструменталног		Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет. Опажање доминантног септакорда са обртајима и умањеног септакорда.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Сложена подела и ритмичке фигуре троделног ритма. Начини извођења ритма. Ритам у примерима - од звука ка слици. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion). Ритмичко читање етида инструменталног типа из градива IV разреда уз примену оба кључа.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Пређено градиво из теорије музике.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.

типа из градива IV разреда; – разуме и објасни музичке појмове; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту;		
Испитни програм: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример - тоналитети до четири предзнака (са скретницама и пролазницама). 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређени ритмички садржаји).		

Кључни појмови садржаја: функционалност, метар, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ СОЛФЕЂО

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји солфеђа су усмерени ка стицању интонативних и ритмичких знања и вештина ученика са циљем да сагледава нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник солфеђа својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад можданих функција и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. Позитиван ефекат музике: опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Солфеђо се састоји из неколико области - тема: слушање музике, мелодика, опажање - интонирање - диктати, музичко стваралаштво, ритам, теорија музике и музички бонтон.

Наведене области су међусобно повезане иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда. Такмичења нису циљ предмета солфеђо него развијање љубави према музици и освешћивање и примењивање стечених знања на настави инструмента.

Слушање музике

Активним слушањем музике ученици анализирају музику, опажају елементе и облике уметничког дела, разликују извођаче и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају.

Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик - сличност и различитост делова у композицији.

Утемељен став о музици изграђује се подстицањем критичког мишљења, разговором и дискусијом. Такав приступ знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Преношењем мисли, осећања и ставова обликују се креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком. На тај начин негује се квалитетна музичка публика.

Мелодика

Мелодика је област којом се развија и унапређује способност вокалног и инструменталног репродуковања мелодијско-ритмичког садржаја на основу музичког слуха. Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду на чистој интонацији кроз разне музичке моделе, вокализе, допуњалке, мелодијске примере. Певају се мелодијски мотиви, песме са текстом и примери из

литературе, мелодије различитих жанрова, ауторске и народне композиције, као и композиције различитих националности.

Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности изражајним извођењем примера поштујући ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, агогику и фразурање. Примери се обрађују по слуху, у почетним разредима, или из нотног текста, наравно, уз помоћ наставника, и певањем солмизационим слоговима уз ритмичку пулсацију.

Припрема тоналитета, у почетним разредима, изводи се учењем песама по слуху, прво са текстом, а потом солмизацијом, опажањем тонова, сличних кретању мелодије у песми, приказивањем и теоријским тумачењем музичких појмова.

Поставка подразумева обнављање научених песама, утврђивње лествице абecedним изговором, певање тоничног трозвука и каденце, препознавање мотива, певање инструктивних вежби и лакших примера из литературе и савладавањем канона и двогласа. Обнављање тоналитета одвија се у оквиру опажања тонова а касније интервала и акорада из каденци, певањем тежих примера из литературе и двогласних примера. Тада се утврђују тежи скокови. Лествице са много предзнака савладавају се певањем лествица и каденци и илуструју примерима из литературе, дакле, само информативно. Активно музицирање је најбољи пут ка развоју музикалности и љубави према музици.

Опажање-интонирање-диктати

Опажање појединачних тонова основа је памћења звука сваког ступња у лествици, чиме се поставља функционалност ступњева. Потребно је почети са опажањем неколико тонова, најбоље три, тонови тоничног трозвука као најстабилнија функција, и то у једној до две октаве (мала и прва). Постепено се брзина свираних тонова повећава и шири обим, с тим да се идентификовани тонови певају солмизацијом када се изводе у гласовном регистру, а изговарају или записују када се примењује већи обим. Овоме треба додати препознавање интервала као два одвојено одсвирана тона као и препознавање два симултано одсвирана тона, која ученици прво препознају певањем, а потом утврђују који је интервал (у зависности од програма одређеног разреда).

Усмене диктате ученици изводе групно и појединачно. Певањем одслушаног мотива ученици развијају меморију, а она се даље усавршава техником рада на аутодиктату (записивање научене песме или певање мелодијског примера и његовог записивања, а потом брисања - прво делова, а затим и примера у целости).

Интонирање тонова, интервала и акорада треба што више везивати за тоналитет, односно лествицу која се тада обрађује у мелодици. Интонирање и опажање акорада, дакле, има за ослонац каденцу, као и однос трозвука на главним ступњевима.

Диктати као резултат постављених звучних представа су пожељни на сваком часу. Писмене диктате не могу да раде ученици који нису вежбали писање нота и преписивали вежбе из уџбеника и на тај начин савладали читко и брзо писање и правилну ортографију. Ритмички диктати и записивање појединачних тонских висина претходе свакој појави мелодијско-ритмичких диктата.

Музичко стваралаштво

У основи музичког стваралаштва лежи продуктивно музичко размишљање које се разликује од репродуктивног, наиме, оно не понавља готове узор, већ слободним комбиновањем ствара нове и логично осмишљене музичке садржаје.

Музичким стваралаштвом, ученици се у настави могу бавити мењањем мелодијских примера као и познатих песама, преобликовањем мелодије варирањем, експресивним обликовањем (променом динамике, артикулације и темпа) или креирањем песама и бројалица на задати текст чиме стварају нове једноставне, јединствене креативне мелодије. Осим тога, ученици могу импровизовати и на различитим мелодијским инструментима или на удараљкама (Орфов инструментариј или ручно израђеним инструментима). Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким

стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност како ученика тако и наставника.

Дидактичко-музичке игре

Музичке игре идеално су средство спонтаног усвајања знања и вештина. Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. У настави солфеђа користе се музичке игре, а оне доприносе свестраном развоју личности, развоју музичких, али и моторичких способности деце.

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица. Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

Ритам

Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Ове поставке, као и у мелодици, прати коришћење одговарајућих примера песама са текстом или из литературе. Наставник својим извођењем поставља звучне представе (фигуре, врсте), а ученици уче примере као ритмичке моделе и користе их као трансфер у даљим ритмичким искуствима. Поставка се одвија на следећи начин: препознавањем мотива, извођењем кратких мелодијских мотива са новим градивом, мануелним извођењем ритма, правилним акцентовањем, испитивањем наученог градива, самосталним извођењем нових задатака са сличним садржајем, записивањем ритмичке окоснице и читањем примера из вокалне и инструменталне литературе. На такмичењима би требало обратити пажњу да примери буду на нивоу инструменталних композиција како ритмичко извиђење не би само себи постало циљ.

Опажање врста такта континуирано прати рад на ритму кроз слушање музике, музичку пратњу наставника, извођење и кроз покрет.

Пре рада на ритмичком читању, али и касније, користи се читање у једнаком трајању исписаних нота, са или без обележене метричке врсте. Равномерним читањем ученици савладавају континуирано праћење нотног текста са обележеним темпом, а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају (без враћања код учињене грешке!). Код постављања четвороделне поделе са паузама на јединици бројања и лукова треба почети од најједноставнијих фигура које садрже примери из инструменталне литературе.

Домаћи задаци треба да садрже: преписивање нота, вежбе из ортографије, утврђивање научених ритмичких етида, вежбе равномерног читања, утврђивање добро научених примера уз поставку мелодике и ритма (песме са текстом и примери из литературе), евентуално, утврђивање оних мелодијских вежби које су обрађене на часу.

Посебно је потребно истаћи важност савладавања ритма и ритмичких фигура кроз покрет. Ученик изражава свој доживљај музике и прати покретом песме и композиције: тапшањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем,...те при том опажа и усваја елементе ритма.

Теорија музике

Теорија музике у контексту наставе солфеђа представља усвајање знања која омогућавају разумевање нотног текста. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као

саставни део музике, требало би је искључиво радити кроз озвучавање ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу.

Музичка писменост

Музичка писменост подразумева савладавање основних елемената и појмова у музици: нотног писма, кључева, нотних вредности, лествица, итд. Она се поставља на почетку као основа ради касније надоградње. Потребно је да ученик уме својим речима да објасни значење музичких појмова и дефиниција, тј. да учи с разумевањем.

Музички бонтон

Наставник је у обавези да васпитно делује на ученика упућујући га на правила понашања-музички бонтон, при слушању и извођењу музике. Потребно је да подстиче ученика да пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице, као и музичког дела, али и да се адекватно понаша на концертима и јавним наступима.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима солфеђа најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за потенцијалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља.

Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **ТЕОРИЈА МУЗИКЕ**

ЦИЉ учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описмењавање и спознају елемената музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Четврти**Годишњи фонд часова **33 часа**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. Основни украси и фигуре (информативно); – запише и препозна лествице, лествичне интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету; – запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне); – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима; – правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима;	ПОЈМОВИ	Музички појмови и термини.
	ТОНАЛИТЕТИ	Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету.
	ИНТЕРВАЛИ	Трозвучи: обнављање консонантних квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд.
	АКОРДИ	Четворозвучи: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.
	ОРТОГРАФИЈА	Правилно писање.
Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: Тест: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.		

Кључни појмови садржаја: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји теорије музике су повезани са садржајима наставе солфеђа и усмерени су ка стицању музичких знања и вештина ученика са циљем да кроз теоретску анализу ученици сагледавају нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута за групу) рад треба ефикасно организовати.

Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Теорија музике је посебан предмет у завршним разредима основног музичког образовања. Од првог до последњег разреда основног музичког образовања теорија музике прати сваку поставку и обраду методске јединице, како у мелодици и ритму, тако и у опажању, интонирању и диктатима.

У почетним разредима тежиште рада је на описмењавању ученика у оквиру домаћих задатака у виду преписивања примера из уџбеника и именовања исписаних нота и нотних записа, где је заправо циљ у овладавању нотним писмом у виолинском и бас кључу и савладавању нотних трајања и пауза као и врсте такта. Ова елементарна врста музичке писмености ће сужити као основно средство за даљу надоградњу знања из теорије музике.

Основне појмове наставник објашњава примерено узрасту ученика. Потребно је да ученици не уче напамет музичке: појмове, елементе и дефиниције, него да умеју својим речима да их објасне, покажу или одсвирају на инструменту. Сви музички елементи који се посебно и постепено савладавају, међусобно су повезани и чине нераскидиву, свеобухватну целину музике.

Теорија музике која је у чврстој вези са наставом солфеђа представља усвајање знања која кроз анализу омогућавају тумачење и дубље разумевање нотног текста и музике. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као **саставни део музике**, требало би је искључиво радити кроз **озвучавање** ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу. Такав приступ теорији музике доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Утврђивање и проверу знања из теорије музике треба спроводити усменим и писменим путем, на разнолик и интересантан начин кроз: квизове, укрштене речи, дидактичке игре, тестове ...

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица. Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима теорије музике најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, да би функционални задаци имали приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и тумачењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оценивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за евентуалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ХОР / ОРКЕСТАР / КАМЕРНА МУЗИКА**Назив предмета**   **ХОР**

Циљ   **Циљ** учења предмета Хор је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и музици кроз музичко искуство којим се подстиче развијање осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред   **II циклус****Годишњи фонд часова**   **70/66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; – користи правилну и јасну дикцију и примењује правилан начин певања; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; – прати диригента и пева усаглашено са осталим ученицима; – одговарајућим певањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; – интонира чисто у току извођења; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко певање; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Хор и карактеристике певања у хору. Правилан начин певања-држање тела и дисање. Дикција- значај правилне и јасне дикције, изговарање брзалица и бројалица. Хармонски слух – развој. Комуникација са диригентом. Интонација - значај чисте интонације и начини постизања. Композиције различитог карактера. Музички бонтон. Слушање дела помоћу доступних носиоца звука. Музички бонтон.
Обавезни минимум програма: једна народна песма, једна уметничка композиција, једна трогласна композиција		
Јавни наступи: јавни часови у школи, концерт поводом Дана школе, различита домаћа и међународна такмичења, сарадња са локалном заједницом		

Кључни појмови садржаја: тон, певање, слушање, интонација, музички бонтон

Назив предмета **ОРКЕСТАР**

Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије интересовање и љубав према музици и заједничком свирању, кроз музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **II циклус**Годишњи фонд часова **70/66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – прати диригента; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима оркестра кроз музику; – усагласи сопствено извођење са потребама групног; – свирањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко свирање; – коригује интонацију у току свирања; – самостално вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања у оквиру оркестра; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике свирања у оркестру. Оркестар – врсте, карактеристике и организација (гудачки, хармоникашки, тамбурашки...). Оркестарски звук - начин добијања. Развој хармонског слуха. Сарадња и комуникација на релацији диригент - вођа деонице - пар за пултом. Носиоци звука – начин и значај коришћења. Музички бонтон.
Минимум програма: 3 краћа дела или једно дело у више ставова, по избору диригента.		
Јавни наступи: на јавним часовима у школи, Републичко такмичење, наступи у оквиру локалне заједнице, концерт поводом Дана школе, различита такмичења.		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање, заједничко свирање, музички бонтон

Назив предмета **КАМЕРНА МУЗИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Камерне музике је да код ученика развије интересовање и љубав према камерном музицирању и музици кроз заједничко музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **II циклус**

Годишњи фонд **70/66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– усагласи индивидуално свирање са групним свирањем; – усагласи интонацију са осталим члановима камерног састава; – усагласи артикулацију са осталим члановима камерног састава; – усагласи динамичке ознаке са осталим члановима састава; – дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – покаже спремност за тимски рад; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Камерна музика – развој и врсте ансамбла. Специфичности свирања у камерном саставу. Вежбе за интонацију и артикулацију. Припремање ученика за јавне наступе. Музички бонтон. ЛИТЕРАТУРА Избор композиције за различите камерне саставе писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава.

Обавезни минимум програма: три комада из различитих стилских епоха или различитог карактера

Јавни наступи: минимум један јавни наступ камерног ансамбла у току школске године

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, групно музицирање, музичка фраза, музички бонтон

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ОРКЕСТАР/ХОР/КАМЕРНА МУЗИКА

I. УВОДНИ ДЕО

Певање и свирање у оркестру, хору и камерном ансамблу је од непроцењиве важности јер развија не само музичке способности већ има функцију социјалне кохезије. Оно развија способност ученика да комуницирају са другима кроз међусобно слушање, извођење и стварање музике и да изражавају своје мисли и осећања кроз музику.

Образовни циљ ових предмета обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних и инструменталних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно извођење.

Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, савладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика, односно очекиване резултате у реализацији музичких садржаја. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. Годишњим планом се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима, а у складу са годишњим фондом часова. Оперативни план подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима). Усмерење часа у односу на ток и фокус у многостави зависи од припремљености ученика за час. У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Оркестар, хор и камерна музика обухвата ученике четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе и трећег и четвртог разреда четворогодишње школе. Изузетно, овим саставима могуће је прикључити и ученике трећег разреда шестогодишње школе, уколико ученик жели и може да прати наставни план и програм ради стицања искуства у групном певању или свирању. Овом ученику учешће у групном музицирању представља слободну активност која као таква не подлеже оцењивању.

Школа може у односу на своје капацитете у погледу заступљености инструменталних група и у односу на ученичке капацитете да формира гудачки, дувачки оркестар, оркестар хармоника, гитара, флаута, тамбура и сл.

Сви ученици који нису обухваћени радом оркестра у обавези су да похађају наставу хора. Настава камерне музике се планира и реализује у оквиру Школског програма рада. Камерни састав има најмање три члана.

Ученици који имају посебна интересовања, капацитет и жељу могу бити истовремено обухваћени и радом оркестра/хора као и учешћем у раду камерног ансамбла.

Процес учења базира се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика, чак и када нису истог разреда и узраста, а подстицајне су и прихватљиве, како би се код ученика развила позитивна мотивација за рад. Ради бољег и бржег савладавања програма пожељно је да наставници солфеђа на својим часовима прочитају деонице које се изводе на настави хора, а наставници инструмента, на часовима главног предмета прочитају деонице које се изводе на настави оркестра.

Рад са оркестром обухвата: усклађивање прстореда, штрихова, као и интонативно и ритмичко усклађивање, фразирање, динамичку обраду, уједначавање боје инструмената.

Рад са хором садржи: вежбе правилног седења, дисања, вокализе за уједначавање боје, увежбавање деоница, певање канона, певање једногласних, двогласних и трогласних композиција са пратњом и а капела. Такође, рад са хором обухвата интонативно и ритмичко усклађивање, фразирање и динамичку обраду. Важно је увек обратити пажњу на дикцију и разумевање садржаја.

Литературу за камерну музику чини избор композиција које су писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава, нарочито ако су чланови ансамбла различитог узраста и разреда. Програм треба да буде занимљив, прихватљив и пријемчив ученицима, како би се подржала и развила љубав према овој врсти музике. У оквиру камерне музике наставник је у обавези да спреми: две композиције из периода барока или једно дело из периода преткласицизма, класицизма, романтизма и савремене музике, или три комада из различитих стилских епоха

Као што музика утиче на здравље (психолошки, социолошки, емоционални аспект) тако и свирање у оркестру/хору/камерном саставу у великој мери доприноси смањењу стреса и агресивности. Ученици који учествују у раду оркестра/хора/камерне показују боље резултате у учењу и социјалним вештинама.

У процесу рада врло је корисно преслушавање снимака сопствених наступа као и слушање различитих извођења на доступним носиоцима звука. На тај начин потребно је иницирати разговор са ученицима подстичући их на активно слушање, анализу као и сопствено критичко мишљење.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима оркестра/хора/камерне музике најбитније је развијање музичких способности и жеље за успехом и радом у групном музицирању. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру ових активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности, подршке и задовољства заједничким успехом.

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

У Школи се не изучавају изборни предмети (нису верификовани планови и програми наставе и учења за одсек за рану музику и одсек за цез музику).

ПРОГРАМИ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА / КЛАСАМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

У основној музичкој школи настава је организована у оквиру класа.

Класу чине сви ученици који похађају наставу код истог наставника главног предмета.

Специфичне активности које се реализују у оквиру класе:

1. Интерни/јавни часови класе

Одржавају се најмање једном у току сваког класификационог периода у присуству родитеља ученика, са циљем праћења и сагледавања квалитета образовних постигнућа и напретка ученика.

2. Јавни часови више класа

Одржавају се у складу са исказаним потребама и интересовањима ученика, а ради унапређивања међусобне сарадње ученика и наставника различитих класа (истог или различитог главног предмета). Јавни часови одржавају се у присуству родитеља ученика, са циљем праћења и сагледавања квалитета образовних постигнућа и напретка ученика.

3. Сарадња са класама наставника истог предмета из других школа

Ова сарадња одвија се између класа наставника истог предмета из других школа, под покровитељством Заједнице музичких и балетских школа Србије, са циљем размене искустава између ученика и наставника школа учесница.

4. Остале активности у складу са исказаним потребама и интересовањима ученика.

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Поред редовне наставе у Школи се реализују допунска и додатна настава у свим разредима. Додатна настава намењена је надареним ученицима и њиховој припреми за такмичења, као и ученицима који желе да прошире своје знање, док се допунска настава организује за ученике који не успевају да савладају захтеве програма образовања и васпитања, а у циљу пружања додатне подршке овим ученицима.

Допунска и додатна настава се организују на основу процене стања и потреба.

Допунска настава се организује за ученике којима је потребна помоћ у савладавању програма образовања и васпитања и учењу - са једним часом недељно, односно са 35 часова годишње.

Организовање допунске наставе предлажу стручна већа предмета на почетку школске године.

Праћење ефеката допунског рада врши се континуирано, а евидентира у дневницима образовно-васпитног рада (есДневник).

Планирање садржаја и реализације овог вида образовно - васпитног рада врши предметни наставник у сарадњи са стручним већем и ПП службом.

Додатна настава се организује за ученике са посебним способностима, склоностима и интересовања за поједине предмете у трајању од једног часа недељно, односно са 35 часова годишње.

Организовање додатне наставе предлажу стручна већа предмета на почетку школске године.

Праћење ефеката додатног рада врши се континуирано, а евидентира у дневницима образовно-васпитног рада (есДневник).

Планирање садржаја и реализације овог вида образовно - васпитног рада врши предметни наставник у сарадњи са стручним већем и ПП службом.

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културна и јавна делатност Школе најуже је повезана са њеном образовно-васпитном улогом и чине је:

- организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата;
- организовање концерата гостујућих музичких уметника;
- организовање концерата наставника;
- активности везане за организовање учешћа ученичка на домаћим и међународним музичким такмичењима (за солисте, оркестар, хор, и камерне ансамбле), смотрама, фестивалима и сличним манифестацијама, као и за самостално организовање оваквих манифестација;
- организовање концертних размена, гостовања и сличних манифестација на нивоу појединих одсека и на нивоу школе;
- организовање мајсторских курсева истакнутих музичких педагога и извођача;
- организовање студијских путовања;
- организовање концертних предавања, семинара, трибина, саветовања и сличних скупова, везаних за музичку педагошко-извођачку проблематику;
- организовање медијске промоције школе путем електронских и писаних медија, путем званичне интернет, инстаграм и фејсбук странице школе и јутјуб канала школе;
- успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностраним образовним институцијама и институцијама културе.

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ

У ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд се не остварује програм школског спорта.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

У одговору на насиље, злостављање и занемаривање Основна музичка школа „Владимир Ђорђевић“ Београд (даље: Школа) дужна је да спроводи превентивне и интервентне активности, процењује ризике, обезбеди заштиту од насиља, злостављања и занемаривања и прати ефекте предузетих мера и активности. Школа је дужна да развија отпорност за ефикасно реаговање на кризне догађаје, процедуре поступања када се догоди кризни догађај, као и начине праћења и ефекте предузетих мера и активности.

Конвенцијом о правима детета Уједињених нација, Република Србија се обавезала да обезбеди остваривање свих права детета, посебно оних која се односе на заштиту од свих облика дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, потпуну информисаност, као и право на правично поступање, заштиту приватности, као и да детету које је било изложено насиљу обезбеди подршку за физички и психички опоравак и социјалну реинтеграцију.

Законом о основама система образовања и васпитања прописано је да делатност предшколског васпитања и образовања, као и основног и средњег образовања и васпитања заснована на принципима поштовања права детета и ученика. Законом о основама система образовања и васпитања прописане су забране свих видова дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. Ради спровођења ове обавезе Министарство просвете је донело Правилник о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (даље: Правилник о Протоколу), („Службени гласник РС“, број 11/24 од 14. фебруара 2024. године).

У примени Правилника о Протоколу Школа је дужна да обезбеди:

- услове за безбедно и подстицајно одрастање и развој детета и ученика;

- заштиту од свих облика дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију ученика који је извршио, односно био изложен насиљу, злостављању или занемаривању;
- право на правично поступање;
- заштиту приватности.

У свим поступцима који се тичу детета приоритетни принцип поступања је најбољи интерес детета.

ОПШТИ ЦИЉ ПРОГРАМА

Општи циљ програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања је унапређење квалитета живота деце/ученика применом:

- **Мера превенције** којима се у Школи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације;

- **Мера интервенције** – примена процедура и поступака у Школи којима се зауставља насиље, злостављање и занемаривање, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

ОБЛИЦИ НАСИЉА И ЗЛОСТАВЉАЊА

Појам **насиље** тумачи се као сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог (насиље запосленог према детету, ученику, другом запосленом, родитељу /другом законском заступнику; ученика према другом детету, ученику или запосленом; родитеља према свом детету, другом детету и ученику, запосленом, као и према трећем лицу). Насиље и злостављање може да се јави као физичко, психичко (емоционално), социјално и дигитално.

Физичко насиље је понашање које доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање деце или ученика од стране запослених или других одраслих особа.

Психичко насиље је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује дете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активност, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Дигитално насиље је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу угрожавање достојанства личности и остварује се слањем порука, видео записа, електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб сајта (web site), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и објављивањем садржаја или поверљивих личних података без сагласности (информација, слика, видео снимака и сл.).

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз: **злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета и ученика, породично насиље и др.**

У Републици Србији реализује се Стратегија превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава за период од 2017. до 2022. године („Сл. гласник РС“, бр.77/2017) којом се обезбеђује свеобухватан и континуиран одговор друштва на **трговину људима**. Трговина људима представља најгрубље кршење људских права и једно од најтежих кривичних дела. Систем образовања и васпитања има задатак да обезбеди сигурно и подстицајно окружење за одрастање и развој ученика, као и заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања. Трговина људима један је од најсложенијих и најтежих облика насиља којима деца, односно ученици и млади могу да буду изложени. Школа је у обавези да препозна и прати факторе рањивости и слабе индикаторе који могу да указују на могућу трговину људима. Примери најчешћих **фактора рањивости** су: сиромаштво, припадност осетљивим групама, статус мигранта/избеглице, изложеност насиљу и дискриминацији, насиљу у породици, занемаривање потреба ученика,

социјална изолација, менталне и физичке сметње ученика, злоупотреба психоактивних контролисаних супстанци, склоност разним видовима антисоцијалног понашања.

Школа користи Ревидирану листу индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртве трговине људима и оне представљају смернице које указују на постојање ситуација или околности повезане са феноменом трговине људима. Индикатори су груписани у следеће области:

1. Понашање ученика
2. Комуникација ученика и односа са другима
3. Физички изглед ученика и начин облачења
4. Здравље ученика
5. Породица и услови живота.

Занемаривање и немарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој детета у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој. **Занемаривање у установи обухвата:** ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите детета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивање у деструктивне групе и организације и др.

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају.

Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су:

- Природна смрт детета/ученика;
- Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
- Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
- Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
- Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи;
- Нестанак детета/ученика;
- Масовно тровање у простору установе;
- Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично;
- Талачка криза;
- Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
- Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање/испаривање отровних материја и пожар);
- Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);
- Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;
- Други кризни догађаји, у смислу поменутог Правилника.

У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредог стања, установа поступа у складу са прописима који то уређују.

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Превентивним активностима се:

- 1) подиже ниво свести и осетљивости детета и ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;
- 2) негује атмосфера сарадње и толеранције, поверења, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље;
- 4) унапређује познавање процедура за пријављивање и поступање код детета и ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и

занемаривања обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања;

5) подстиче усвајање позитивних норми и облика понашања, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије;

6) остварује упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникација и понашања ученика са тешкоћама и сметњама у развоју и инвалидитетом;

7) развијају социоемоционалне компетенције деце и ученика, родитеља и запослених (свест о себи, свест о другима, саморегулација, одговорно доношење одлука и др.).

Превентивне активности које се реализују у Школи током школске године су:

- Упознавање ученика и родитеља са школским правилима, Правилима понашања и Програмом заштите деце/ученика, Правилником о Протоколу и другим Подзаконским актима;
- Организовање промоције школе као безбедног места за ученике, децу, родитеље и све заинтересоване (родитељски састанци по класама, заједнички родитељски састанци);
- Маркирање и рад на повећању безбедности ризичних места у школи;
- Сарадња са јединицом локалне самоуправе у циљу пружања подршке школи за увођење редовне службе обезбеђења у школској згради;
- Разматрање теме безбедности на заједничким родитељским састанцима;
- Анализа примене Програма заштите деце и ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;
- Организовање концерта за предшколце и млађе основце са територије ГО Звездара у оквиру „Дечје недеље“;
- Организовање наступа ученика у оквиру манифестације Дани сениора, а у циљу подстицања ученика на пружање подршке осетљивим друштвеним групама;
- Упознавање нових запослених са Листом индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртве трговине људима и водичем за примену ревидираних индикатора;
- Обележавање 18. октобра - Европског дана борбе против трговине људима;
- Организовање коцарата за предшколске установе и основне школе;
- Организовање школских такмичења за ученике клавира и гудачких инструмената;
- Организовање психоедукативних радионица / радионица ненасилне комуникације за ученике и предавања / трибине за родитеље;
- Реализација програма у области заштите деце на нивоу локалне заједнице;
- Организовање активности за подстицање дружења и развијање колективног духа код ученика (кићење новогодишње јелке са ученицима школе, „Лов на усршња јаја“, креирање едукативних постера, друштвене игре, итд.);
- Организовање концерата и дружења са корисницима Прихватилишта за децу Београда, а у циљу подстицања ученика на пружање подршке осетљивим друштвеним групама;
- Континуирано ажурирање зидних паноа у кутку посвећеном ненасиљу и осталих паноа;
- Истраживање на тему насиља за ученике и родитеље, анализа резултата и мере за унапређивање;
- Организовање хуманитарне манифестације „Дари за музичке чари“ намењене промоцији креативности и заједништва међу свим актерима школског живота;
- Организовање предавања / трибине за родитеље и ученике на тему здравих стилова живота;
- Учешће на Републичком фестивалу музичких и балетских школа Србије и обилазак града домаћина и његове околине у циљу подстицања дружења ученика са вршњацима и наставницима и стварања атмосфере разумевања и толеранције;
- Коришћење националне платформе „Чувам те“ за едукацију наставника, ученика и родитеља, као и за пријављивање случајева насиља;
- Стручно усавршавање свих запослених из области заштите од насиља и дискриминације током школске године;
- Подстицање ученика на обављање друштвено-корисног, односно хуманитарног рада;
- Континуирано неговање климе прихватања, толеранције и уважавања кроз различите облике наставних и ваннаставних активности у школи и ван школе (Интерни и јавни часови, концерти, сарадња са институцијама културе у локалној средини, сарадња са основним и средњим школама, сарадња са музичким школама, организовање такмичења и гостовања) и др.

ТИМ ЗА ЗАШТИТУ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Тим за заштиту деце и ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања креира Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и перманентно ради на примени Протокола поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.

Задачи чланова Тима за заштиту су да:

- 1) припремају програм и план заштите од насиља у складу са специфичностима установе и утврђеним мерама за унапређивање на основу анализе стања;
- 2) процењују други и трећи ниво вршњачког насиља, учествују у изради плана заштите за ученике / плана појачаног васпитног рада за ученике;
- 3) информишу децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућностима тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;
- 4) учествују у обукама и пројектима за развијање компетенција запослених потребних за превенцију и интервенцију у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) предлажу мере за превенцију и заштиту, организују консултације и учествују у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
- 6) укључују родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;
- 7) прате и процењују ефекте предузетих мера за заштиту деце и ученика и дају одговарајуће предлоге директору;
- 8) сарађују са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 9) воде и чувају документацију;
- 10) извештавају стручна тела и орган управљања.

Приликом извештавања, *Тим за заштиту прати и вреднује остваривање ефеката* Програма заштите, нарочито у односу на:

1. учесталост број инцидентних ситуација и број пријава;
2. заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања,
3. број повреда;
4. учесталост (и број) васпитних и васпитно-дисциплинских поступака поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених;
5. број и ефекте планова заштите од насиља и планова појачаног васпитног рада;
6. остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања;
7. број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака;
8. квалитет сарадње укључености родитеља у креирању сигурног и подстицајног школског окружења у циљу превенције насиља и
9. друге показатеље.

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

У Школи се предузимају мере у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између:

- деце или ученика (вршњачко насиље)
- запосленог и детета, односно ученика;
- родитеља и детета, односно ученика;
- родитеља и запосленог;
- ученика и запосленог;
- као и када насиље врши треће лице у односу на дете, ученика, запосленог или родитеља.

Школа је дужна да предузме мере у оквиру својих надлежности увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Уколико се насилно понашање догоди у простору Школе и/или у време образовно-васпитног рада и других активности, предузимају се мере појачаног васпитног рада, а у складу са проценом нивоа, води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен законом. Установа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.

Процењивање нивоа насиља, злостављања и занемаривања по нивоима односи се само на **вршњачко насиље**. Критеријуми за процену насиља су: интензитет, степен ризика, трајање и учесталост насилног понашања, последице, број учесника, узраст и карактеристика развојног периода детета, односно ученика. Процену нивоа насиља врши Тим за заштиту, на основу прикупљених информација и чињеница. Процену првог нивоа вршњачког насиља врши одељењски старешина - наставник главног предмета, док процену другог и трећег нивоа вршњачког насиља врши тим за заштиту.

Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања укључује предузимање одређених интервентних мера и активности:

На првом нивоу насиља које по правилу процењује одељењски старешина, активности предузима самостално одељењски старешина – наставник главног предмета, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са групом или индивидуално. Уколико постоји потреба, за подршком, може се консултовати стручни сарадник - педагог. Уколико се насилно понашање понавља консултује се Тим за заштиту и предузимају даље активности.

На другом нивоу насиља, по правилу, активности предузима одељењски старешина у сарадњи са Тимом за заштиту и обавезно учешће родитеља ученика у смислу појачаног васпитног рада, као и могућност покретања васпитно-дисциплинског поступка.

На трећем нивоу насиља, по правилу, активности предузима директор Школе са Тимом за заштиту, уз обавезно укључивање родитеља и надлежних органа и организација (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција, јавно тужилаштво и друге надлежне институције). Обавезно се покреће васпитно-дисциплински поступак. Тим за заштиту процењује да ли је неопходно током трајања васпитно-дисциплинског поступка ученика удаљити из процеса непосредног образовно-васпитног рада.

Кад се насиље између ученика догоди ван простора школе, по добијању сазнања Тим се састаје, анализира ситуацију по доступним информацијама и процењује ниво насиља. Тим предлаже одељењском старешини израду плана појачаног васпитног рада узевши у обзир последице догађаја по учеснике, претходно понашање ученика и континуитет ризичног понашања.

Запослени имају право на заштиту у случају насиља када је починилац насиља ученик, родитељ или треће лице и поступа се у складу са Протоколом.

Редослед поступања у интервенцији је следећи:

- 1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно;
- 2) Заушћивање насиља и злостављања и смиривање учесника;
- 3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заушћивања насиља и злостављања;
- 4) Консултације у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања;
- 5) Мере и активности предузимају се за све облике и нивое насиља и злостављања.
- 6) План заштите од насиља за ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за ученике који су претрпели насиље или били сведоци насиља и злостављања. План појачаног васпитног рада за ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа насиља за ученике који су извршили насиље, подстрекивали на насиље или пасивно подржавали насилну ситуацију. За трећи ниво насиља директор подноси пријаву надлежним органима у року од 24 сата од момента сазнања, путем дигиталне платформе „Чувам те“.
- 7) Ефекте предузетих мера и активности прати установа ради провере успешности и даљег планирања активности.

ПОСТУПАЊЕ УСТАНОВЕ У ОДГОВОРУ НА КРИЗНИ ДОГАЂАЈ

Протоколом поступања уређен је начин поступања у реаговању на кризни догађај, јачање отпорности установе, обезбеђивање ефикасне реакције у пружању заштите деци односно ученицима и запосленима, као и активности за повратак у редован начин рада.

Јачање отпорности установе се заснива на следећим принципима:

- 1) континуитет,
- 2) сарадња,
- 3) доступност и
- 4) ефикасност.

Школа формира **Тим за кризне догађаје** у оквиру Тима за заштиту, као његов обавезан део. Програм поступања установе у кризним догађајима садржи: процену капацитета установе да се суочи са потенцијалним кризним догађајима, план поступања (са означеним безбедним местима и начином алармирања у складу са евакуационим планом установе, план распореда просторија), план стручног усавршавања запослених, начин унапређивања безбедносне културе ученика, кораке у поступању установе, план сарадње са породицом и начин праћења и извештавања.

Директор руководи Тимом за кризне догађаје и решењем дефинише улогу свих чланова тима: координација, психосоцијална подршка или информисање.

Када установа има сазнање да се догодио кризни догађај одмах, а најкасније у року од 24 сата, активира се тим за кризне догађаје, који има следеће задатке:

- прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа;
- успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите;
- сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције;
- благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају;
- психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима;
- израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи;
- организација евентуалних комеморативних активности;
- праћење реализације планова и евалуација;
- вођење документације и извештавање и
- други послови који могу бити од значаја у ситуацијама када се деси кризни догађај.

Након реализације плана поступања у кризним догађајима и успостављања стабилног стања у установи, тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. Евалуација обухвата: анализу ефеката спроведених мера и активности односно реализацију измењеног плана рада, као и пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај.

ДОКУМЕНТАЦИЈА, АНАЛИЗА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности установе:

- 1) прати остваривање програма заштите установе;
- 2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;
- 4) укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности;
- 5) прати остваривање активности друштвено-корисног, односно хуманитарног рада;
- 6) прати остваривање плана поступања установе у кризним догађајима;
- 7) евидентира кризне догађаје;
- 8) анализира стање и извештава.

Извештај о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања је саставни део годишњег извештаја о раду школе. Школа је обавезна да води и чува евиденцију и документацију о свим случајевима насиља, злостављања и занемаривања. На основу анализе стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, Школа дефинише начин заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања у будућности.

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Ваннаставне активности ученика ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд уоквирене су кроз 13 сталних пројеката које школа реализује:

АКТУЕЛНИ ШКОЛСКИ ПРОЈЕКТИ			
назив пројекта	опис и циљ пројекта	година зачетка	Координатор
Понедељком у Ђорђевићу	Концертни серијал истакнутих уметника у свечаној сали наше школе	2002.	Јована Гацин
Музички загрљај	Музичка радионица за основце и предшколце у оквиру „Дечје недеље“	2007.	Радмила Кнежевић
Музички временлов	Сарадња са разним другим музичким школама кроз заједничке концерте, округле столове итд.	2011.	руководиоци стр. већа
Вредне руке дарују вам звуке	Концерти/радионице за ученике млађих разреда основних школа – подстицање интересовања за упис у музичку школу	2011.	Мирослав Босанац
Заједно смо бољи	Сарадња са МШ „Јосиф Маринковић“ Београд кроз заједничке концерте, округле столове итд.	2013.	Магдалена Ранчић
Примењена музика	Тематски концерти са циљем буђења креативности ученика кроз разноврсне уметничке делатности	2014.	Јелена Рајић
У сусрет Новој години	Новогодишњи концерти најбољих ученика који се организују за сва стручна већа		руководиоци стр. већа
Светосавска академија	Свечани концерт уз резање славског колача и доделу Сребрњака најуспешнијем ученику		Јелена Рајић
У сусрет Дану школе	Концерти најбољих ученика свих стручних већа за крај школске године + завршни концерт првонаграђених ученика са РТ и ФМБШС, уз доделу похвалница и награда најуспешнијим ученицима и њиховим наставницима		руководиоци стр. већа
У сусрет полетарцима	Концерти/радионице и отворена врата за малишане из звездарских вртића – подстицање интересовања за упис у музичку школу	2017.	Мирослав Босанац
Радост даривања	Обједињене хуманитарне активности школе, укључујући манифестацију „Дари за музичке чари“ (Саборовање) која се реализује од 2016. године на иницијативу Савета родитеља	2017.	Јелена Милојевић
Без длаке на увету	Упознавање ученика са основама музичке критике кроз активно слушање и коментарисање различитих концерата	2021.	Јелена Милојевић
Први кораци на концертном подијуму	Пројекат има за циљ да најмлађе ученике наше школе уведе у свет јавних наступа	2021.	Мирослав Босанац Јелена Ристић Јоцић

Поред учешћа у школским пројектима, ученици остварују и:

- јавне наступе у оквиру интерних и јавних часова у организацији школе
- јавне наступе у оквиру сарадње са локалном заједницом
- јавне наступе у оквиру сарадње са удружењима и установама културе
- јавне наступе у оквиру сарадње са ЗМБШС (концерти секција)
- јавне наступе у оквиру програма међународне концертне и културне размене и сарадње
- учешће у мајсторским курсевима гостујућих предавача
- учешће у различитим радионицама, зимским и летњим школама
- учешће на такмичењима ван школе - у земљи и иностранству
- учешће на школским такмичењима

ТАКМИЧЕЊА У ОРГАНИЗАЦИЈИ ШКОЛЕ		
назив такмичења	опис и циљ такмичења	година зачетка
Школско такмичење гудача	Такмичење ученика свих класа стручног већа гудача, по разредима – циљ је размена искустава и подстицање сарадње међу ученицима и наставницима	2015.
Клавирско школско такмичење	Такмичење ученика свих класа стручног већа клавира, по разредима – циљ је размена искустава и подстицање сарадње међу ученицима и наставницима	2016.
Отворено школско такмичење гудача „Владимир Ђорђевић“ (реализовано до 2019. године)	Такмичење у дисциплинама виолина, виолончело, виола и контрабас, за ученике основних музичких школа са територије Србије и региона – циљ је промовисање стваралаштва Владимира Ђорђевића, неговање младих талената и размена искустава гудачких педагога	2016.
Међународно такмичење камерне музике „Оливера Ђурђевић“ (реализовано до 2024. године)	Међународно такмичење камерних састава основних и средњих музичких школа и факултета (од 2 до 9 чланова), уз учешће интернационалног жирија – циљ је промоција младих талената, афирмација групног музицирања и очување сећања на уметнички и педагошки рад проф. Оливере Ђурђевић	2018.
Међународно такмичење флаутиста „Миодраг Азањац“ (реализовано до 2024. године)	Међународно такмичење флаутиста основних и средњих музичких школа и факултета, уз учешће интернационалног жирија – циљ је промоција младих талената, афирмација флаутске уметности и очување сећања на уметнички и педагошки рад проф. Миодрага Азањца	2018.

ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Један од значајних циљева школског програма јесте оспособљавање ученика за наставак школовања у средњој музичкој школи.

Током школске године организују се родитељски састанци којима присуствују директор школе, руководиоци стручних већа, стручни сарадници, наставници који предају ученику и родитељи ученика. На наведеним састанцима родитељима се предочавају могућности и предности похађања средњошколског музичког образовања и васпитања. Током целе школске године наставници у раду са децом подстичу жељу за унапређивањем стеченог знања и упознају ученике са начинима рада и садржајем програма наставе и учења за средње музичке школе. Такође, ПП служба и директор школе обављају индивидуалне консултације са ученицима и њиховим родитељима.

Садржај активности	Време реализације	Носиоци активности
Праћење рада и образовних постигнућа ученика на часу	Континуирано - Од почетка до завршетка школовања у ОМШ	Наставници, председници стр. већа, ПП служба, директор
Праћење рада и образовних постигнућа ученика кроз редовне провере знања на смотрема ученика из свих наставних предмета	Континуирано - Нарочито интензивно током другог образовног циклуса	Наставници, председници стр. већа, директор
Праћење рада и образовних постигнућа ученика кроз ваннаставне активности	Континуирано - Нарочито интензивно током другог образовног циклуса	Наставници, председници стр. већа, ПП служба, директор
Пружање додатне подршке ученицима кроз организовање припремне наставе за полагање пријемног испита из главног предмета, солфеђа и теорије музике	Почев од октобра текуће школске године	Наставници главног предмета и наставници солфеђа и теорије музике

Праћење резултата остварених на такмичењима	Континуирано - Нарочито интензивно током другог образовног циклуса	Наставници, председници стр. већа, ПП служба, директор
Усмеравање ученика на редовно слушање класичне музике и посећивање концерата	Континуирано - Нарочито интензивно током другог образовног циклуса	Наставник главног предмета и сви остали наставници који су у контакту са учеником
Организовање консултација са наставницима СМШ везано за праћење рада и образовних постигнућа ученика (преслушавања)	Најмање две године пре полагања пријемног испита	Наставник главног предмета и директор
Организовање консултација са наставницима СМШ везано за одабир програма за пријемни испит	Најмање годину дана пре полагања пријемног испита	Наставник главног предмета и директор
Организовање рада ученика са наставницима СМШ	Најмање 6 месеци пре полагања пријемног испита	Наставник главног предмета и директор
Организовање консултација родитеља са директором и ПП службом школе у присуству свих наставника који предају ученику на теме: 1. Жеље и планови ученика 2. Могућности ученика (остварени ниво знања и искуства) - према резултатима показаним приликом провера знања - према мишљењу предметних наставника свих наставних предмета 3. Давање тачних и благовремених информација о свим битним питањима везано за рад средњих музичких школа 4. Упознавање родитеља са будућим обавезама ученика у СМШ и упућивање родитеља да ступи у директан контакт са новом школом 5. Давање информација везано за пријемне испите 6. Разматрање могућности родитеља да набаве/обезбеде ученику квалитетан музички инструмент неопходан за СМШ	Најмање 6 месеци пре полагања пријемног испита	Директор, ПП служба и сви наставници који предају ученику
Пружање прилика ученику да што чешће јавно наступа, односно одржи солистички концерт у школи у оквиру припрема за пријемни испит	Током целог школовања, а нарочито у завршном разреду	Наставник главног предмета и директор

ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Здравствена заштита јесте организована и свеобухватна делатност друштва чији је основни циљ да се достигне највиши могући ниво очувања здравља грађана и породице. У обезбеђивању и спровођењу здравствене заштите у Републици Србији учествују, између осталих, образовне и друге установе. Здравственом заштитом обухваћена су деца до навршених 18 година живота, школска деца и студенти до краја прописаног школовања.

С обзиром на то да у оквиру основног музичког школовања није предвиђено похађање општеобразовних предмета, сви ученици основне музичке школе у обавези су да похађају наставу у редовној основној, односно средњој школи.

Законом је регулисано да се здравствена заштита деце остварује у оквиру школовања у редовној основној, односно средњој школи.

Школа континуирано планира и реализује програме – радионице за ученике, родитеље и запослене, кроз које промовише здраве стилове живота, при чему у реализацију активности укључује стручњаке из различитих области.

Што се тиче здравственог осигурања запослених и њихових сродника Школа као установа врши осигурање поменутих у складу са позитивним прописима који регулишу ту област.

ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Социјална заштита је организована друштвена делатност од јавног интереса, чији је задатак пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединца и породице, као и отклањање последица социјалне искључености. Дете има право да, у складу са својим узрастом и зрелошћу, учествује и слободно изражава своје мишљење у свим поступцима у којима се одлучује о његовим правима. Малолетно лице може да буде корисник права или услуга, између осталог, ако му је угрожено здравље, безбедност и развој.

Што се тиче овог вида заштите, обавеза основне музичке школе је да формира тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, чији је један од задатака да сарађује са стручњацима из других релевантних установа у локалној заједници. Сарадња између школе и Центра за социјални рад односи се на координацију ради обезбеђивања свеобухватне заштите деце и ученика од насиља и обезбеђивања социјалне заштите детета и породице.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Систем заштите животне средине је систем којим се обезбеђује остваривање права човека на живот и развој у здравој животној средини и уравнотежен однос привредног развоја и животне средине у Републици Србији.

Школа предузима све мере заштите животне средине, у складу са законом. Такође, као установа у области образовања, у оквиру своје делатности подстиче, усмерава и обезбеђује јачање свести о значају заштите животне средине.

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Школа са јединицом локалне самоуправе остварује сарадњу у следећим подручјима деловања:

- у области реализације инвестиционог одржавања школског објекта
- у области остваривања превенције насиља деце/ученика
- у области реализације планираних ваннаставних активности
- у области реализације културних манифестација у организацији јединице локалне самоуправе
- у области заједничког планирања међународне сарадње

Поред програма сарадње са локалном самоуправом школа остварује и програм сарадње са локалном заједницом, који подразумева планирање и реализовање сарадње са образовним институцијама (основним школама и предшколским установама на територији ГО Звездара), затим са библиотеком „Бранко Миљковић“, библиотеком „Мома Димић“ у Миријеву, Педагошким музејем, Народним музејем, Музејем Народног позоришта, Дечјим културним центром, итд., поводом реализације концерата, изложби, промоција и других културних активности.

Школа такође сарађује и са институцијама које брину о осетљивим друштвеним групама (Волонтерски сервис Звездаре, Прихватилиште за децу Београда), као и са различитим другим институцијама и удружењима (Организација „Пријатељи деце Звездаре“, УК „Вук Стефановић Караџић“, УК „Гварнеријус“, Књижевни клуб „Мала птица“ у Миријеву, ЕСТА удружење гудачких педагога Србије, Асоцијација флаутиста Србије „Миодраг Азањац“, итд.).

Програмски садржаји	Време реализације	Носиоци активности
Сарадња са Волонтерским сервисом Звездаре у оквиру манифестације „Дани сениора“	септембар	наставници, ученици
Обележавање Дана ГО Звездара	октобар	наставници, ученици, родитељи, медији
Сарадња са организацијом „Пријатељи деце Звездаре“ кроз радионицу „Музички загрљај“ у оквиру Дечије недеље	октобар	наставници, ученици
Сарадња са библиотеком „Мома Димић“ и књижевним клубом „Мала птица“ у Миријеву у оквиру манифестације „Момини дани“	октобар	наставници, ученици
Сарадња са ОШ и ПУ са територије ГО Звездара кроз школске пројекте „Вредне руке дарују вам звуке“ и „У сусрет полетарцима“	октобар-април	наставници, ученици

Сарадња са Прихваталиштем за децу Београда у оквиру пројекта „ <i>Радост даривања</i> “ кроз манифестацију „ <i>Дари за музичке чари</i> “	новембар	наставници, ученици, родитељи, директор
Сарадња са организацијом „Пријатељи деце Звездаре“ кроз манифестацију „ <i>Трг бајки</i> “	децембар	наставници, ученици
Сарадња са организацијом „Пријатељи деце Звездаре“ кроз реализацију општинских такмичења у оквиру <i>ДЕМУС-а</i>	децембар фебруар март	наставници, директор
Сарадња са Асоцијацијом флаутиста Србије „Миодраг Азањац“ кроз реализацију мајсторских курсева гостујућих предавача	континуирано, по договору	наставници, ученици, директор
Сарадња са ЕСТА удружењем гудачких педагога Србије кроз реализацију мајсторских курсева гостујућих предавача	континуирано, по договору	наставници, ученици, директор
Сарадња са библиотеком „Бранко Миљковић“	континуирано, по договору	наставници, ученици
Сарадња са Педагошким музејем, Народним музејем и Музејем Народног позоришта	континуирано, по договору	наставници, ученици
Сарадња са Дечјим културним центром	континуирано, по договору	наставници, ученици
Сарадња са УК „Вук Стефановић Караџић“	континуирано, по договору	наставници, ученици
Сарадња са другим музичким школама кроз пројекте „ <i>Музички временлов</i> “ и „ <i>Заједно смо бољи</i> “	континуирано, по договору	наставници, ученици, директори, стручна већа
Сарадња са ЗМБШС кроз концерте секција	континуирано, по договору	наставници, ученици, директори, стручна већа
Сарадња са високошколским установама	континуирано, по договору	наставници, ученици, директори, стручна већа
Сарадња са реномираним уметницима кроз циклус концерата „ <i>Понедељком у Ђорђевићу</i> “ и пројекте „ <i>Примењена музика</i> “ и „ <i>Без длаке на увету</i> “	континуирано, по договору	наставници, директор и уметници
Сарадња са бившим ученицима	континуирано, по договору	наставници, директор, бивши ученици
Остваривање програма међународне сарадње	континуирано, по договору	Наставници, стручни сарадници, директор школе, ученици, представници локалне самоуправе, наставници и директор школе из иностранства

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Партиципација родитеља, односно других законских заступника детета/ученика у школи, односно њихова укљученост у различите аспекте школског живота представља важну компоненту образовно-васпитног процеса и у непосредној је вези са квалитетом тог процеса. Партнерство породице и школе представља важан предуслов за адекватно подржавање и подстицање развоја детета, будући да је добробит детета централни интерес, како породице тако и школе.

Програмом сарадње са породицом, школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно другим законским заступницима детета/ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне, и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, са циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

Програм сарадње са породицом обухвата и организовање отвореног дана сваког месеца, када родитељи, односно други законски заступници детета/ученика могу да присуствују образовно-васпитном раду. Ради праћења успешности програма сарадње са породицом, школа организује анкетање родитеља, односно других законских заступника детета/ученика, у погледу њиховог задовољства програмом сарадње са породицом са циљем добијања сугестија за њено унапређивање.

Мишљење родитеља, односно других законских заступника детета/ученика, добијено као резултат анкетања, узима се у обзир у поступку вредновања квалитета рада школе.

1. Циљ програма сарадње са породицом

Породица и школа имају заједнички циљ – подржавање и подстицање развоја ученика.

Програми у области сарадње са породицом усмерени су, пре свега, на развијање партнерских односа између кључних актера у Школи, као и на јачање компетенција породице, посебно у областима васпитања и превенције негативних појава.

2. Задаци програма сарадње са породицом

- Информисање родитеља, односно других законских заступника детета/ученика о њиховим правима и обавезама, као и о начинима укључивања у рад Школе,
- Задовољавање потреба породице и њених циљева,
- Едуковање родитеља, односно других законских заступника детета/ученика кроз информисање и пружање адекватног модела образовања и васпитања,
- Развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању деце/ученика,
- Обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и Школе,
- Остваривање позитивне интеракције наставник - родитељ, односно други законски заступник детета/ученика
- Обезбеђивање информисаности родитеља/других законских заступника детета/ученика о променама у систему образовања које се тичу детета/ученика, као и о свим наставним и ваннаставним активностима Школе.

3. Области сарадње са породицом

3.1. Информисање родитеља/других законских заступника детета/ученика

Родитељи/други законски заступници детета/ученика треба да буду детаљно информисани о свим аспектима школског живота и образовног процеса који се посредно или непосредно тичу њиховог детета и њих, као и о могућностима на које све начине могу да се укључе у рад школе и дају свој допринос унапређивању квалитета образовно-васпитног процеса.

Ова област сарадње породице и Школе одвија се кроз следеће облике рада:

- редовно обавештавање родитеља/других законских заступника детета/ученика о свим активностима путем званичне интернет странице, инстаграм и фејсбук странице Школе
- организовање Отворених врата – термина када родитељи/други законски заступници детета/ученика имају могућност да са наставницима разговарају о раду и напредовању ученика
- организовање Отвореног дана, када родитељи/други законски заступници детета/ученика могу да присуствују образовно-васпитном раду
- презентовање на огласним таблама у Школи садржаја намењених родитељима, односно другим законским заступницима детета/ученика
- одржавање родитељских састанака
- одржавање Општег родитељског састанка

3.2. Укључивање родитеља/других законских представник деце/ученика у наставне и остале активности

Будући да је део родитеља/других законских заступника деце/ученика изразио жељу да партиципира у различитим аспектима васпитно-образовног процеса, школа им то и омогућава на више различитих начина:

- кроз заједничку реализацију хуманитарне манифестације „Дари за музичке чари“ (Саборовање) која је настала на иницијативу Савета родитеља
- кроз учешће у другим образовним пројектима који се одвијају у школи, односно у које је школа укључена,
- кроз сарадњу на креирању и осигуравању безбедног окружења у школи,
- кроз сарадњу на пољу професионалне оријентације,
- родитељи/други законски заступници деце/ученика су сарадници при организацији и реализацији концерата, музичких такмичења и различитих ваннаставних активности у Школи,
- родитељи/други законски заступници деце/ученика су сарадници и асистенти у реализацији музичких посета, мајсторских курсева и других активности ученика,
- родитељи/други законски заступници деце/ученика су сарадници у организацији и реализацији радионица, хуманитарних акција и сличних активности,
- родитељи/други законски заступници деце/ученика учествују у раду стручних тимова које по потреби формира директор школе,
- родитељи/други законски заступници деце/ученика су евалуатори васпитно-образовног рада и квалитета рада установе кроз процес самовредновања квалитета рада школе,
- родитељи/други законски заступници деце/ученика ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у изради и реализацији индивидуалног образовног плана

3.3. Укључивање родитеља/других законских заступника деце/ученика у процес одлучивања

Овај облик сарадње пружа родитељима/другим законским заступницима деце/ученика информације о организацији живота и рада школе, пружа им прилику да доприносе побољшавању услова рада школе, као и прилику да утичу на планирање и организовање рада школе, а њихово стално присуство у школи доприноси учвршћивању односа школе и породице.

Законска регулатива прописује обавезу школе да укључи родитеље/друге законске заступнике деце/ученика у процес одлучивања у школи у својству чланова Савета родитеља и чланова Школског одбора, учешће у раду свих тимова на нивоу школе, као и кроз сарадњу са локалном заједницом, сарадњу са породицом и слично.

Школа организује испитивање потреба и очекивања родитеља/других законских заступника деце/ученика применом анкета, а родитељи/други законски заступници надарених ученика/ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у процесу доношења индивидуалног образовног плана, да предлажу спољне сараднике у тиму који се бави образовним планом, као и да дају одобрење за спровођење индивидуалног образовног плана.

3.4. Едукација и саветодавни рад са породицом

Будући да су родитељи/други законски заступници деце/ученика у највећој мери упућени на сарадњу са наставницима и са њима имају најчесталије контакте, важан задатак наставника је да креирају атмосферу у којој ће родитељи/други законски заступници деце/ученика бити подстакнути да се на различите начине укључују и да доприносе животу и раду школе без страха да ће то бити протумачено као мешање у професионалну улогу наставника.

Унапређивање компетенција родитеља/других законских заступника деце/ученика за педагошко деловање и пружање подршке ученицима Школа организује кроз следеће облике рада:

- едукација кроз организовање мини предавања на родитељским састанцима,
- разговори са ПП службом,
- објављивање едукативних садржаја за педагошко деловање и пружање подршке ученицима на званичној интернет страници и фејсбук страници Школе,
- ангажовање родитеља/других законских заступника деце/ученика као едукатора о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи/други законски заступници деце/ученика стручни.

4. Облици сарадње са породицом

4.1. Савет родитеља

Савет родитеља Школе чине представници сваке класе главног предмета.

Будући да Савет родитеља има значајну улогу и овлашћења у регулисању целокупног живота школе важно је да се приликом предлагања мера за осигурање квалитета и унапређивање васпитно-образовног рада, као и приликом разматрања предлога програма образовно-васпитног рада, школског развојног плана, годишњег плана рада школе и извештаја о вредновању и самовредновању, оствари двосмерна комуникација: од родитеља/других законских заступника деце/ученика ка њиховим представницима у Савету родитеља и од представника Савета родитеља ка родитељима/другим законским заступницима деце/ученика који су их изабрали.

4.2. Школски одбор

Законском регулативом дефинисано је да 3 члана Школског одбора, као органа управљања Школом, буду представници родитеља.

4.3. Родитељски састанци

Родитељски састанци се одржавају 5 пута годишње, од чега три у првом, а два у другом полугодишту. Први родитељски састанак одржава се почетком септембра месеца, други почетком новембра, трећи крајем јануара, четврти крајем марта и пети у другој половини јуна месеца.

Родитељске састанке сазива одељењски старешина - наставник главног предмета.

Ванредни родитељски састанци одржавају се према указаној потреби.

На родитељским састанцима родитељи/други законски заступници деце/ученика се упознају са постигнутим резултатима рада ученика и проблемима са којима се школа суочава у васпитно-образовном раду.

Програм родитељских састанака са основним темама – по образовним циклусима:

Први циклус образовања: *Избор чланова Савета родитеља; Први школски дани – прихватање школских обавеза (инструмент и солфеђо); Упознавање родитеља са организацијом рада у школи и могућностима контактирања са наставницима; Однос родитељ, ученик, наставник; Помоћ и сарадња родитеља у реализацији програмских садржаја Савета родитеља; Организација радног дана ученика у породици; Индивидуалност код деце и карактеристике психофизичког развоја; Сарадња породице и школе; Успех ученика, изостајање са наставе и понашање ученика; Значај и врсте породичног васпитања; Психофизичке карактеристике деце овог узраста; Обавезе ученика; Анализирање сарадње у текућој школској години и предлагање тема за наредну школску годину; Самосталан рад ученика; Хигијена и хигијенске навике; Социјализација детета.*

Други циклус образовања: *Избор чланова Савета родитеља; Прихватање нових предмета и школских обавеза (хор, оркестар, камерна музика); Прихватање новог предмета и школских обавеза ученика завршног разреда (теорија музике); Другарство и пријатељство код младих; Психолошка позадина неуобичајених поступака младих; Прихватање одговорности и самостално одлучивање; Физичке и психичке промене код деце у пубертету; Успех ученика, изостајање са наставе и понашање ученика; Радни дан ученика; Самообразовање; Однос ученик, наставник, родитељ; Значај правилног избора занимања – два последња разреда; Анализирање сарадње у текућој школској години и предлагање тема за наредну школску годину; Искуства и предлози за побољшање рада са млађим генерацијама.*

4.4. Индивидуални разговори са родитељима/другим законским заступницима деце/ученика

Родитељи/други законски заступници деце/ученика се често нађу у ситуацијама када имају дилеме, које нису у могућности да реше, тако да им је стручна помоћ увек добродошла.

Савремени родитељ/други законски заступник детета/ученика се све мање ослања на свој инстинкт и на искуство претходних генерација, а све чешће тражи научно решење проблема, које родитељство са собом носи, а разговор са наставником, ПП службом, директором школе или неким другим запосленим у школи често доноси решење проблема и олакшање.

Поред организованих родитељских састанака, одељењске старешине ће организовати и састанке са родитељима/другим законским заступницима деце/ученика чија деца:

- Нередовно похађају наставу,
- Ометају рад на часу и причињавају штету на школској и другој имовини,
- Слабије напредују из једне или више наставних области,
- Нередовно раде домаће задатке и не извршавају друге обавезе у школи.

4.5. "Отворена врата"

Једном недељно, у термину предвиђеном за индивидуалне разговоре родитеља/других законских заступника деце/ученика и наставника, наставници примају родитеље/друге законске заступнике деце/ученика, а сви евентуални проблеми се решавају у отвореном дијалогу.

4.6. "Отворени дан"

Наставник, по указаној потреби, може да организује Отворени дан, када родитељи/други законски заступници деце/ученика могу да присуствују образовно-васпитном раду, стекну увид у начине рада наставника, али и рад, ангажовање и постигнућа свог детета.

4.7. Анкете и упитници

Ради праћења успешности програма сарадње са породицом, школа, организује анкетирање родитеља/других законских заступника деце/ученика у погледу њиховог задовољства програмом сарадње са породицом и у погледу њихових сугестија за унапређивање квалитета рада школе.

4.8. Укључивање у процес наставе

Школа подстиче родитеље/друге законске заступнике деце/ученика да се укључују у образовно-васпитни процес на више различитих начина:

- као едукатори деце у областима у којима су професионалци/експерти,
- као едукатори других родитеља о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи/други законски заступници деце/ученика стручни,
- учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи, односно у које је школа укључена,
- учешће у раду стручних тимова које (по потреби) формира директор школе,
- креирање индивидуалних образовних планова.

4.9. Огласне табле

На видним местима у Школи налазе се огласне табле намењене информисању родитеља/других законских заступника деце/ученика о битним активностима у Школи.

4.10. Едукативни садржаји на званичној интернет страници и фејсбук страници Школе.

У циљу што успешнијег укључивања родитеља/других законских заступника деце/ученика у активности школе, на званичној интернет страници и фејсбук страници Школе објављују се све битне информације о животу и раду Школе.

4.11. Концерти, јавни и интерни часови, такмичења и манифестације у организацији Школе

Организују се у складу са Годишњим планом рада школе и представљају показатељ ученичког напретка у току године, али и узајамног односа ученика и наставника, као и ученика међусобно. Укључивање родитеља у различите видове ваннаставних активности јача самопоуздање ученика и њихову мотивацију за рад.

4.12. Реализација музичких посета, мајсторских курсева и других активности ученика

Родитељи/други законски заступници деце/ученика активно учествују у организовању и реализацији излета, посета и екскурзија ученика у складу са Годишњим планом рада школе и личном интересовањима и могућностима.

4.13. Писана комуникација

Школа писмено обавештава родитеље/друге законске заступнике деце/ученика у случајевима када је то потребно.

5. Садржаји сарадње са родитељима

Садржаји сарадње с родитељима/другим законским заступницима деце/ученика се односе на упознавање родитеља са савременим сазнањима, која нуде медицина, развојна и педагошка психологија и педагогија, а знања из ових области, која родитељи стичу кроз сарадњу са школом су својеврсна основа за организовање заједничког образовно – васпитног утицаја на децу популацију.

Сарадња са родитељима обухвата следеће садржаје:

- развојне карактеристике и потребе ученика, норме развоја, интелектуални развој, превенција негативних појава (алкоголизам, наркоманија и сл.), понашање ученика, развој способности, подршка учењу, формирање радних навика, професионална оријентација ученика;
- ненасилна комуникација, ненасилно решавање конфликта, превенција и сузбијање неприлагођеног понашања;
- живот детета у породици: услови који задовољавају основне потребе ученика (здравствени, емотивни, економски), структура породице и односи у породици (између родитеља и осталих одраслих чланова, родитеља и деце, деце када их је више у породици), организација породичног живота (активности одраслих и деце у одређеном времену да би се задовољиле потребе свих чланова...), породично васпитање, децје игре и стваралаштво, садржај породичног васпитања, методе породичног васпитања;
- живот у школи: активности, резултати и понашање ученика и његових вршњака (у току дана, периодично, годишње), стручњаци који реализују васпитање и образовање, организација рада установе (простор и време, распоред активности, разреди, школски прибор, општи услови за задовољавање потреба и различите активности ученика), средства за несметано одвијање активности (школски простор, уџбеници, школски прибор, наставна средства, средства за практичан рад...); чиниоци у друштвеној средини, културна и јавна делатност школе; адаптација на нову средину; укључивање ученика у ваннаставне активности;
- значај сарадње породице и школе; координација, усклађивање и повезивање активности породице и школе у процесу васпитања;
- локална средина у којој живи породица (становништво, децје и омладинске организације, културне, организације које организују активности деце и младих у слободном времену, здравствене и комуналне службе и друге јавне службе...); шира средина у којој старији ученици посећују наставу или је њихово школовање ван места живљења породице; прва социјализација, идентификација, емоције, прва дружења, утицај литературе, моралне норме.

6. Начин и поступак остваривања сарадње са породицом

Сарадња са породицом одвија се плански и систематски током целе школске године и подразумева укључивање породице у планирање, реализацију и евалуацију те сарадње. Активности у оквиру сарадње са породицом реализују се на основу Школског развојног плана и Годишњег плана рада школе и то кроз:

- план рада Савета родитеља
- план рада директора школе
- планове рада стручних сарадника (психолога, педагога и нототекара)
- планове рада стручних већа
- планове рада стручних актива
- планове рада предметних наставника
- план професионалне оријентације
- програм за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
- план рада Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

7. План сарадње са породицом

ОБЛАСТ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕНСКИ ПЛАН	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ
Информисање родитеља односно других законских заступника деце/ученика	Ажурирање званичне интернет странице Школе, фејсбук и инстаграм странице Школе и унос свих потребних информација о организацији рада школе и обавезама ученика и родитеља	Администратор званичне странице, фејсбук и инстаграм странице Школе	Континуирано током школске године	Родитељи благовремено добијају све потребне информације
	Дефинисање термина за Отворена врата за сваког наставника у школи у распореду часова	Наставници, ПП служба, Директор	Почетак школске године	Родитељи долазе на консултације

	Дефинисање термина за <i>Отворени дан</i> сваког месеца у току наставне године у оквиру ГПР	Наставници, ПП служба, Директор	Септембар	Родитељи посећују часове редовне наставе
	Уређивање садржаја огласне табле за родитеље	Наставници, ПП служба, Директор	Континуирано током школске године	Огласна табла за родитеље садржи актуелне информације о облицима и садржајима сарадње и активностима у Школи
	Реализација 5 родитељских састанака	Одељењске старешине	Септембар, новембар, децембар, март, јун	Сваки одељењски старешина реализовао је најмање 5 родитељских састанака. Родитељи тачно и благовремено информисани.
	Одржавање Општег родитељског састанка	Директор у присуству свих наставника	У другој половини септембра и по потреби	Реализован најмање 1 Општи родитељски састанак у току школске године. Родитељи тачно и благовремено информисани.
Укључивање родитеља односно других законских заступника деце/ученика у активности школе	Укључивање родитеља у рад тимова и реализацију пројеката у Школи (безбедност ученика, сарадња са породицом, сарадња са локалном заједницом, професионална оријентација, самовредновање, школско развојно планирање...)	Директор	континуирано током школске године	Обезбеђено учешће родитеља у раду тимова на нивоу Школе (бар један члан тима је родитељ/други законски заступник детета/ученика)
	Укључивање родитеља у организацију манифестације „Дари за музичке чари“	Директор, координатор пројекта	новембар	Родитељи радо учествују у реализацији манифестације
	Укључивање родитеља у организацију концерата, јавних и интерних часова, такмичења, музичких посета, мајсторских курсева и других активности ученика	Директор, наставници	У складу са Годишњим планом рада школе	Родитељи учествују у реализацији већине наведених активности
	Укључивање родитеља у тимове подршке у циљу израде и реализације индивидуалних образовних планова за ученике којима је потребна додатна подршка	Тим за подршку инклузивном образовању	континуирано током школске године	У сваком тиму за подршку активно партиципира родитељ ученика коме је додатна подршка потребна

Укључивање родитеља односно других законских заступника деце/ученика у процес одлучивања	Избор представника родитеља сваке класе главног предмета за члана Савета родитеља Школе	Одељењске старешине	Септембар	Конституисан је Савет родитеља Школе
	Избор представника родитеља за чланове Школског одбора	Савет родитеља Школе	Према утврђеној процедури	Именован је Школски одбор
	Укључивање родитеља у рад тимова на нивоу школе (самовредновање, развојно планирање), сарадња са локалном заједницом и породицом и сл.)	Директор, ПП служба	У складу са Годишњим планом рада школе	У саставу обавезних тимова, које образује директор школе се налазе представници родитеља
	Испитивање потреба и очекивања родитеља анкетирањем	ПП служба, Тим за самовредновање	У складу са Планом самовредновања	Извршена је анализа потреба и очекивања родитеља
Едукација и саветодавни рад	Индивидуални разговори са родитељима	Наставници, управа Школе	Континуирано током школске године	Остварен континуиран индивидуални рад са родитељима/ другим законским заступницима деце/ученика.
	Објављивање на званичној интернет страници Школе садржаја за едукацију родитеља	ПП служба	Континуирано током школске године	На званичној интернет страници Школе налазе се садржаји намењени едукацији родитеља.

ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

У ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд реализација излета за ученике планира се у оквиру учешћа на Фестивалу музичких и балетских школа Србије.

Излет укључује програм обиласка града домаћина Републичког фестивала и реализује се сваке године почетком маја месеца, а његов садржај зависи од места одржавања Републичког фестивала и његове туристичке понуде.

Излетом су обухваћени ученици такмичари који наступају на Фестивалу (солисти, чланови камерног ансамбла и чланови гудачког оркестра), затим они ученици који су планирани као замене у екипи солиста, родитељи ученика такмичара, као и наставници и управа школе.

ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ/НОТОТЕКЕ

Програм рада школске библиотеке/нототеке је заснован на Правилнику о раду школске библиотеке.

Школска библиотека има задатак да унапређује сва подручја васпитно-образовног процеса:

- Континуирана набавка и обнова библиотечког фонда
- Инвентарисање и каталошка обрада нових књига и некњижне грађе
- Систематско информисање корисника о новим књигама и некњижној грађи
- Развијање и неговање културних навика и компетенција ученика
- Непосредни рад са ученицима
- Обучавање ученика како да користе књигу и некњижну грађу и друге изворе информација преко интернета
- Организовање наставних часова
- Сарадња са наставницима
- Организовање културне и јавне делатности школе: концерти, радионице, посете изложбама, посете концертима, посете Сајму књига и сл.
- Учешће у организовању школских манифестација и Дана школе
- Сарадња са матичном библиотеком, осталим библиотекама и установама од јавног значаја.

ПОДРУЧЈЕ РАДА

I ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА

- Израда годишњег, месечних и оперативних планова рада;
- Планирање и програмирање рада са ученицима у школској нототеци;
- Планирање набавке литературе за ученике, наставнике и стручне сараднике;
- Планирање развоја школске нототеке и набавка библиотечке грађе потребне за реализацију наставе и образовно васпитног рада;

II ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА

- Учешће у изради годишњег плана рада школе и самовредновања рада установе;
- Вођење аутоматизованог нототечког пословања, са увидом у наставне планове и програме рада школе;
- Одабирање и припремање нототечке грађе за разне образовно-васпитне активности
- Коришћење у пракси сазнања и достигнућа савремене науке, научно проверене методе и резултата сопственог истраживачког рада;
- Побољшање информационе, медијске и информатичке писмености корисника развијањем критичког односа према различитим информацијама и изворима сазнања и осећаја за естетске вредности.

III РАД СА НАСТАВНИЦИМА

- Сарадња са наставницима на промоцији музичке литературе ради задовољства кроз све облике образовно-васпитног рада;
- Сарадња са наставницима у припремању ученика за самостално коришћење разних извора информација;
- Организовање наставних часова из појединих предмета у школској нототеци,
- Сарадња са наставницима око утврђивања годишњег плана обраде музичке литературе и коришћења наставничко-сарадничког дела школске нототеке,
- Коришћење ресурса нототеке у процесу наставе,
- Систематско информисање корисника школске нототеке о новим музичким издањима и другој грађи, припреми тематских изложби у вези с појединим издањима, ауторима, акцијама и јубилејима, и усмено или писмено приказивање појединих књига и часописа.

IV РАД СА УЧЕНИЦИМА

- Упознавање ученика са радом школске нототеке, нототечким фондом и мрежом библиотека;
- Упознавање ученика са врстом нототечке грађе и оспособљавање ученика за самостално коришћење извора знања;
- Упознавање ученика са занимањем нототекар њиховим пословима и другим сродним занимањима;
- Припремање (обучавање) ученика за самостално коришћење различитих извора сазнања и свих врста информација у настави и ван ње,
- Остваривање програма образовно-васпитног рада са ученицима у школској нототеци;
- Стимулсање и навикавање ученика да пажљиво користе и чувају нототечку грађу, да развијају навику долажења у школску и јавну нототеку и да узимају учешћа у њеним културно-просветним активностима у складу са њиховим интересовањима и потребама

- Пружање помоћи ученицима у организовању самосталног рада ван школе (пружање помоћи ученицима код учења ван школе и усвајања метода самосталног рада на нотним материјалима);
- Систематско обучавање ученика за употребу информационог нототечког материјала, у складу са њиховим способностима и интересовањем;
- Рад на развијању позитивног односа према читању и важности разумевања текста и упућивању на истраживачке методе рада (употреба лексикона, енциклопедија, речника и др.) и омогућавању претраживања и употреби свих извора и оспособљавању за самостално коришћење,
- Подстицање побољшања информационе, медијске и информатичке писмености ученика, развијањем истраживачког духа и критичког односа према различитим информацијама и изворима сазнања и осећаја за естетске вредности,
- Организовање и реализација излета за ученике

V РАД СА РОДИТЕЉИМА / ДРУГИМ ЗАКОНСКИМ ЗАСТУПНИЦИМА УЧЕНИКА

- Учешће на родитељским састанцима ради давања информација о корисничким интересовањима и потребама ученика ради развијања навика упознавања музичке литературе и формирања личних и породичних нототека
- Остваривање сарадње са родитељима у вези са развијањем навика упознавања музичке литературе код ученика

VI РАД СА ДИРЕКТОРОМ, СТРУЧНИМ САРАДНИЦИМА, ПЕДАГОШКИМ АСИСТЕНТОМ И ПРАТИОЦЕМ УЧЕНИКА

- Сарадња са стручним већима наставника, ПП службом и директором школе у вези с набавком и коришћењем књижне и некњижне грађе, те целокупном организацијом рада школске нототеке,
- Информисање стручних већа, стручних сарадника и директора о набавци нове стручне литературе за предмете, дидактичко-методичке и педагошко-психолошке литературе,
- Информисање о развоју медијске и информатичке писмености ученика и предлагање мера за унапређење истих;
- Сарадња око обезбеђивања књижне и некњижне грађе у школској нототеци коју користе ученици, наставници и стручни сарадници,
- Припремање и организовање културних активности школе (музичке трибине, сусрети, разговори, акције прикупљања књига и завичајне књижне и друге грађе, изложбе, конкурси, обележавање значајних јубилеја везаних за школу и просвету).
- Учешће у припремању прилога за званичну интернет страницу, фејсбук и инстаграм страницу Школе.

VI РАД У СТРУЧНИМ ОРГАНИМА И ТИМОВИМА

- Учешће у раду Наставничког већа и Педагошког колегијума
- Учешће у раду стручних већа актива и тимова

VIII САРАДЊА СА НАДЛЕЖНИМ УСТАНОВАМА, ОРГАНИЗАЦИЈАМА, УДРУЖЕЊИМА И ЈЕДИНИЦОМ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

- Сарадња са другим школама и библиотекама на територији ЛС и нототекама на нивоу Републике Србије и Града Београда по питању свих активности из области струке;
- Сарадња са локалном самоуправом по питању промоције рада нототеке и школе,
- Сарадња са просветним, научним, културним и другим установама (Библиотека града Београда, Библиотека „Бранко Миљковић“, Библиотека „Мома Димић“, Књижевни клуб „Мала птица“, итд.);
- Учешће у раду Актива школских библиотекара ГО Звездара, Друштва школских библиотекара Србије и других стручних друштава у ЛС и Републици Србији.

IX ВОЂЕЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ, ПРИПРЕМЕ ЗА РАД И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

- Вођење документације о раду школске нототеке и школског нототекара - анализа и вредновање рада школске нототеке у току школске године,
- Праћење и евиденција коришћења литературе у школској нототеци
- Стручно усавршавање - учешће на семинарима, саветовањима и другим скуповима на којима узимају учешће и школски нототекари:
- Стручни скупови у организацији ДШБ.

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Програм безбедности на раду обухвата активности усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности за ученике и раднике школе. Те активности су следеће:

1. Периодични прегледи и испитивање опреме за рад Средства и опрема за рад, електричне инсталације, грејање и друге инсталације одржавају се редовно у исправном стању, у складу са техничким прописима и одређеним стандардима, на начин који обезбеђује одговарајућу сигурност. Периодичне прегледе и провере исправности врше лица са одговарајућим лиценцама.

2. Испитивање услова радне средине:

- микроклиме (температура, брзина струјања ваздуха и релативна влажност ваздуха)
- хемијске штетности (гасови, паре, дим, прашина)
- физичке штетности (бука, вибрација и штетна зрачења) - осветљеност
- материје чија су својства опасна по живот и здравље запослених

ИЗРАДА АКТА О ПРОЦЕНИ РИЗИКА

Процена ризика се заснива на систематском евидентирању и процењивању могућих врста опасности и штетности на радном месту и радној околини, на анализирању организације рада и радног процеса, средстава рада, сировина и материјала у радном процесу, средстава и опреме за личну заштиту и других елемената који могу да изазову ризик од повреда на раду, оштећење здравља или обољење.

ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ И УЧЕНИКА

Провера теоријске и практичне оспособљености запосленог за безбедан и здрав рад обавља се на радном месту. Наставници који с ученицима обрађују одговарајуће програмске садржаје обавезни су да ученике упознају са опасностима с којима се могу суочити за време остваривања образовно-васпитног рада и других активности које организује Школа, као и с начином понашања којим се те опасности избегавају или отклањају.

САРАДЊА СА ДРЖАВНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИМА ГРАДА БЕОГРАДА

Ради спровођења мера безбедности и здравља, Школа сарађује са државним органима и органима локалне самоуправе, као и другим субјектима с којима је таква сарадња потребна, а посебно са: Министарством просвете, Министарством унутрашњих послова ГО Звездара, Органима Града Београда, Центром за социјални рад ГО Звездара.

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности Школе, родитеља, односно других законских заступника детета/ученика и јединице локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Родитељи се, кроз деловање у оквиру Савета родитеља, активно укључују у акције за унапређивање стања безбедности у школи давањем предлога за унапређивање стања и праћењем реализације предлога. Родитељи се, такође, кроз деловање у оквиру Општинског савета родитеља, активно укључују у акције за унапређивање стања безбедности у школи и повезују активности школе са активностима локалне заједнице.

Школа, родитељи и јединица локалне самоуправе остварују низ активности на плану безбедности и здравља на раду, као што су трибине („Превенција болести зависности“, „Шта треба да знам о правилној исхрани“ итд.), манифестације које подстичу дружење ученика, наставника и родитеља и њихову сарадњу са јединицом локалне самоуправе („Дан здравих навика“) и слично.

Поред наведеног, Лице задужено за безбедност у школи редовно спроводи обуку запослених из области безбедности и здравља на раду, о чему се води евиденција и документација. Сваки запослени дужан је да у року од месец дана од дана ступања на рад заврши обуку из области безбедности и здравља на раду. Лице задужено за безбедност, у оквиру своје надлежности, редовно истиче Упутства за безбедан и здрав рад:

Да би се смањили ризици при свакодневном раду, треба се придржавати следећих правила:

Немојте на посао долазити под дејством алкохола и средстава зависности, такође немојте конзумирати алкохол и средства зависности за време рада. Обавезно се одазивајте свим позивима за обучавање из области безбедности и здравља на раду. На посао долазите одморни и радите са пуном пажњом. Уколико вам на послу, т.ј. радном задатку, прети непосредна опасност по живот или здравље, имате право да одбијете да радите до отклањања недостатака. За време свакодневног рада користите само проверене и сигурне радне

поступке – немојте својим несигурним и несавесним радом угрожавати своју и туђу безбедност и здравље. За све уочене недостатке у спровођењу мера безбедности и здравља на раду, прво се обратите непосредном руководиоцу, т.ј. надређеном.

Избегните пад, клизање, саплитање:

Крећите се пажљиво – избегавајте неопрезно понашање и кретање. Гледајте где идете. Корачајте споро, кратким корацима. Избегавајте коришћење мобилних телефона док се крећете (посебно куцање порука), на равним површинама и нарочито на степеништима. Не ходајте преко неравних, прљавих, замашићених, мокрых и клизавих површина. Не ходајте преко површина којима је потребна поправка: оштећених, са избочинама, напрснутима, рупама. Избегавајте неопрезно кретање степеницама и увек користите степенишне ограде. Радна места морају да буду уредна, чиста и добро осветљена. Одржавајте их таквим. Избегавајте ношење предмета који вам смањују видљивост при кретању.

Такође, не заборавите ни ово:

Разни ормари, полице и плакари који су неопходни за складиштења књига, архиве, списа, папира, разних евиденција и документација, средстава и опреме за рад и сл., требало би да буду причвршћени за зид, или на други погодан начин учвршћени и обезбеђени, ради спречавања њиховог превртања и пада на запослене. Фиоке радних столова треба држати затворене када нису у употреби, како би се спречила опасност од повреда случајним ударањем екстремитета о њих. Треба избегавати одлагање предмета по поду, јер могу представљати опасност од саплитања: торбе, ташине, електричне каблове или жице, гомиле папира или мале делове опреме – никако не одлажите по поду. Складиштени материјали или опрема морају да буду стабилни. Одлажите материјале или опрему само на места одакле не могу да падну на некога. Користите канте и контејнере за одлагање отпадних материја. Треба обезбедити постављање отирача, како унутра тако и споља, да би се обезбедило чишћење обуће и спречило уношење влаге, блата, снега и леда, са отвореног простора у унутрашње просторије.

Електрична струја је изузетно опасна – зато обратите пажњу на разне опасности:

Електричне уређаје и инсталације не дирајте самовољно. Избегавајте развлачење електричних каблова по поду. Ако сте приметили недостатак или квар на електро инсталацији и уређајима, обавестите надлежног запосленог. Не покушавајте поправке самоиницијативно – препустите то стручним лицима. Увек проверите да ли су електрични апарати, утичнице и гачтани у исправном и неоштећеном стању. Ако користите продужне каблове за ваше компјутере, штампаче, електро опрему, уређаје и сл., они обавезно морају да буду уземљени. Такође, продужни кабл би требало да буде у добром стању, т.ј. без оштећења на изолацији, како би се спречило случајно излагање електричној струји. Немојте никада влажним рукама дирати утичнице, укључивати прекидаче, без обзира што су изоловани. Неисправна електрична инсталација може изазвати и пожар, поготово ако користите неисправне, неатестиране и непроверене потрошаче: решове, грејалице и сл.

ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Програм наставе и учења у школи прилагођава се ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, путем спровођења мера индивидуализације (прилагођавањем простора и услова, метода рада, дидактичког материјала, начина давања инструкције и др., као и изменама садржаја активности, садржаја учења и исхода образовања и васпитања), односно припремом индивидуалног образовног плана, у складу са правилником којим се прописују ближа упутства за остваривање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање.

Један од најзначајнијих задатака основне музичке школе је обезбеђивање квалитетног образовања и васпитања за све ученике поштујући њихове личне и узрасне образовне потребе, тј. реализација активности инклузивног образовања. Усмеравањем напора школе на пружање квалитетног образовања свим ученицима уз поштовање њихових личних и узрасних потреба, обезбеђује се атмосфера у којој ученици могу да напредују у складу са својим могућностима, што подразумева одговарајући начин рада са ученицима који имају тешкоће у савладавању наставног програма, али и са ученицима који поседују изузетне музичке способности и којима се пружа могућност бржег напредовања.

Почетни корак у реализацији активности инклузивног образовања је препознавање ученика са посебним образовним потребама, писање педагошког профила, као и планирање мера индивидуализације рада са учеником. Овом задатку је посвећено првих месец дана на почетку сваке школске године. До почетка октобра Тим за инклузивно образовање издваја ученике који имају веће тешкоће у праћењу редовне наставе, као и ученике који савладавају програм значајно брже од осталих ученика истог разреда, након чега се врши процена потребе писања индивидуалног образовног плана, ИОП-а.

ИОП је посебан документ којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању за одређеног ученика, у складу са његовим способностима и могућностима (ЗОСОВ). ИОП пишу тимови за пружање додатне подршке ученику, које чине предметни наставник, одељенски старешина, стручни сарадник – психолог као и родитељ, односно други законски заступник ученика.

Постоје три типа ИОП-а:

- ИОП1 који се заснива на прилагођавању начина рада и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад;
- ИОП2 који се заснива на прилагођавању садржаја образовно-васпитног рада, исхода и стандарда постигнућа;
- ИОП3 који се заснива на обогаћивању и проширивању садржаја образовно-васпитног рада за ученика са изузетним способностима.

ИОП2 се доноси тек након доношења, примене и вредновања ИОП-а 1, као и прибављања мишљења интересорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком ученику. ИОП доноси Педагошки колегијум школе на предлог Тима за инклузивно образовање, односно Тима за пружање додатне образовне подршке ученику. Родитељ, односно други законски заступник ученика даје сагласност на реализацију ИОП-а. Евалуација спровођења ИОП-а врши се континуирано током целе школске године.

У Школи се настава по правилу изводи по индивидуализованом образовном плану, којим су обухваћене индивидуалне потребе највећег броја ученика.

Индивидуални образовни планови за све ученике који се буду образовали по ИОП-у биће саставни део Школског програма.

Начини остваривања и прилагођавања програма музичког образовања ученицима са посебним способностима:

Школа остварује и прилагођава програм ученицима са посебним способностима на следеће начине:

- Основни предуслов за напредак ученика са посебним способностима је да наставници остварују додатни рад кроз организовање већег броја часова;
- Посебна пажња поклања се одабиру програма (кроз редовне консултације на нивоу стручних већа, школе и са еминентним музичким педагозима);
- У одабиру програма учествује и сам ученик;
- Начин рада и ваннаставне активности пажљиво се планирају, а у планирање су укључени ученик и родитељ/породица;
- Ученици чешће наступају у школи;
- Ученици учествују на већем броју такмичења, а школа (у циљу пружања подршке) донације за учешће финансира из средстава добровољних донација родитеља;
- Ученицима се пружа прилика да учествују у раду камерних ансамбала (ученичких или мешовитих ансамбала чији су чланови и наставници);
- Школа и наставник главног предмета организују консултације са еминентним музичким педагозима у циљу праћења напредовања ученика и усмеравања његовог развоја;
- По потреби школа омогућава да са учеником континуирано раде еминентни музички педагози у циљу што квалитетније припреме ученика за наставак школовања;
- Школа организује солистичке концерте ученика са посебним способностима у присуству еминентних музичких педагога у циљу праћења у усмеравања развоја ученичких способности;
- У циљу пружања подршке ученицима са посебним способностима и омогућавања њиховог што чешћег јавног наступања остварује се интензивна сарадња на нивоу одсека са другим музичким школама у земљи и иностранству;
- Ученици се укључују у најразличитије програме других образовних институција и институција културе у граду и шире, као и у хуманитарне акције;
- Организује се одлазак ученика на концерте или на праћење такмичења у својој категорији у циљу сагледавања постигнућа других ученика;
- Школски психолог реализује програм професионалне оријентације;
- У оквиру радионица комуникације обрађују се теме професионалне оријентације и пружа могућност консултација са психологом;
- У случају да породица није у могућности да пружи сву потребну материјалну подршку ученику, школа у складу са својим могућностима, преузима део обавеза, или обезбеђује подршку локалне заједнице.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈЕ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД

УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОФЕСИОНАЛИЗАЦИЈЕ НАСТАВНИКА

ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд придаје изузетну важност континуираном унапређивању професионалних компетенција наставника, кроз организацију низа акредитованих и неакредитованих облика стручног усавршавања (семинари, стручни скупови, мајсторски курсеви, итд.). Стручно усавршавање се реализује у просторијама школе, као и онлајн. У овом сегменту остварена је и континуирана сарадња са Заједницом музичких и балетских школа Србије, кроз учешће наставника на семинарима у организацији ЗМБШС, који се организују сваке јесени.

ПОБОЉШАЊЕ ФУНКЦИОНАЛНОСТИ ШКОЛСКОГ ПРОСТОРА И ОПРЕМЕ

Школа континуирано остварује сарадњу са ГО Звездара и Секретаријатом за образовање Града Београда, са циљем обезбеђивања материјалних средстава за реализацију адаптације школског простора, набавку опреме, одржавање инструментарија и набавку нових инструмената. Додатни извор финансирања представљају средства „Ученичког фонда“, као и наменске донације родитеља.

ШКОЛСКИ ПРОЈЕКТИ

ПОНЕДЕЉКОМ У ЂОРЂЕВИЋУ

Концертна делатност школе обједињена је серијалом «ПОНЕДЕЉКОМ У ЂОРЂЕВИЋУ» на коме наступају наши еминентни музичари, предавачи и најуспешнији студенти и ученици. Имајући у виду да је наша сала једина концертна сала на општини Звездара, настојимо да она буде центар културно-музичких збивања и манифестација на општини Звездара, а класичну музику приближимо и учинимо доступну што већем броју становника из нашег окружења. Серијал је започет 16. децембра 2002. године, концертом, предавањем и промоцијом ЦД-а наше истакнуте чембалисткиње, пијанисткиње и дугогодишњег професора ФМУ у Београду, Оливере Ђурђевић. Концерте у оквиру серијала одржали су: пијанисткиња Дејана Патаковић, гитариста Дарко Карајић, трио „Симонути“, Филхармонија младих „Борислав Пашћан“, Срђан Петровић – професор ФМУ у Београду, пијаниста Душан Трбојевић, млади пијаниста и чембалиста Милан Поповић, дечји хор „Првог београдског певачког друштва“ и многи други. Настојимо да сваког месеца један понедељак буде намењен овом серијалу. За унапређење овакве врсте концертне делатности осмишљене серијалом, добили смо Плакету СО Звездара 2003/04. године за развој концертно – педагошке делатности. („У реновираном

простору, концертна сала музичке школе „Владимир Ђорђевић“ трага и изгледа налази свој стил. За концерте је изабран добар дан у недељи – понедељак, добро је темпиран и почетак концерта – 19 часова. Ипак, највреднији је садржај, вишеструка намена“. – одломак из чланка листа „Борба“, 06. III 2003. године).

ВРЕДНЕ РУКЕ ДАРУЈУ ВАМ ЗВУКЕ

Пројекат «ВРЕДНЕ РУКЕ ДАРУЈУ ВАМ ЗВУКЕ» реализујемо у сарадњи са основним школама са општине Звездара, са циљем буђења интересовања за музику код ученика млађих разреда и подстицања њиховог уписа у музичку школу. Ученици наше школе, заједно са својим наставницима и координатором пројекта Мирославом Босанцем, наставником виолине, више пута годишње посећују школе. У оквиру кратког концерта, односно музичке радионице, они представљају своје умеће на инструментима и тиме приближавају класичну музику деци раног школског узраста. Овај пројекат показује се као прави начин за буђење интересовања за музику код деце, о чему сведочи значајан број њих који се касније пријаве за пријемни испит у нашој школи.

У СУСРЕТ ПОЛЕТАРЦИМА

Пројекат «У СУСРЕТ ПОЛЕТАРЦИМА» обједињује нашу сарадњу са предшколским установама са општине Звездара. Попут пројекта за основце, и овај пројекат има за циљ упознавање малишана са класичном музиком и уопштено буђење њиховог интересовања за музику, те подстицање њиховог евентуалног каснијег уписа у музичку школу (припремни разред). Програм се реализује кроз концерте/радионице наших ученика у вртићима и упоредо кроз отворена врата за малишане и њихове васпитаче у нашој школи, где деца присуствују настави и имају прилику да се ближе упознају са инструментима. О успешности овог пројекта најбоље говоре поклон цртежи малишана (илустрације музицирања) које са поносом излажемо у ходнику наше школе и на нашој фејсбук и инстаграм страници.

МУЗИЧКИ ЗАГРЉАЈ

«МУЗИЧКИ ЗАГРЉАЈ» је традиционална музичка радоница за малишане из млађих разреда ОШ и предшколских установа са територије ГО Звездара, коју наша школа сваке године реализује у оквиру „Дечје недеље“, у сарадњи са организацијом „Пријатељи деце Звездаре“. Дугогодишњи координатор овог пројекта је Радмила Кнежевић, наставница виолончела, а у реализацију радионице укључени су и ученици наше школе, који наступају на различитим инструментима.

ЗАЈЕДНО СМО БОЉИ

«ЗАЈЕДНО СМО БОЉИ» је пројекат у оквиру кога негујемо дугогодишњу сарадњу наше школе са МШ „Јосиф Маринковић“ Београд. Дружење смо започели заједничким концертом 22.11.2013. године. Током наредних година, све до данас, континуирано организујемо заједничке активности, у више наврата годишње.

МУЗИЧКИ ВРЕМЕПЛОВ

«МУЗИЧКИ ВРЕМЕПЛОВ» је пројекат сарадње наше школе са разним другим музичким школама. У склопу пројекта организовани су многобројни заједнички концерти наших и гостујућих ученика и професора. Неке од школа са којима смо протеклих година сарађивали у оквиру овог пројекта су: МШ „Коста Манојловић“ Земун, МШ „Др Војислав Вучковић“ Београд, МШ „Филип Вишњић“ Шид, МШ „Живорад Грбић“ Ваљево, МШ „Михаило Вукдраговић“ Шабац, МШ „Јован Бандур“ Панчево, МШ „Мокрањац“ Београд, ШЗМТ Ћуприја, МШ „Војислав Лале Стефановић“ Ужице, МШ „Ватрослав Лисински“ Београд, МШ „Станковић“ Београд, МШ „Јосип Славенски“ Београд, ОМШ „Стеван Христић“ Младеновац, МШ „Даворин Јенко“ Београд, ШОМО „Петар Стојановић“ Уб, итд.

У СУСРЕТ НОВОЈ ГОДИНИ

Нову годину по обичају, прослављамо уживајући у музици. Највреднији и најуспешнији ученици сваке године добијају прилику да покажу резултате свог уложеног труда на традиционалним новогодишњим концертима, који се одржавају за сва стручна већа.

СВЕТОСАВСКА АКАДЕМИЈА

Прослављање успомене и празника Светог Саве отпочело је прво у црквама. Први писани траг о школској прослави Светог Саве датира из 1734. године, а сачуван је у Аустријској народној библиотеци у Бечу. Уз сагласност војводе Карађорђа, 1812. године, уводи се правило о школској прослави Светог Саве. У нашој школи Дан Светог Саве се сваке године обележава свечаним концертном, уз традиционално резање славског колача и Химну Светом Сави у извођењу школског хора. Аутор овог пројекта и дугогодишњи домаћин школске славе је Јелена Рајић, наставник виолине. У оквиру прославе, Школа дарује и Сребрњак најуспешнијем ученику током претходне школске године.

У СУСРЕТ ДАНУ ШКОЛЕ

Крај маја је у нашој школи резервисан за традиционални циклус концерата којим обележавамо Дан школе, истовремено негујући сећање на Владимира Ђорђевића и славећи успехе које постижемо данас. У оквиру овог циклуса, ученици и наставници добијају прилику да нам презентују плодове свог целогодишњег рада. Циклус обухвата концерте свих стручних већа, а на завршном концерту наступају ученици који су током текуће школске године првонаграђени на Републичком такмичењу и Фестивалу музичких и балетских школа Србије. Том приликом првонаграђени ученици и њихови наставници добијају и похвале и пригодне поклоне.

ПРИМЕЊЕНА МУЗИКА

Пројекат «ПРИМЕЊЕНА МУЗИКА» настао је као потреба да се код ученика пробуди и развија креативност кроз разне уметничке делатности. Аутор пројекта је Јелена Рајић, проф. виолине. У оквиру овог пројекта до сада су одржани концерти „Музика и маска“, „Филмска музика“, „Музика у народном стваралаштву“, „Српска соло песма“, „Вече домаћих аутора“, „У ритму музике за плес“, „Дела Владимира Ђорђевића“ и „Јубилеј 155 година од рођења Владимира Р. Ђорђевића“.

РАДОСТ ДАРИВАЊА

Као школа тежимо да истичемо значај хуманитарног рада, па смо се тако у протеклим годинама укључивали у низ пројеката хуманитарног карактера, а неке од њих смо и самостално организовали (нпр. концерт за жртве земљотреса у Краљеву 2010. године, концерт „За Тамару“ 2012. године, концерт за жртве поплава у хотелу „Славија“ 2014., итд.).

Хуманитарне активности наше школе обједињене су у оквиру пројекта «РАДОСТ ДАРИВАЊА», чију централну тачку представља хуманитарна манифестација «ДАРИ ЗА МУЗИЧКЕ ЧАРИ», која је настала на иницијативу Савета родитеља наше школе. Она обухвата низ разноврсних активности забавног, али истовремено и едукативног карактера (концерти ученика, психолошка радионица, етно радионица, сликарски атеље, карикатуре, рукотворине, слаткиши, итд.). Манифестација се реализује са циљем сакупљања средстава за стварање што квалитетнијих услова за рад и напредовање ученика у нашој школи (репарација инструмената, сређивање школског простора, финансирање путовања ученика на такмичења, итд.). Под слоганом «Другима на корист, себи на радост», указујемо ученицима колико је важно да бринемо једни о другима, па тако и да водимо рачуна о нашој школи, у којој сви проводимо значајан део свог времена. Оснажујемо свакога од учесника да се исказе у активностима које му најбоље леже, да кроз игру и дружење заједнички учимо и напредујемо.

БЕЗ ДЛАКЕ НА УВЕТУ

Пројекат симболичног шаљивог назива «БЕЗ ДЛАКЕ НА УВЕТУ» усмерен је на упознавање ученика са основама музичке критике кроз активно слушање и анализирање различитих концерата. Пројекат је настао на иницијативу наставница гитаре – Милане Бенедек и Јелене Милојевић.

ПРВИ КОРАЦИ НА КОНЦЕРТНОМ ПОДИЈУМУ

Пројекат «ПРВИ КОРАЦИ НА КОНЦЕРТНОМ ПОДИЈУМУ» има за циљ да најмлађе ученике наше школе (припремни и први разред) уведе у свет јавних наступа, чинећи да се слободно осећају на сцени у друштву својих вршњака. Пројекат је настао на иницијативу наставника виолине Мирослава Босанца.

УЧЕШЋЕ УЧЕНИКА НА ТАКМИЧЕЊИМА

Ученици наше школе сваке школске године учествују на бројним такмичењима у Србији и иностранству, о чему се води детаљна евиденција у оквиру документације Тима за обезбеђивање квалитета и развој школе. Успеси ученика редовно се промовишу и на огласним таблама, званичној интернет страници, као и фејсбук и инстаграм страници Школе.

ОРГАНИЗАЦИЈА И РЕАЛИЗАЦИЈА ТАКМИЧЕЊА У ШКОЛИ

ШКОЛСКО ТАКМИЧЕЊЕ УЧЕНИКА КЛАВИРА

Такмичење ученика свих класа стручног већа клавира, по разредима – циљ је размена искустава и подстицање сарадње међу ученицима и наставницима.

ШКОЛСКО ТАКМИЧЕЊЕ ГУДАЧА

Такмичење ученика свих класа стручног већа гудача, по разредима – циљ је размена искустава и подстицање сарадње међу ученицима и наставницима.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ

ЗИМСКЕ РАДИОНИЦЕ

Свесни вишеструких предности групног музицирања, као и концентрисаног рада у групи ученика у кратком временском року, у смислу припреме за предстојећу такмичарску сезону, у нашој школи током зимског распуста реализујемо Зимску радионицу оркестра и Зимску радионицу флауте.

ПОСЕЋИВАЊЕ КОНЦЕРТА ВАН ШКОЛЕ

У складу са исказаним великим интересовањем ученика и родитеља, Школа започиње са организацијом групних посета концертима у Коларчевој Задужбини, Сава Центру, Комбанк дворани и другим локацијама. Интересовање за поједине најављене концерте испитују одељенске старешине у контакту са ученицима и родитељима, а по утврђеном интересовању управа Школе организује посету.

ОДЛУКА О ИЗБОРУ УЏБЕНИКА

На основу образложених предлога стручних већа из области предмета, Наставничко веће је 13.03.2026. године донело одлуку о избору уџбеника који ће се користити за потребе наставе у ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд, у периоду од школске 2026/2027. до школске 2029/2030. године:

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СОЛФЕЋО И ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I РАЗРЕД			
Наставни предмет:		Солфеџо	
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
"ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ"	Солфеџо - за први разред шестогодишње основне музичке школе	Весна Цветковић, Јасмина Михаљица	650-02-00035/96-02 од 29.3.1996.
II РАЗРЕД			
Наставни предмет:		Солфеџо	
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Солфеџо – за други разред шестогодишње основне музичке школе	Весна Цветковић, Јасмина Михаљица	650-02-00039/1999-02 од 9.9.1999.
„ЧАРОБНА ФРУЛА“	Солфеџо 2 за други разред шестогодишње основне музичке школе; ћирилица	Јасмина Михаљица, Весна Цветковић	650-02-00230/2022-07 од 19.9.2022.
III РАЗРЕД			
Наставни предмет:		Солфеџо	
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Солфеџо 3, за трећи разред шестогодишње основне музичке школе	Александра Јовић Милетић, Зоран Николић	650-02-00018/1998-02 од 24.3.1998.
IV РАЗРЕД			
Наставни предмет:		Солфеџо	
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Солфеџо за четврти разред шестогодишње основне музичке школе	Гордана Стојановић, Александра Јовић Милетић, Зоран Николић	650-02-00009/1999-03 од 21.6.1999.
Наставни предмет:		Теорија музике	
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Теорија музике, за основну и средњу музичку школу	Владимир Јовановић	650-02-199/2013-06 од 11.9.2013.
V РАЗРЕД			
Наставни предмет:		Солфеџо	
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Солфеџо за пети разред основне музичке школе	Гордана Стојановић, Александра Јовић Милетић, Зоран Николић	650-02-00009/2001-02 од 11.9.2001.

VI РАЗРЕД			
Наставни предмет:		Солфеђо	
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Солфеђо за шести разред основне музичке школе	Весна Цветковић, Јасмина Михаљица	650-02-00059/2003 од 10.11.2003.
Наставни предмет:		Теорија музике	
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Теорија музике, за основну и средњу музичку школу	Владимир Јовановић	650-02-199/2013-06 од 11.9.2013.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ВИОЛИНА

I РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ“	Нека увек буде песма – почетна школа за виолину	Дејан Марковић	650-02-00676/2010-06 од 27.1.2011.
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ“	Збирка најзаступљенијих виолинских концерата за основне музичке школе – виолински и клавијирски штимови	Владимир Марковић	650-02-00357/2010-06 од 22.7.2010.
II РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ“	Нека увек буде песма Школа за виолину 2 (уџбеник за други и трећи разред)	Дејан Марковић	650-02-00677/2010-06 од 28.12.2010.
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ“	Збирка најзаступљенијих виолинских концерата за основне музичке школе – виолински и клавијирски штимови	Владимир Марковић	650-02-00357/2010-06 од 22.7.2010.
III РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ“	Нека увек буде песма Школа за виолину 2 (уџбеник за други и трећи разред)	Дејан Марковић	650-02-00677/2010-06 од 28.12.2010.
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ“	Коло око света Школа за виолину 3 (уџбеник за трећи разред)	Дејан Марковић	650-02-00675/2010-06 од 28.12.2010.
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ“	Збирка најзаступљенијих виолинских концерата за основне музичке школе – виолински и клавијирски штимови	Владимир Марковић	650-02-00357/2010-06 од 22.7.2010.

IV, V и VI РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ”	Збирка најзаступљенијих виолинских концерата за основне музичке школе – виолински и клавијирски штимови	Владимир Марковић	650-02-00357/2010-06 од 22.7.2010.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ВИОЛОНЧЕЛО

I РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Техника свирања на виолончелу, за основне и средње музичке школе	Бранислав Петровић	650-02-00238/2011-06 од 10.10.2011.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: КЛАВИР

I и II РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ”	Георг Фридрих Хендл – клавијирске композиције, 1. свеска за основно музичко образовање	Јела Кршић	650-02-00723/2010-06 од 27.1.2011.
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ШКОЛА СРБИЈЕ”	Шест сонатина за клавијир, В. А. Моцарт, за ученике основне музичке школе	Приређивач: Ана Бабић Ракић	650-02-00487/2011-06 од 6.3.2012.
III РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ШКОЛА СРБИЈЕ”	Шест сонатина за клавијир, В. А. Моцарт, за ученике основне музичке школе	Приређивач: Ана Бабић Ракић	650-02-00487/2011-06 од 6.3.2012.
IV и V РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ”	Албум клавијирских комада за двадесет прстију	Јела Кршић, Весна Кршић-Секулић	650-02-00722/2010-06 од 25.2.2011.
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ШКОЛА СРБИЈЕ”	Шест сонатина за клавијир, В. А. Моцарт, за ученике основне музичке школе	Приређивач: Ана Бабић Ракић	650-02-00487/2011-06 од 6.3.2012.

VI РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ПЕДАГОГА СРБИЈЕ”	Албум клавирских комада за двадесет прстију	Јела Кршић, Весна Кршић-Секулић	650-02-00722/2010-06 од 25.2.2011.
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ШКОЛА СРБИЈЕ”	Л. В. Бетовен- Три сонате за клавир, опус 49 и 79, за 6. разред основне музичке школе	Приређивач: Ана Бабић Ракић	650-02-00381/2011-06 од 6.3.2012.
„УДРУЖЕЊЕ МУЗИЧКИХ И БАЛЕТСКИХ ШКОЛА СРБИЈЕ”	Шест сонатина за клавир , В. А. Моцарт, за ученике основне музичке школе	Приређивач: Ана Бабић Ракић	650-02-00487/2011-06 од 6.3.2012.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: КЛАРИНЕТ

I РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Распевани кларинет, за први разред основне музичке школе	Радивоје Лазић	650-02-00035/97-02 од 22.7.1997.
II РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Распевани кларинет, за други разред основне музичке школе	Радивоје Лазић	650-02-00024/1998-02 од 24.3.1998.
III РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Распевани кларинет, за трећи разред основне музичке школе	Радивоје Лазић	650-02-00024/1998-02 од 24.3.1998.
IV РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Распевани кларинет, за четврти разред основне музичке школе	Радивоје Лазић	650-02-00024/1998-02 од 24.3.1998.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ХАРМОНИКА

I РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Хармоника за први разред основне музичке школе	Зоран Ракић	650-02-00036/96-02 од 29.3.1996.
II РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Хармоника за други разред основне музичке школе	Зоран Ракић	650-02-00036/97-02 од 22.7.1997.

III РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Хармоника за трећи разред основне музичке школе	Зоран Ракић	650-02-00056/1998-02 од 10.12.1998.
IV РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Хармоника за четврти разред основне музичке школе	Зоран Ракић	650-02-00018/1999-02 од 30.6.1999.
V РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Хармоника за пети разред основне музичке школе	Зоран Ракић	650-02-00046/1999-02 од 21.10.1999.
VI РАЗРЕД			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Хармоника за шести разред основне музичке школе	Зоран Ракић	650-02-55/2000-02 од 9.10.2000.

Након увида у Каталог уџбеника („Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник, бр. 9/2016 и 5/2018), Допуну Каталога уџбеника за други разред и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, број бр. 6/19, 14/19, 2/20, 2/21, 17/21, 18/21 и 3/22) и Измене и допуне Каталога уџбеника за други и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 6/19, 14/19, 2/20, 2/21, 17/21, 18/21, 3/22 и 15/22) констатовано је да не постоје препоручени уџбеници за следеће наставне предмете који су заступљени у ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд:

- Виола за I, II, III, IV, V и VI разред основне музичке школе,
- Виолончело за II, III, IV, V и VI разред основне музичке школе,
- Контрабас за I, II, III и IV разред основне музичке школе,
- Флаута за I, II, III, IV, V и VI разред основне музичке школе,
- Кларинет за V и VI разред основне музичке школе,
- Обоа за I, II, III, IV, V и VI разред основне музичке школе,
- Труба за I, II, III, IV, V и VI разред основне музичке школе,
- Гитара за I, II, III, IV, V и VI разред основне музичке школе,
- Соло певање за I, II, III и IV разред основне музичке школе,
- Хор за други циклус основног музичког образовања и васпитања и
- Оркестар за други циклус основног музичког образовања и васпитања.

За наведене предмете биће коришћена препоручена литература по разредима из Правилника о Плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање (Сл. Гласник РС – Просветни гласник, бр. 5/2019.).

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОСНОВНА МУЗИЧКА ШКОЛА
»Владимир Ђорђевић«
Бр. 293-1
19.06. 2026 год
БЕОГРАД

На основу члана 119.став 1. тачка 2. Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС" бр. 88/17, 27/18 – др. закони, 10/19, 27/18 – др. закони, 6/20, 129/21, 92/23 и 19/25) и члана 26. Статута ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд, Школски одбор је на својој седници од 19.06.2026. године, једногласно, донео

ОДЛУКУ

Доноси се Школски програм
ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд
од школске 2026/2027. до школске 2029/2030. године

Образложење

Сагласно одредби члана 119.став 1.тачка 2. Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС" бр. 88/17, 27/18 – др. закони, 10/19, 27/18 – др. закони, 6/20, 129/21, 92/23 и 19/25) и члана 26. Статута ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд, Школски одбор ОМШ „Владимир Ђорђевић“ је на својој седници од 19.06.2026. године, једногласно, донео Школски програм ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд од школске 2026/2027. до школске 2029/2030. године, поступајући у оквиру своје надлежности предвиђене Законом о основама система образовања и васпитања.

У Београду 19.06.2026. године

Председник Школског одбора
ОМШ „Владимир Ђорђевић“ Београд
Јелена Рајић, с.р.

